

**Audit odporúčaní iniciatívy Small Business Act
a rozpracovanie základných odporúčaní EK
na podmienky MSP na Slovensku**

**Audit odporúčaní iniciatívy Small Business Act
a rozpracovanie základných odporúčaní Európskej komisie
na podmienky MSP na Slovensku**

Obsah

Úvod	7
Metodický rámec.....	10
Podstata Zákona o malých podnikoch.....	13
Zásady Zákona o malých podnikoch.....	18
Stav SR z hľadiska Zákona o malých podnikoch.....	55
Záver a odporúčania	90

Zoznam grafov

- Graf 1: Preferencie obyvateľov v EÚ a USA
- Graf 2: Vplyv školy na rozhodnutie stať sa podnikateľom
- Graf 3: Hlavné problémy spojené so začiatkom podnikania
- Graf 4: Počet rokov potrebných na ukončenie podnikania v EÚ
- Graf 5: Spokojnosť MSP s regulačným prostredím
- Graf 6: Priemerný čas venovaný byrokracii v MSP (%)
- Graf 7: Počet dní a úkonov potrebných na založenie podniku
- Graf 8: Základný kapitál na založenie podniku (% HNP)
- Graf 9: Podiel MSP na verejnom obstarávaní v EÚ
- Graf 10: Podiel poskytnutej štátnej pomoci na HDP v členských krajinách EÚ
- Graf 11: Najväčšie problémy MSP v čase krízy
- Graf 12: Investície rizikového kapitálu ako % z HDP v EÚ 15 a USA v roku 2001
- Graf 13: Export MSP
- Graf 14: Výhody pre podnikanie v EÚ z hľadiska MSP
- Graf 15: Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ako problém pre MSP
- Graf 16: Inovačné aktivity MSP
- Graf 17: Výdavky na výskum a vývoj (%HDP)
- Graf 18: Výroba energie z OZE (%)
- Graf 19: Podiel MSP implementujúcich opatrenia zameraných na energetickú efektívnosť v %
- Graf 20: Export a import MSP
- Graf 21: Podnikanie ako kariérna voľba v SR, EÚ a USA
- Graf 22: Skúsenosti s podnikaním v SR, EÚ a USA
- Graf 23: Hlavné problémy spojené so začiatkom podnikania SR, EÚ a USA
- Graf 24: Ženy podnikateľky v priemysle a službách (%) bez zamestnancov
- Graf 25: Ženy podnikateľky v priemysle a službách (%) so zamestnancami
- Graf 26: Druhá šanca pre podnikateľov v SR, EÚ a USA
- Graf 27: Počet rokov potrebných na ukončenie podnikania v SR, EÚ, OECD a USA
- Graf 28: Spokojnosť MSP s regulačným prostredím
- Graf 29: Priemerný čas venovaný byrokracii v MSP (%)
- Graf 30: Náročnosť pri daňových povinnostiach z hľadiska byrokracie vo vybraných krajinách

Graf 31: Počet dní potrebných na založenie podniku

Graf 32: Počet úkonov potrebných na založenie podniku

Graf 33: Základný kapitál na založenie podniku (% HNP)

Graf 34: Dostupnosť e-governmentu v SR a EÚ

Graf 35: Podiel MSP na verejnom obstarávaní v SR a EÚ

Graf 36: Podiel poskytnutej štátnej pomoci pre MSP v SR a EÚ

Graf 37: Prístup k finančným zdrojom pre MSP v SR a EÚ

Graf 38: Počet otvorených správnych konaní EK voči členským krajinám

Graf 39: Exportne orientované MSP v SR a EÚ

Graf 40: Podiel z predaja inovovaných produktov na obrate MSP v SR a EÚ

Graf 41: Počet podaných patentov na mil. obyvateľov v Európe

Graf 42: Podiel MSP implementujúcich opatrenia zameraných na energetickú efektívnosť

Graf 43: Výdavky MSP za životné prostredie (EUR)

Graf 44: Export a import MSP

Graf 45: Zahraničné partnerstvá MSP

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Definícia malých a stredných podnikov

Tabuľka 2: Administratívne náklady podľa členských štátov EÚ

Tabuľka 3: Podiel na administratívnych nákladoch podľa pôvodu regulácií vo vybraných krajinách

Tabuľka 4: Úspešnosť implementácie pravidiel spojených s vnútorným trhom

Tabuľka 5: Prehľad opatrení podporujúcich energetickú efektívnosť krajín

Tabuľka 6: Stav MSP v SR a EÚ

Tabuľka 7: Existencia OSS v krajinách EÚ 27

Tabuľka 8: Štátna pomoc pre oblasť horizontálnych cieľov (%)

Tabuľka 9: Objem rizikového kapitálu v SR a EÚ

Zoznam boxov

- Box 1: Základné zásady Zákona o malých podnikoch
- Box 2: Priority Európskej charty pre malé podniky
- Box 3: Prehľad a porovnanie princípov SBA a Európskej charty pre malé podniky
- Box 4: Príklady aktivít na podporu podnikania
- Box 5: Definícia rodinného podniku v niektorých krajinách a podpora EK pri prevode podnikov
- Box 6: Príklady podpory špecifických skupín
- Box 7: Podpora druhej šance pre podnikanie
- Box 8: Uplatňovanie princípu najprv myslieť v malom v EK
- Box 9: Príklady aplikácie nástrojov pre lepšiu reguláciu v praxi niektorých krajín EÚ
- Box 10: Prehľad krajín s najmenším počtom úkonov pre začatie podnikania
- Box 11: Vybrané ciele politiky EK
- Box 12: Príklady prístupu k verejnému obstarávaniu vo vybraných krajinách EÚ
- Box 13: Príklady podpory zo strany EK pre aplikáciu štátnej pomoci
- Box 14: Príklady foriem podpory MSP zo strany štátov a EÚ
- Box 15: Pomoc pri presadzovaní práv MSP
- Box 16: Príklad systému pre zvyšovanie kvalifikácie
- Box 17: Príklad podpory prenosu výsledkov výskumu do praxe
- Box 18: Podpora environmentálne orientovaných MSP
- Box 19: Podpora internacionalizácie MSP
- Box 20: Základné rozdelenie európskych krajín podľa inovačnej výkonnosti

Úvod

Small Business Act, čiže tzv. *Zákon o malých podnikoch* (ďalej aj ako SBA) predstavuje **komplexný rámec**, ktorý sa zaoberá politikou malého a stredného podnikania v celej Európskej únii (ďalej aj ako EÚ). Cieľom implementácie princípov SBA je **pomáhať malým a stredným podnikom** (ďalej aj ako MSP) v ich podnikateľských aktivitách a vytvárať podmienky pre **zlepšovanie podnikateľského prostredia**, v ktorom MSP pôsobia.

Zákon o malých podnikoch je aktuálnym **vyvrcholením** snáh EÚ **v podpore** malého a stredného podnikania. Korene tejto iniciatívy možno hľadať už pri prijatí *Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť* (rok 2000)¹, ktorá zdôrazňuje význam existencie a rastu malých a stredných podnikov, ako jedného z predpokladov Európskej únie pre vytvorenie „**najkonkurencieschopnejšej a najdynamickejšie sa rozvíjajúcej ekonomiky na svete do roku 2010**“. Vývoj odporúčaní, ktoré reprezentuje *Zákon o malých podnikoch*, prešiel odvtedy niekoľkými hlavnými míľnikmi.

V júni 2000 na summite v portugalskom meste Feira, Európska rada schválila *Európsku chartu pre malé podniky*². Charta sa stala základným dokumentom politiky podpory podnikania malých a stredných podnikov v Európe a zároveň nástrojom, ktorý má členskými štátom Európskej únie pomôcť vytvárať vhodné podnikateľské prostredie, pozitívne vplývajúce na výkonnosť ekonomiky. Realizácia strategických odporúčaní Charty predstavovala nástroj na dosiahnutie stanoveného lisabonského cieľa. Dôležitosť Charty bola uznaná nielen 15 členskými krajinami EÚ, ale aj v ďalších európskych štátoch. V apríli 2002 bola Charta schválená aj kandidátskymi krajinami (dnes členskými krajinami Európskej únie), následne aj krajinami Západného Balkánu (v júni 2003). Celkovo sa dnes na procese implementácie Charty zúčastňuje 44 krajín. V rámci iniciatív, ktoré nasledovali v roku 2005,

1 http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm

2 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/charter/docs/charter_en.pdf

je potrebné spomenúť stratégie pre tzv. *Lepšiu reguláciu*³, vrátane riešenia problematiky administratívneho zaťaženia podnikania.

V novembri 2005 Európska komisia (ďalej aj ako EK) predstavila zásadne inovovanú komplexnú politiku pre MSP s názvom *Najprv myslí v malom*⁴. Následne v júni 2008 Európska komisia prezentovala návrh *Zákona o malých podnikoch*⁵, ktorým sa zjednotili všetky už realizované (parciálne) aktivity do jedného dokumentu. Európskou radou bol SBA prijatý v decembri 2008. *Zákon o malých podnikoch* prezentuje opatrenia, na realizácii ktorých sa má podieľať EK i opatrenia, ktoré majú byť v kompetencii národných štátov. To odlišuje SBA od predchádzajúcich iniciatív.

Definícia MSP, ktorých sa SBA týka, vychádza z odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES⁶ zo 6. mája 2003 o definícii malých a stredných podnikov. Na základe tohto odporúčania Komisia zdefinovala mikro, malé a stredné podniky podľa týchto pravidiel:

1. Kategóriu mikro, malých a stredných podnikov (MSP) tvoria podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov EUR a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov EUR.
2. V rámci kategórie MSP sa malý podnik definuje ako podnik, ktorý zamestnáva menej ako 50 osôb a ktorého ročný obrat a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 10 miliónov EUR.
3. V rámci kategórie MSP sa mikro podnik definuje ako podnik, ktorý zamestnáva menej ako 10 osôb a ktorého ročný obrat a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 2 milióny EUR.

Tabuľka 1: Definícia malých a stredných podnikov

Typ podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat a /alebo ročná bilančná hodnota	
Mikro podnik	> 10 osôb	> ako 2 mil. EUR	> ako 2 mil. EUR
Malý podnik	> 50 osôb	> ako 10 mil. EUR	> ako 10 mil. EUR
Stredný podnik	> 250 osôb	> ako 50 mil. EUR	> ako 43 mil. EUR

Zdroj: [Odporúčanie Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003 o definícii malých a stredných podnikov](#), 2009

3 http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/index_en.htm

4 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/think-small-first/index_en.htm

5 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:en:PDF>

6 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm

MSP v súčasnosti tvoria **viac ako 99% všetkých európskych podnikov** v nefinančnom sektore a vytvárajú v súkromnom sektore viac ako 67 % pracovných miest. V niektorých priemyselných odvetviach zamestnávajú viac ako 80% obyvateľstva EÚ. Väčšinu z nich predstavujú **mikropodniky**. MSP sa označujú za chrbtovú kosť európskeho hospodárstva a hlavného zamestnávateľa, keďže značná časť veľkých spoločností nasleduje trend zakladania svojich podnikov v ázijských krajinách (pre nižšie náklady). SBA preto môžeme podkladať aj za odpoveď napredujúcim globalizačným trendom.

Európa sa prostredníctvom SBA snaží vytvárať vhodné podmienky aj pre rýchlo rastúce inovatívne spoločnosti, ktoré by dokázali plne konkurovať americkým MSP. Hoci európske MSP sa nachádzajú na rovnakej úrovni ekonomického rozvoja ako tie americké, na druhej strane čelia nižšiemu stupňu dlhodobej udržateľnosti a ziskovosti. Dôvodom je napríklad rôzne daňové zaťaženie v Európskej únii, komplikovanosť dôchodkových systémov, či inštitucionálneho investovania⁷, ktoré prispievajú k nízkej úrovni dlhodobej udržateľnosti a nižšej konkurencieschopnosti európskych MSP voči malým a stredným podnikom v USA.

Plnenie odporúčaní *Zákona o malých podnikoch* naráža v jednotlivých krajinách už v súčasnosti na určité obmedzenia. Nie všetky krajiny implementujú vytýčené princípy v rovnakej miere a rovnakým tempom. Na základe hodnotenia podnikateľov⁸ krajiny Európskej únie (vybraná vzorka, v ktorej však Slovensko absentuje) dosahujú najväčší progres v oblastiach, akými sú internacionalizačné snahy, podpora inovácií a dostupnosť štátnej pomoci. K zhodnoteniu súčasnej situácie implementácie SBA možno dodať, že dynamika implementácie do národných regulačných rámcov je za očakávaniami a vyžaduje si koordinovaný prístup zo strany všetkých členských štátov EÚ. Problematickým bodom sa ukazuje rozličné vnímanie malých a stredných podnikov v ekonomike. Hoci sa malé a stredné podniky dostali do stredu pozornosti pri koncipovaní politiky v Bruseli, na druhej strane to neplatí o ich postavení na národnej a regionálnej úrovni, čiže práve tam, kde MSP vyvíjajú svoje podnikateľské aktivity.

⁷ European Capital Market Institute: A Comparison of Small and Medium Sized Enterprises in Europe and in the USA.

⁸ <http://www.ueapme.com/spip.php?rubrique121>

Metodický rámec

Dokument *Audit odporúčaní iniciatívy Small Business Act a rozpracovanie základných odporúčaní Európskej komisie na podmienky MSP na Slovensku* vychádza z iniciatívy Európskej komisie nazvanej *Small Business Act*, čo je možné voľne preložiť ako *Zákon o malých podnikoch*.

SBA predstavuje komplexný rámec, ktorý sa zaoberá politikou malého a stredného podnikania v celej Európskej únii a jej členských štátoch. Je potrebné však podotknúť, že názov iniciatívy sa úplne nezhoduje s právnym účinkom. V názve iniciatívy je slovo „Act“, čo v preklade znamená zákon alebo nariadenie. Avšak *Zákon o malých podnikoch* je len oznámením⁹ Európskej komisie Európskemu parlamentu. Oznámenie má síce **strategický charakter**, ale zároveň predstavuje **právne nezáväzný dokument**.

Zámerom Európskej komisie bolo vyjadriť politickej vôľu a uznať významnú (alebo aj hlavnú) úlohu malých a stredných podnikov v ekonomike EÚ. Zároveň však vyzvala Radu a Európsky parlament, aby prijali legislatívne návrhy, ktoré s touto iniciatívou súvisia.

Dokument pozostáva zo 4 hlavných častí:

1. Podstata Zákona o malých podnikoch;
2. Zásady Zákona o malých podnikoch;
3. Stav SR z hľadiska Zákona o malých podnikoch;
4. Záver a odporúčania

Prvá časť dokumentu je venovaná **stručnej charakteristike iniciatívy SBA**, jej jednotlivým častiam a porovnaniu SBA s *Európskou chartou pre malé podniky*, ktorú možno pokladať za medzistupeň k iniciatíve Európskej komisie vo forme *Zákone o malých podnikoch*.

⁹ V SBA sa Európska komisia k tejto odchýlke vyjadrila.

Druhá časť materiálu je venovaná **prehľadu jednotlivých zásad**, ktoré tvoria *Zákon o malých podnikoch*. Táto kapitola sa snaží o stručné a prehľadné zhrnutie základných problémov a slabých stránok, ktoré trápia Európsku úniu/podnikateľské prostredie v EÚ (aj voči najväčším konkurentom – USA a Japonsku), a ktoré viedli de facto k vzniku opatrení pre tú ktorú zásadu Zákona o malých podnikoch. Kapitola súčasne selektívne prezentuje príklady riešení, ktoré uplatňujú krajiny Európskej únie v kontexte odporúčaní Komisie pre naplnenie princípov Zákona o malých podnikoch.

Tretia časť textu **mapuje situáciu v oblastiach určených jednotlivými zásadami Zákona o malých podnikoch** v Slovenskej republike a v relevantných prípadoch porovnáva postavenie Slovenska voči krajinám Európskej únie a členským štátom Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej aj ako OECD).

Štvrtá kapitola dokumentu je **venovaná prehľadu odporúčaní pre Slovenskú republiku** v súvislosti s plnením Zákona o malých podnikoch, pričom zahŕňa aj odporúčania SBA pre zachovanie úplnosti textu.

V rámci analyzovania jednotlivých odporúčaní SBA, dokument pracuje prevažne s dátami z troch zdrojov: a) Európska komisia, b) Svetová banka, c) Svetové ekonomické fórum.

Využitie dát Svetovej banky a Svetového ekonomického fóra vychádza z tzv. *Národnej Lisabonskej stratégie*¹⁰, ktorá ich určuje ako referencie pre hodnotenie stavu a vývoja podnikateľského prostredia na Slovensku. Tento spôsob porovnávania bol zvolený pre zvýšenie objektívnosti a zabezpečenie porovnateľnosti krajín EÚ (alebo v niektorých prípadoch OECD) medzi sebou na základe rovnakých predpokladov.

Dokument vychádza aj z dostupných hodnotení jednotlivých členských štátov Európskou komisiou na základe rovnakých kritérií, čo umožňuje relatívne spravodlivé a objektívne hodnotenie Slovenska¹¹. Text zároveň využíva prieskumy¹² realizované na území EÚ¹³, USA

10 Stratégia konkurencieschopnosti Slovenskej republiky do roku 2010 – Akčné plány s pripomienkami prijatými na rokovaní vlády, uznesenie vlády SR č. 557/2005.

11 SBA Fact Sheets: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

12 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-observatory/index_en.htm#h2-2007-observatory-survey

13 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/index_en.htm

a nečlenských štátov Európskej únie, ktoré vďaka spoločnej metodológii rovnako objektivizujú názory podnikateľov (obyvateľov) a v konečnom dôsledku aj údaje.

Údaje o **príkladoch najlepších postupov** EK a členských krajín Európskej únie (uvádzané v boxoch v rámci textu materiálu), ktoré sa týkajú podpory MSP, sú čerpané z troch zdrojov: a) dokumentu vydanom EK *Malé a stredné podniky na prvom mieste*¹⁴, b) databázy najlepších príkladov vedenej EK¹⁵, c) databázy MICREF spravovanej EK¹⁶. Z uvedeného dôvodu je ako zdroj informácií k informačným boxom uvádzaná všeobecne EK.

14http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=4569&userservice_id=1&request.id=0

15http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/gp/index.cfm?fuseaction=practice.list&CFID=55998690&CFTOKEN=7195cffe5143030-CD5BB277-95E2-2622-C6DF165D69114378&jsessionid=523010e2376d161405d1

16 http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/micref/index_en.htm

Podstata Zákona o malých podnikoch

Implementácia SBA predstavuje pre Európsku úniu a jej jednotlivé členské štáty **klúčový výzvu** v rámci podpory malého a stredného podnikania a vytvárania vhodného podnikateľského prostredia aj pre tie najmenšie podniky, keďže typickými podnikmi v Európskej únii sú mikropodniky, tvoriace až 91,8% zo všetkých malých a stredných podnikov. SBA v sebe zahŕňa všetky doterajšie parciálne kroky a iniciatívy EÚ, čím vytvára priestor pre reflektovanie relatívne rozsiahlej škály potrieb MSP. *Zákon o malých podnikoch* tvorí súbor **10 zásad** (box č. 1) a 4 legislatívnych návrhov¹⁷. Vo všeobecnosti predstavuje východisko pre realizáciu politík, ktoré sú nevyhnutné na vytvorenie rovnakých podmienok pre všetky malé a stredné podniky v EÚ. Zároveň zahŕňa aj nástroje pre zlepšenie administratívneho a právneho prostredia, ktoré MSP umožnia využiť svoj potenciál na vytváranie pracovných príležitostí a zabezpečenie rastu.

Box 1: Základné zásady Zákona o malých podnikoch

1. Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie.
2. Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu.
3. Vytvárať pravidlá podľa zásady „najsť dôveru v malom“.
4. Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP.
5. Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP.
6. Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.
7. Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh.
8. Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií.
9. Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti.
10. Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:SK:PDF>, strana 5.

Ako bolo spomenuté v úvode, SBA nie je ojedinelou, ani prvou iniciatívou Európskej komisie v snahe o definovanie (vytvorenie) optimálnych podmienok, či rámcov pre kvalitné podnikateľské prostredie v členských krajinách EÚ. Za priameho **predchodcu** SBA môžeme považovať *Európsku chartu pre malé podniky*¹⁸, ktorá bola schválená členskými štátmi EÚ v roku 2000 v portugalskom meste Feira¹⁹. Jej prijatie predstavovalo **prvú kľúčovú a ucelenú iniciatívu** členských štátov smerom k **podpore európskeho malého a stredného podnikania**. V priebehu ďalších rokov dôležitosť tejto iniciatívy uznali aj niektoré štáty mimo Európskej únie. Nórsko sa pridalo k *Európskej charte pre malé podniky* hneď po jej schválení členskými krajinami EÚ. V roku 2002, vtedajšie kandidátske krajiny podpísali tzv. *Mariborskú deklaráciu*, ktorou sa zaviazali nasledovať a plniť vytýčené ciele Charty. Krajiny Západného Balkánu ratifikovali Chartu na summite v Aténach v roku 2003. Celkovo sa na procese Charty dnes zúčastňuje 44 krajín²⁰. *Európska charta pre malé podniky* predstavuje záväzok Európskej únie smerom k podpore malých a stredných podnikov v celoeurópskom podnikateľskom prostredí. Hlavným cieľom je podporovať vytváranie nových pracovných a podnikateľských príležitostí pre MSP, kreovať podmienky na podporu sociálnej inklúzie a rastu európskeho hospodárstva. Text charty vo veľkej miere zároveň podporil aktivity v oblasti informatizácie. Vo svojej podstate sa *Európska charta pre malé podniky* zameriava na **10 základných oblastí** (box č. 2).

Box 2: Priority Európskej charty pre malé podniky

1. Vzdelávanie a odborná príprava pre podnikanie
2. Lacnejší a rýchlejší začiatok podnikania
3. Lepšia legislatíva a regulácia
4. Dostupnosť zručností
5. Zlepšenie on-line prístupu k informáciám
6. Viac výhod z jednotného trhu
7. Zdaňovanie a finančné otázky
8. Posilnenie technologickej kapacity malých podnikov

18 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/charter/docs/charter_sk.pdf

19 19. a 20. júna 2000.

20 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/best-practices/charter/index_en.htm#h2-application-of-the-charter-outside-the-eu

9. Úspešné modely elektronického podnikania a podpora špičkových malých podnikov

10. Vytvorenie silnejšieho, efektívnejšieho zastúpenia záujmov malých podnikov na národnej i európskej úrovni.

Zdroj: [Európska komisia](#), 2009

Charta aj *Zákon o malých podnikoch* vychádzajú zo spoločného základu - **vytvoriť** pre **MSP** také **podnikateľské prostredie**, v ktorom by mohli **jednoduchým a efektívnym** spôsobom **podnikať** (box č. 3). V rámci implementácie *Európskej charty pre malé podniky* kladie Európska komisia dôraz na uplatnenie regionálneho princípu. Ten považuje pri dosahovaní vytýčených cieľov za kľúčový. Vzdelávanie, či digitalizácia ekonomiky, zlepšenie prístupu k on-line službám alebo podpora podnikateľských aktivít sú oblasti, kde regionálny prístup môže predstavovať efektívnejší spôsob implementácie Charty. Riadenie opatrení z centrálnej úrovne nemusí totiž vo všeobecnosti reflektovať potreby regiónov, miest a obcí, či individuálne požiadavky malých a stredných podnikov. Okrem toho, zapojenie regionálnych autorít do procesu implementácie Charty môže priniesť i ďalšie pozitívne faktory, napr. vo forme účasti samosprávy na legislatívnych, regulačných, či štrukturálnych reformách, či vo forme zapojenia lokálnych podnikateľských organizácií a tretieho sektora. Práve schopnosť komunikovať a kooperovať s podnikateľskými organizáciami (a tretím sektorom) vytvára predpoklad vytvárania takej legislatívy, ktorá priamo odzrkadľuje problémy a výzvy podnikateľského sektora, ktoré tieto inštitúcie reprezentujú. Medzi jeden z najefektívnejších nástrojov implementácie princípov Charty patria štrukturálne fondy, ktorých čerpanie - najmä na regionálnej úrovni - považuje Európska komisia za kľúčové. V tomto kontexte môže Charta napomôcť k vytváraniu regionálnych stratégií rozvoja, akčných plánov, či nových podporných finančných a nefinančných programov, ktoré sú priamo alebo nepriamo naviazané na štrukturálne fondy.

Medzi základné kritériá, ktoré môžu pomôcť v účinnej implementácii *Európskej charty pre malé podniky* patria:

- prenos kompetencií - nielen neformálny, ale aj formálny prenos kompetencií z centrálnej úrovne na územnú samosprávu, ktorý vytvára predpoklady pre implementáciu priorít, ktoré Charta zastrešuje.

- účasť podnikateľských organizácií - pri vytváraní legislatívneho a regulačného rámca je potrebné zapájať miestne a regionálne podnikateľské organizácie, ktoré dokážu poskytnúť relevantné informácie o situácii MSP v regióne, ich problémoch, potrebách, či oblastiach rozvoja.
- spätná väzba - nato, aby bolo možné merať vplyv jednotlivých opatrení na rozvoj podnikateľského prostredia, je potrebné vytvoriť fungujúci systém spätnej väzby, ktorý na pravidelnej báze dokáže zbierať a prezentovať informácie.
- prenos skúseností z iných členských štátov - členské štáty EÚ by mali spolupracovať na plnení opatrení Charty, minimálne prostredníctvom výmeny skúseností, najlepších príkladov, či pri hodnotení dopadov implementovaných opatrení.

Zákon o malých podnikoch v princípe obsahuje všetky odporúčania *Európskej charty pre malé podniky* a zároveň odporúčania, aktivity, iniciatívy Európskej komisie od roku 2000 do roku 2007.

Box 3: Prehľad a porovnanie princípov SBA a Európskej charty pre malé podniky

Zákon o malých podnikoch	Európska charta pre malé podniky
1. Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie	1. Vzdelávanie a odborná príprava pre podnikanie
2. Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu	2. Dostupnosť zručností
3. Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“	3. Lacnejší a rýchlejší začiatok podnikania
4. Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP	4. Lepšia legislatíva a regulácia
5. Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP	5. Zlepšenie on-line prístupu k informáciám
6. Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií	6. Zdaňovanie a finančné otázky
7. Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh	7. Viac výhod z jednotného trhu
8. Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií	8. Posilnenie technologickej kapacity malých podnikov

9. Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti	9. Úspešné modely elektronického podnikania a podpora špičkových malých podnikov
10. Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov	10. Vytvorenie silnejšieho, efektívnejšieho zastúpenia záujmov malých podnikov na národnej i európskej úrovni.

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2009

Exaktnejšie (na rozdiel od Charty) však rieši problematiku lepšej regulácie a princípu „najprv myslí v malom“ a zameriava sa už aj na environmentálne otázky (MSP verus životné prostredie a MSP verus klimatické a energetické zmeny). Zvýšenú pozornosť venuje napríklad aplikácii odborných poznatkov a finančným stimulom, ktoré je možno využiť pre zvýšenie energetickej efektívnosti, implementáciu inovácií a zelených technológií.

Čo sa týka hodnotenia úspešnosti Charty, resp. úspešnosti implementácie jej odporúčaní, jej slabá stránka spočíva v právnej nezáväznosti. Reformy, ktoré boli deklarované pristúpením k Charte neboli v dostatočnej miere premenené na konkrétne kroky. Tento fakt môže byť **mementom** aj pre uplatnenie *Zákona o malých podnikoch* v praxi, ktorý môže stihnúť podobný osud.

Zásady Zákona o malých podnikoch

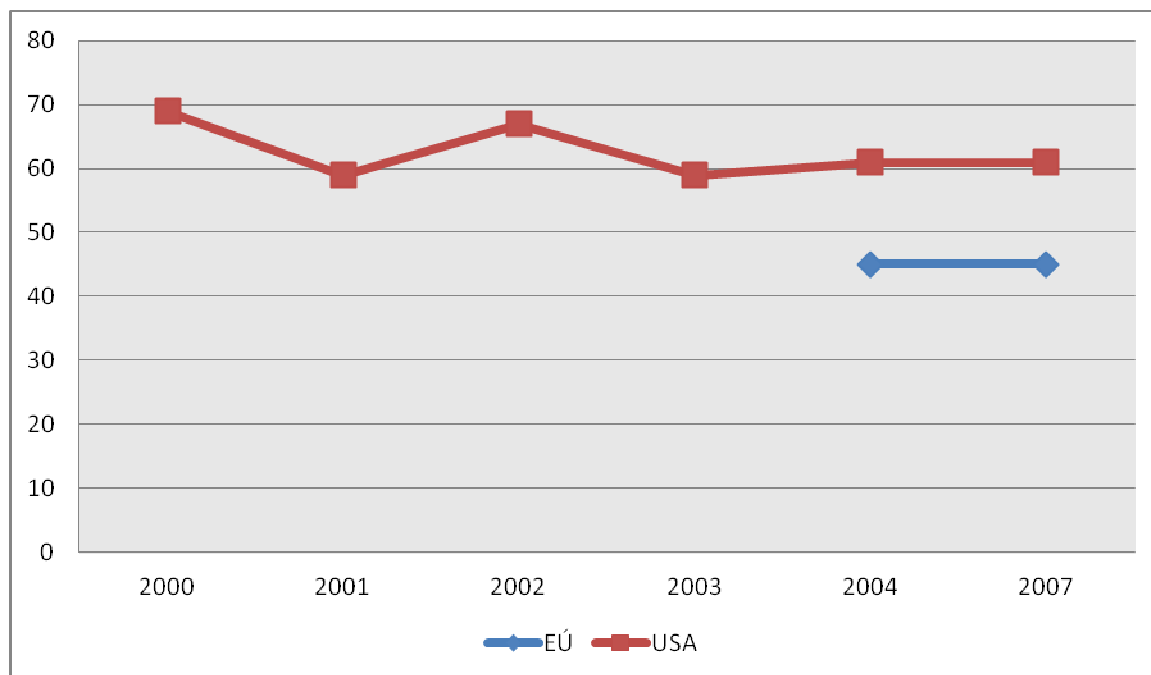
- 1. EÚ a členské štáty by mali vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie**

Podstata zásady:

Rozvíjanie záujmu o podnikanie so zameraním na mladých ľudí, ženy a imigrantov a riešenie problému prevodu rodinných podnikov.

Z prieskumov²¹ vyplýva (graf č.1), že samostatne zárobková činnosť je u Európanov (45%) stále menej preferovanou kariérnou voľbou ako u Američanov (61%).

Graf 1: Preferencie obyvateľov v EÚ a USA

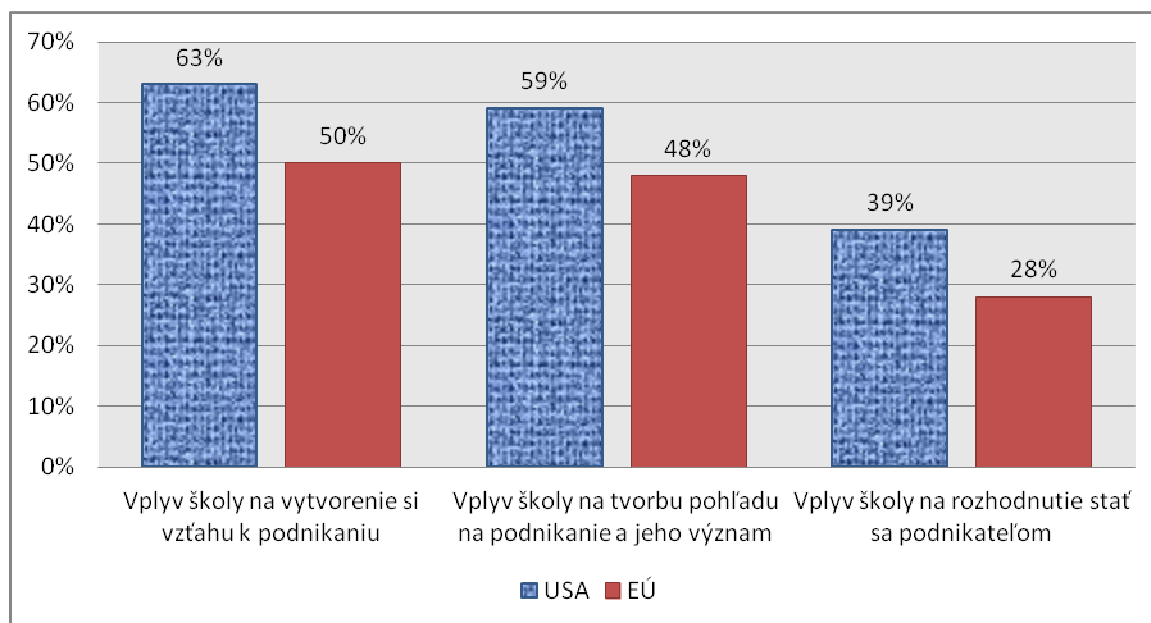

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/index_en.htm

Európania majú aj menej skúseností (23%) s podnikaním, ako obyvatelia USA (35%) a nevnímajú ho ani tak intenzívne ako príležitosť (58% verus 73% v USA). Aj preto je dôležité **propagovať podnikanie** a **stimulovať podnikavosť** občanov Európskej únie. Škola je dôležitým východiskom, ktoré môže a aj ovplyvňuje rozhodovanie o podnikaní a súčasne i buduje vzťah študentov k podnikaniu (graf č. 2). Jedným z hlavných predpokladov pre funkčnosť takéhoto modelu je garancia kvality vzdelávania na stredných a vysokých školách, vytvorenie podmienok pre získavanie podnikateľských zručností a schopností a zavedenie predmetov venujúcich sa podnikaniu. Vzdelávanie mladých ľudí, rozvoj ich vrodenných zručností a schopností predstavujú jeden zo základných pilierov naplnenia tohto princípu *Zákona o malých podnikoch*.

Graf 2: Vplyv školy na rozhodnutie stať sa podnikateľom

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Vo väčšine členských krajín Európskej únie dodnes nie sú implementované moderné trendy vzdelávania so zameraním na podnikanie, pričom podnikateľské vzdelávanie je jedným zo základných východísk, ktorým je možné vytvárať podmienky pre získavanie vedomostí a zručností využiteľných pre podnikanie.

Box 4: Príklady aktivít na podporu podnikania

- EÚ podporuje využívanie študentských mini firiem na stredných školách ako praktický spôsob zoznámenia sa mladých ľudí so svetom podnikania. Výskumy ukazujú, že svoju vlastnú spoločnosť si neskôr založilo približne 20 % študentov, ktorí sa zúčastnili týchto programov.
- Katedra aplikovanej hudby na Univerzite v Strathclyde vo Veľkej Británii ponúka výučbu v oblasti podnikania s tým, že samostatná zárobková činnosť je potenciálnou súčasťou kariéry všetkých jej absolventov.
- Európska komisia iniciovala program mobility pre nových a nádejných podnikateľov, ktorý podporí a rozšíri ich cezhraničnú mobilitu. Pôsobenie v malom alebo strednom podniku v inom štáte poskytne týmto podnikateľom skúsenosti a poznatky a umožní im zlepšiť svoje schopnosti. Program tiež podporí zakladanie nových podnikov v EÚ a prispeje k vytváraniu sietí malých a stredných podnikov.
- Francúzsky projekt CREACTION koordinovaný Národnou agentúrou pre zamestnanosť a spolufinancovaný Európskym sociálnym fondom pomohol dlhodobo nezamestnaným jednotlivcom nájsť si prácu a dokonca založiť vlastné malé podniky. V rámci projektu sa poskytovali jednotlivcom s podnikateľským nápadom malé pôžičky do výšky 5 000 EUR, avšak bez finančných záruk, ktoré sú potrebné na získanie úveru v banke. V roku 2003 pomohli tieto úvery založiť vlastný podnik 75 jednotlivcom – od drevorubačov až po technikov.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Druhým problémom – ktorý úzko súvisí so záväzkom vytvárania prostredia pre podnikanie a rast – a ktorému Európa aktuálne čelí - je tzv. **generačná výmena podnikateľov a majiteľov malých a stredných podnikov**²². Podľa odhadov odíde v najbližších desiatich rokoch do dôchodku 6 miliónov majiteľov malých podnikov. Európa preto nemôže riskovať, že o tieto podniky príde iba z dôvodu ťažkostí s prevodom podnikov.

Box 5: Definícia rodinného podniku v niektorých krajinách a podpora EK pri prevode podnikov

- Rakúsko - zákon explicitne definuje štatút rodinného podnikania, ako podnik, v ktorom pracuje majiteľ podniku, manžel alebo manželka majiteľa podniku, alebo iné osoby v rodinnom zväzku k majiteľovi podniku.
- Taliansko - občiansky zákonník upravuje rodinné podnikanie ako podnik, v ktorom členovia rodiny (manžel, manželka a pokrvné príbuzenstvo) pracuje a vlastní ho.
- Európska komisia spustila pilotný projekt poskytovania poradenstva novým majiteľom podnikov, ktorí v nedávnej dobe podnik prevzali. Toto poradenstvo financované z rozpočtu EÚ poskytujú podnikateľské združenia.

Zdroj: Európska komisia, 2009

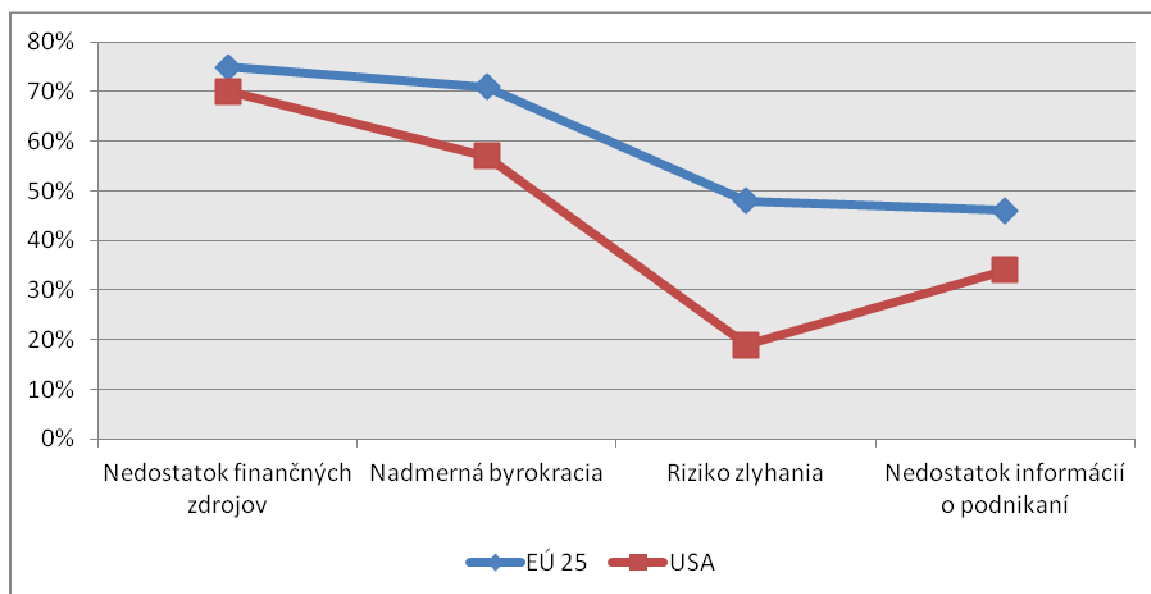
Pre EÚ je dôležitá dlhodobá udržateľnosť podnikania malých a stredných podnikov. Špeciálny problém predstavujú tzv. rodinné podniky, ktoré tvoria tri štvrtiny všetkých

²² Napr. iba v Taliansku by mala nastať v nasledujúcich piatich rokoch generačná výmena u viac ako 60% talianskych firiem.
Zdroj: www.Euractiv.sk

európskych podnikov. Uznatie špeciálnej úlohy MSP a predovšetkým rodinných podnikov, ich miestny charakter, sociálne zodpovedné postoje a schopnosť spájať tradíciu s inováciou, podčiarkujú nutnosť zjednodušenia prevodu podnikov. Definícia rodinných podnikov sa v jednotlivých členských štátoch diametrálne líši. Kým niektoré krajiny ich zaraďujú do skupiny mikro podnikov (podľa veľkosti), iné ich určujú na základe vlastníctva. Okrem iného definíciu rodinného podnikania ovplyvňujú aj rozdiely medzi „starými“ a „novými“ členskými krajinami. Len niektoré krajiny majú rodinný podnik explicitne upravený právnou normou.

V súčasnosti MSP čelia i ďalšiemu problému, ktorý je spojený s ich možným rýchlym zánikom, a to hospodárskej a finančnej kríze. Malé a stredné podniky nepatria do skupiny, ktorej cieľom je vysoká ziskovosť, zameriavajú sa skôr na dlhodobú udržateľnosť existencie svojich aktivít. V súčasnosti čelia najmä mikro a malé podniky nízkemu dopytu a nedostupnosti úverov. Aj keď MSP veľmi citlivo reagujú na hospodársky pokles, sú oveľa flexibilnejšie v snahe o záchranu ako väčšie firmy, a preto sa dokážu rýchlejšie prispôbiť trhu. Na druhej strane však výrazné sťaženie prístupu k úverom limituje vznik nových MSP a obmedzuje sa tým aj schopnosť vytvárať nové pracovné miesta. **Nedostatok** či **nedostupnosť finančných zdrojov** je v EÚ najväčším problémom pri zakladaní MSP (graf č. 3).

Graf 3: Hlavné problémy spojené so začiatkom podnikania

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Ďalším problémom EÚ 27, na ktoré poukazuje táto časť *Zákona o malých podnikoch* sú **rodové rozdiely** v podnikaní. V súčasnosti tvoria ženy – podnikateľky len 30% všetkých podnikateľov v Európe. Európska komisia vo svojej každoročne pripravovanej správe venovanej ženám podnikateľkám²³ konštatuje, že ich potenciál vôbec nie je maximalizovaný. Tento nevyvážený stav je markantný najmä v priemysle (len 20% žien – podnikateliek z celkového počtu podnikateľov).

Box 6: Príklady podpory špecifických skupín

Európska komisia podporuje podnikanie medzi ženami, a to napríklad navrhnutím siete podnikateliek – veľvyslankyň. Komisia tiež zriadila podnikateľský portál pre ženy²⁴.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Politika **podpory imigrantov** v Európskej únii pri ich podnikateľských aktivitách je výsledkom vývoja, ktorý charakterizujú nasledovné fakty. Imigranti dnes tvoria asi 3,8% populácie krajín EÚ. Od roku 2002 prišlo v priemere do EÚ ročne 1,5 – 2 mil. obyvateľov tretích krajín²⁵. Vzhľadom na starnutie populácie, neudržateľnosť dôchodkových a sociálnych systémov je dôležité, aby sa imigranti stali súčasťou ekonomiky Európskej únie a zaradili sa do skupiny ekonomicky aktívnych obyvateľov a to aj vrátane rôznych foriem podnikania.

Podnikateľské aktivity imigrantov môžu zároveň prispievať k znižovaniu sociálneho vylúčenia (teda zvyšovať sociálnu inklúziu týchto skupín obyvateľov EÚ) a zvyšovaniu ich životného štandardu. Podnikateľské entity imigrantov tvoria malé podniky, ktoré čelia podobným či rovnakým problémom ako všetky MSP, a to najmä prístupu ku kapitálu a špeciálne potom nedostatku potrebných zručností, napr. v oblasti marketingu či finančného riadenia. Uvedené dôvody predstavujú preto výzvu pre členské štáty, ktorou je vytváranie podmienok a nástrojov pre podporu podnikateľského snaženia imigrantov.

23 http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemshortdetail.cfm?item_id=3387

24 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/portal/index_en.htm

25 <http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=en,sk&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=455275:cs&page=&hwords=null>

2. Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

Podstata zásady:

Čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, by mali dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní.

Medzi americkými malými a strednými podnikmi je bankrot vnímaný ako tzv. „right to fail“, čiže **právo zlyhať**. V Európe i naďalej pretrváva stigma neúspechu a podceňovanie obchodného potenciálu **nového začiatku v podnikaní**²⁶. Podľa prieskumov by napríklad 47 % Európanov váhalo so zadaním objednávky spoločnosti, ktorá predtým zbankrotovala²⁷.

Box 7: Podpora druhej šance pre podnikanie

- Vo Francúzku existujú centrá prevencie pred bankrotom. Ich úlohou je poskytovať bezplatné konzultácie podnikom, ktoré sa vyskytli v ťažkostiach.
- V Nemecku funguje špeciálny web portál, ktorý bol vytvorený s cieľom poskytovať informácie o znovu zakladaní podnikov v rámci politiky druhej šance pre podnikateľov. Portál poskytuje aj služby vo forme porady s expertmi, ktorí sa venujú riešeniam insolventnosti podnikov.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Bankrot v mnohých členských krajinách EÚ predstavuje pre podnikateľa dlhodobý problém vyrovnania záväzkov voči svojim veriteľom. Priemerný čas na uzavretie konkurzného konania sa v EÚ pohybuje od 3 mesiacov do 6,5 roka, čo predstavuje neuveriteľne široké časové rozpätie. V EÚ pritom tvoria bankroty približne 15 % zo všetkých prípadov zániku spoločností. Každoročne sa týkajú podľa EK v priemere 700 tis. malých a stredných podnikov (a nepriamo asi 2,8 mil. pracovných miest). V aktuálnom medzinárodnom porovnaní Svetovej banky²⁸ (graf č. 4) je najkratšia doba na ukončenie podnikania v Írsku, kde podnikatelia potrebujú na usporiadanie svojich záväzkov 0,4 roka. Na druhom mieste sa umiestnilo Japonsko, kde na ukončenie podnikania je potrebných 0,6 roka a na treťom Kanada s 0,8 roka. Ukončenie podnikania v USA trvá 1,5 roka a **priemerná doba ukončenia podnikania v EÚ**

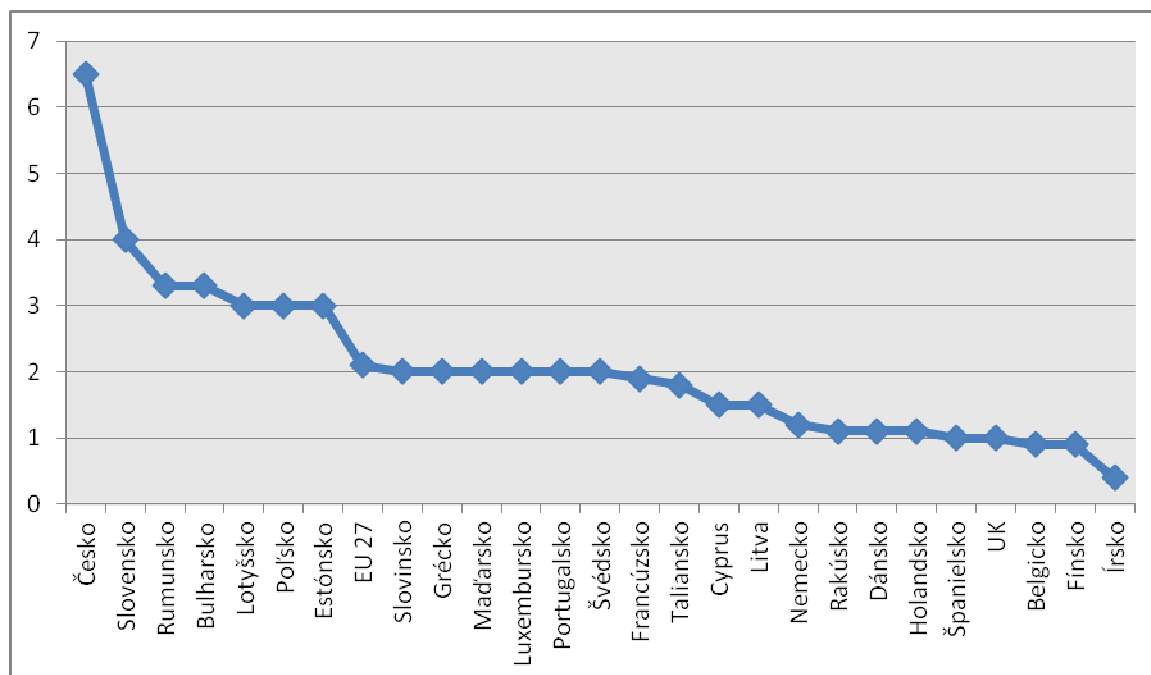
²⁶ Pozri aj: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0584:FIN:EN:PDF>

²⁷ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/eurobarometer/index_en.htm

²⁸ www.doingbusiness.org

je 2,1 roka. Európa v rámci tohto porovnania dlhodobo zaostáva za USA alebo Japonskom, teda krajinami, ktoré predstavujú hlavných konkurentov EÚ.

Graf 4: Počet rokov potrebných na ukončenie podnikania v EÚ

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

V porovnaní členských krajín EÚ najhoršie výsledky vykazuje Česká republika s 6,5 rokom, nasledovaná Slovenskou republikou, kde ukončenie podnikania trvá 4 roky. V nových členských štátoch EÚ je doba potrebná na ukončenie podnikania jednoznačne dlhšia ako v starých členských krajinách. Táto skutočnosť súvisí nielen s reálnou a štrukturálnou konvergenciou týchto štátov smerom k EÚ 15, ale aj s pomerne mladou históriou súkromného podnikania a zabezpečením jeho kontrolných mechanizmov. Podľa prieskumov obava z bankrotu predstavuje jednu z rozhodujúcich prekážok pre rozhodnutie podnikateľ. Najväčší strach majú v Portugalsku (59%), Francúzsku (56%) a Lotyšsku (55%). Najnižšie riziko bankrotu cítia naopak vo Fínsku (33%), Nórsku (40%) a v Grécku (40%). Na Slovensku je to 54%. Riziko straty majetku pri bankrote naháňa najväčší strach Nemcom (47%), Írom (46%) a Španielom (44%). V SR vníma riziko zo straty majetku za kľúčový faktor pri rozhodovaní podnikateľ 40% obyvateľov. Osobného zlyhania sa najviac obávajú Malt'ania (42%) a Cyperčania (26%). Najviac si veria Švédi a Fíni. Len 15% Slovákov si myslí, že dôvodom bankrotu ich podniku môže byť ich vlastné osobné zlyhanie. Jednotlivé krajiny EÚ riešia v súčasnosti „právo na nový začiatok podnikania“ veľmi individuálne. Medzi najliberálnejšie

štáty v tomto smere patrí Švédsko, kde je aj najvyššia verejná podpora ďalšieho podnikania po predchádzajúcom bankrote (90%). Na Slovensku sa sympatie pohybujú na hranici 80%, čo predstavuje priemer Európskej únie.

3. Vytvárať pravidlá podľa zásady „Najskôr myslieť v malom“

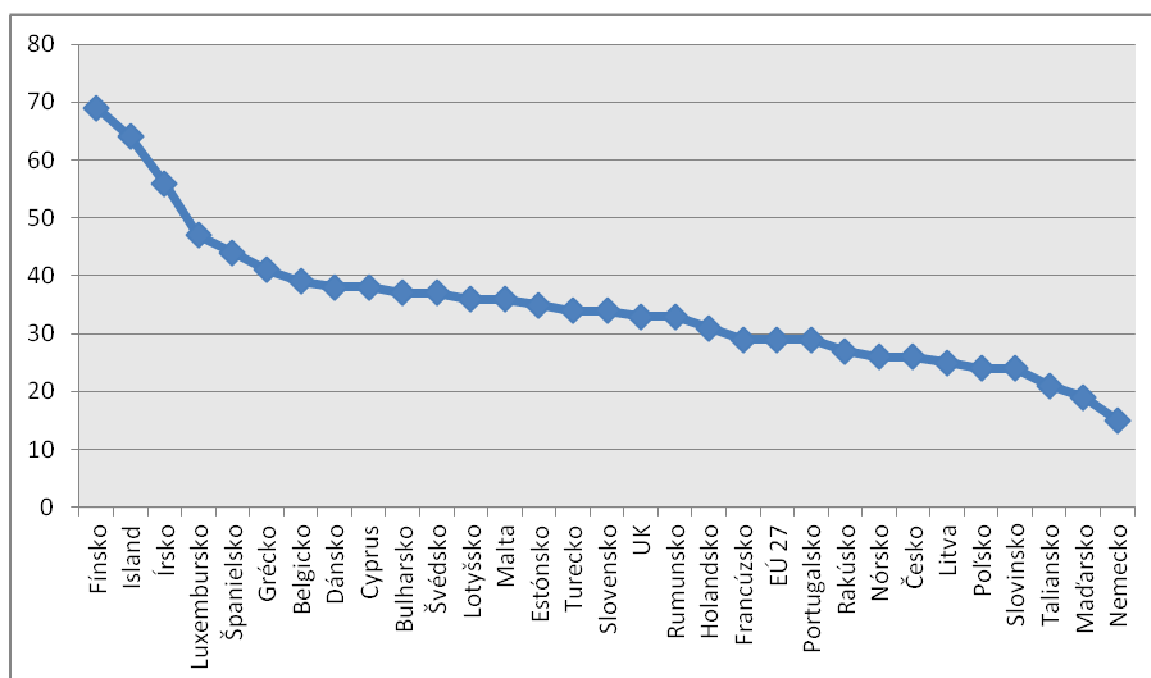
Podstata zásady:

V návrhoch právnych predpisov je potrebné zohľadňovať charakteristické črty MSP a zjednodušiť existujúce regulačné prostredie.

Hoci približne 99 % firiem v EÚ predstavujú MSP, vo väčšine prípadov regulačné rámce nie sú tvorené tak, aby selektovali povinnosti podnikov podľa ich veľkosti. Výsledkom tohto stavu je, že viac ako 20 mil. malých a stredných podnikov musí často plniť rovnaké regulačné povinnosti ako 41 tis. veľkých spoločností. Podľa prieskumov je asi len približne 1/3 MSP v Európe je spokojná s existujúcim regulačným rámcom, ktorý ovplyvňujú ich podnikateľské aktivity (graf č. 5). Navyše administratívne a regulačné prekážky v rámci prieskumu Európskej komisie²⁹ pri príprave *Zákona o malých podnikoch* boli podnikateľmi identifikované ako najvýznamnejší problém, ktorému musia čeliť.

²⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemshortdetail.cfm?item_id=1273

Graf 5: Spokojnosť MSP s regulačným prostredím

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Zásada „najskôr myslieť v malom“ preto vyžaduje, aby legislatíva členských krajín Európskej únie **zohľadňovala záujmy MSP** už od prvých etáp jej vytvárania a predovšetkým, aby tvorcovia politík a regulácií pochopili, že legislatíva (normy) navrhnutá pre väčšie podniky nemusí byť automaticky vhodná pre malé a stredné podniky.

Box 8: Uplatňovanie princípu najprv myslieť v malom v EK

- Podľa ostatných analýz zo všetkých³⁰ platných nariadení a smerníc Rady a Európskej komisie 83 prihliada konkrétne či menej konkrétne na špecifické potreby MSP. Priamo 39 z nich obsahuje reálne výnimky pre MSP.
- Európska komisia identifikovala 2 500 zastaraných právnych predpisov, ktoré majú byť zrušené. Od roku 2005 zároveň stiahla 78 doposiaľ neschválených právnych predpisov.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Súčasťou filozofie „najskôr myslieť v malom“ je **posudzovanie dopadov legislatívy na MSP**, ako aj tvorba nástrojov pre účinné uplatňovanie tejto zásady. Príkladmi takéhoto prístupu je aplikácia testu MSP pre legislatívne návrhy, **konzultácie** s prijímateľmi regulácií

30 http://ec.europa.eu/enterprise/dg/files/evaluation/summary_sept_2008_en.pdf

(teda MSP, resp. ich zástupcami) či využívanie **osobitných ustanovení** týkajúcich sa MSP v právnych predpisoch s cieľom zamedziť neúmernému či zbytočnému administratívne a regulačnému zaťaženiu malých a stredných podnikov. V rámci implementácie tejto zásady neexistujú žiadne konkrétne legislatívne postupy ani kroky, ako tento princíp uplatňovať. Každá členská krajina má možnosť vypracovať vlastný spôsob implementácie tohto princípu. Jedinou podmienkou je, aby pri vytváraní legislatívnych opatrení vláda brala na zreteľ dopad jednotlivých prijímaných opatrení na MSP.

Box 9: Príklady aplikácie nástrojov pre lepšiu reguláciu v praxi niektorých krajín EÚ

- Funkčný systém posudzovania vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie a MSP, napr. v Rakúsku, Lotyšsku, Luxembursku, Fínsku.
- Verejné konzultácie v spolupráci s obchodnými organizáciami a profesijnými združeniami reprezentujúcimi MSP napr. v Lotyšsku, Slovinsku, Poľsku, Švédsku.
- Nezávislá verejná agentúra Actal v Holandsku, ktorá bola zriadená s cieľom asistovať vláde pri znižovaní administratívneho zaťaženia a presadzovaní politiky lepšej regulácie.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Eliminácia **administratívneho zaťaženia** podnikania je súčasťou agendy lepšej regulácie. Administratívne zaťaženie nie je také výrazné, ako záťaž, ktorá je podstatou regulácií. Spôsobuje však zbytočné náklady, ktoré vznikajú pri plnení rôznych informačných povinností súkromnej sféry voči verejnej správe. **Byrokracia tak zaťažuje podnikateľov agendou, ktorá je neproduktívna a nemá žiadny spoločenský význam.** Zároveň vyvoláva na strane verejnej správy neúčelné výdavky, keďže táto je príjmom plnenia informačných povinností podnikateľov (ktoré nemajú žiadnu pridanú hodnotu). Administratívne zaťaženie je v krajinách EÚ vyčíslené približne na úrovni 3,5% HDP.

Tabuľka 2: Administratívne náklady podľa členských štátov EÚ

	AT	BL	CZ	DE	DK	ES	FI	FR	UK	GR	HU	IE	IT	NL	PL	PT	RE	SK	SI	SE	EU 25
Podiel AN na HDP (%)	4,6	2,8	3,3	3,7	1,9	4,6	1,5	3,7	1,5	6,8	6,8	2,4	4,6	3,7	5,0	4,6	6,8	4,6	4,1	1,5	3,5
Pozn.: BL zahŕňa Belgicko a Luxembursko; RE zahŕňa pobaltské členské štáty, Maltu a Cyprus. Hodnota EÚ 25 je vážený priemer HDP.																					

Zdroj: [CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis](#), 2009

Významná časť administratívneho zaťaženia – okolo 40% - pochádza priamo z medzinárodnej legislatívy, a to najmä legislatívy EÚ. To však súčasne znamená, že aj keď ide o problém európskeho rozmeru – majoritne sa jedná o národnú záležitosť, teda 60% existujúcej byrokratickej záťaže spôsobuje národná verejná správa (tabuľka č. 3).

Tabuľka 3: Podiel na administratívnych nákladoch podľa pôvodu regulácií vo vybraných krajinách

	Dánsko	Holandsko
Regulácie pochádzajú priamo z medzinárodných ³¹ právnych predpisov	28%	43%
Medzinárodné právne predpisy implementované národne	15%	13%
Národné regulácie	57%	44%

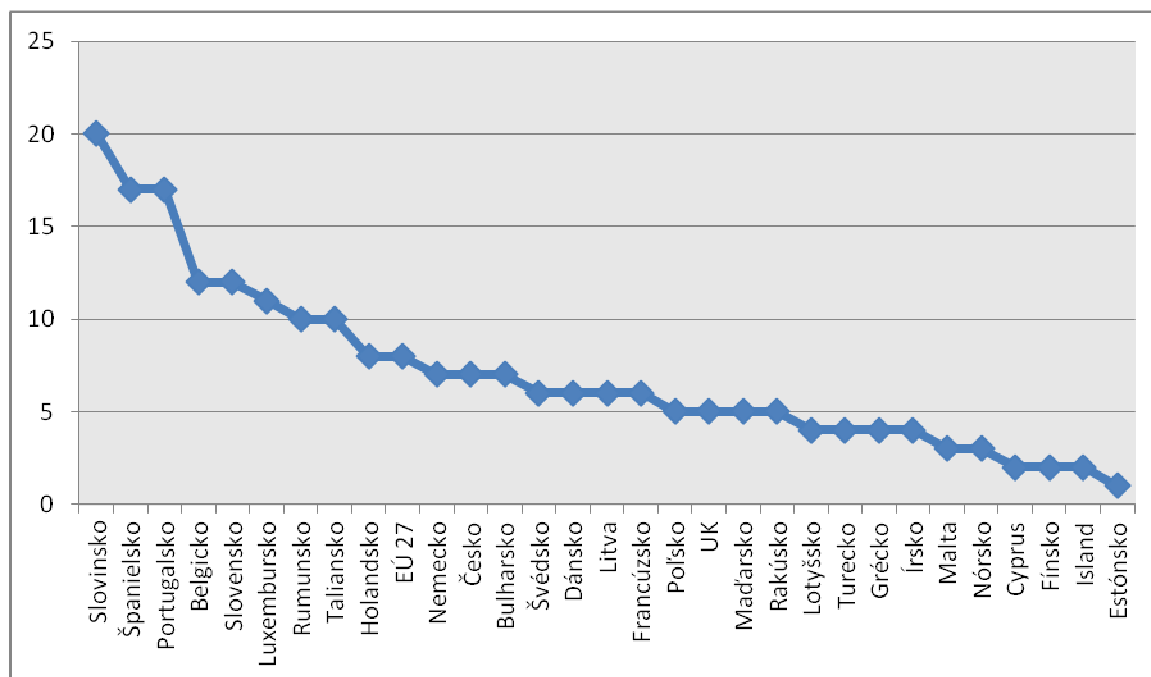
Zdroj: Merania v Dánsku a Holandsku, www.administrative-burdens.com, 2009

Podľa prieskumov Európskej komisie medzi podnikateľmi, priemerný MSP v EÚ venuje byrokracii a plneniu rôznych administratívnych požiadaviek verejnej správy 8% pracovného času³² (graf č. 6). Slovensko aj v tomto prípade patrí medzi krajiny s nadpriemernou byrokraciou (12%).

31 Kategória zahŕňala náklady pochádzajúce z právnych predpisov ES, ako aj medzinárodných právnych predpisov (mimo EÚ).

32 Človekodni / pracovné jednotky za rok.

Graf 6: Priemerný čas venovaný byrokrácii v MSP (%)

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Tak, ako je kvantifikovaná administratívna záťaž, na druhej strane existujú aj odhady prínosu jej redukcie. Napríklad pri jej 25% znížení v krajinách EÚ, by predstavoval rast HDP približne 1,5% HDP (150 mld. EUR)³³.

4. Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

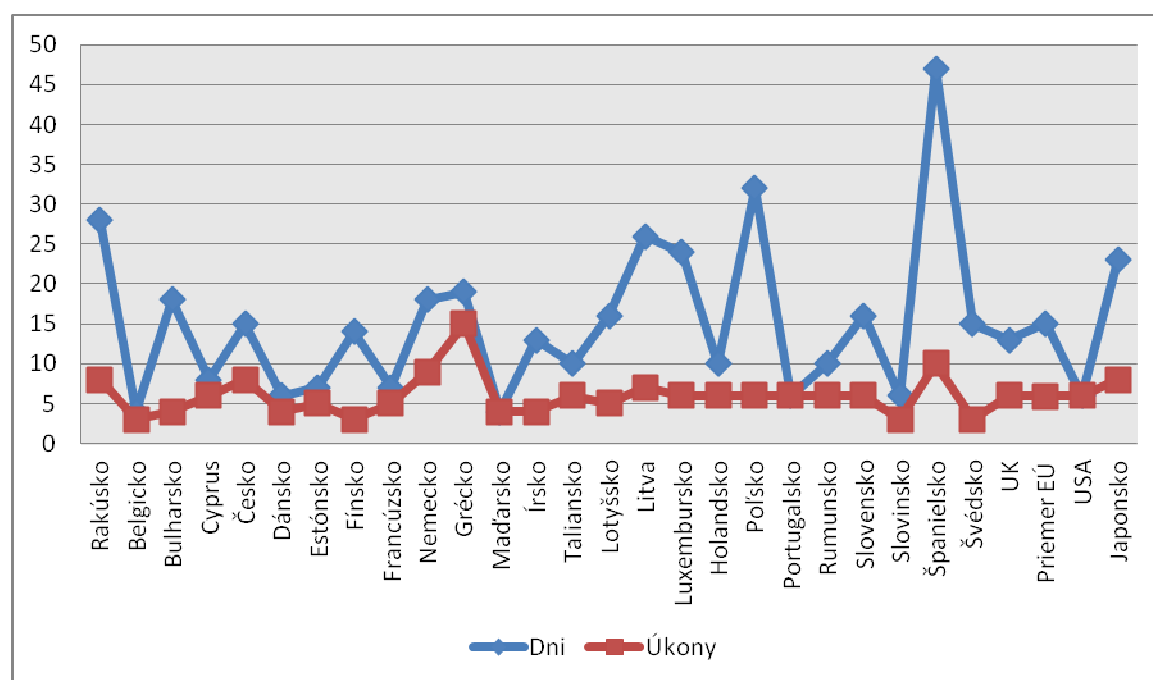
Podstata zásady:

V maximálnej miere uľahčiť život MSP- predovšetkým výraznou podporou riešení, ktoré

³³ <http://www.cpb.nl/eng/pub/cpbrekesen/document/104/doc104.pdf>

Podstatou tejto zásady *Zákona o malých podnikoch* je vytvorenie **čo najjednoduchších podmienok pre vstup podnikateľa na trh**. Vznik a zakladanie podnikov je oblasťou, ktorá priamo súvisí s využívaním služieb **e-governmentu** a je pomerne jednou z najsledovanejších oblastí regulačného zaťaženia podnikateľov. Pre podnikateľa nie je dôležitá len minimálna miera potrebného kapitálu, ale zároveň aj flexibilita legislatívnych a regulačných pravidiel v podobe počtu procedúr a dní potrebných na založenie podniku (graf č. 7).

Graf 7: Počet dní a úkonov potrebných na založenie podniku

Zdroj: [Svetová banka](http://www.doingbusiness.org), 2009

Priemerná doba potrebná na založenie podniku je **v Európskej únii 15 dní**, v krajinách **OECD** je to v priemere **13 dní**³⁴. V **USA** trvá založenie podniku **6 dní**, v Japonsku 23 dní. Na Slovensku je to 16 dní. Čas potrebný na založenie podniku je najalarmujúcejší v Španielsku (47 dní), Poľsku (32 dní) a Rakúsku (28 dní). Najefektívnejšou krajinou je v tomto ukazovateli Nový Zéland, kde založenie podniku trvá 1 deň. Čo sa týka počtu úkonov

34 <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/StartingBusiness/?direction=Asc&sort=0>

potrebných na založenie podniku, najefektívnejšou európskou krajinou je Belgicko (3 úkony) nasledované Fínskom, Švédskom a Slovinskom. Priemerný počet úkonov na založenie podniku v Európskej únii je 6. V USA je potrebných rovnako 6 úkonov. Slovenská republika so 6 úkonmi potrebnými na založenie podnikania, je na tom rovnako ako priemer EÚ a USA. Najviac procedúr spojených so zakladaním podniku majú podnikatelia v Grécku (15) a v Španielsku (10).

Box 10: Prehľad krajín s najmenším počtom úkonov pre začatie podnikania

Vo Fínsku je napr. potrebné vykonať len tieto tri úkony:

- Uložiť potrebnú minimálnu mieru kapitálu v banke, zaplatiť príslušný poplatok a získať o danej transakcii potvrdenie,
- Vyplniť a poslať tlačivo potvrdzujúce založenie podnikania a vyplniť tlačivá pre daňové účely registrujúc týmto spôsobom spoločnosť na príslušnom úrade,
- Zaregistrovať sa na dôchodkové, úrazové a zdravotné poistenie v súkromnej poisťovni.

Vo Švédsku sú to tieto tri úkony:

- Získať potvrdenie o depozite základného imania spoločnosti v príslušnej banke, ktorú si klient vyberie.
- Vyplniť a poslať tlačivo o založení spoločnosti on-line na Obchodný register Švédskeho kráľovstva (Bolagsverket) a získať certifikát potvrdzujúci založenie tejto spoločnosti,
- Zaregistrovať spoločnosť na príslušnom daňovom úrade (Skatteverket).

V Slovinsku sú to tieto tri úkony:

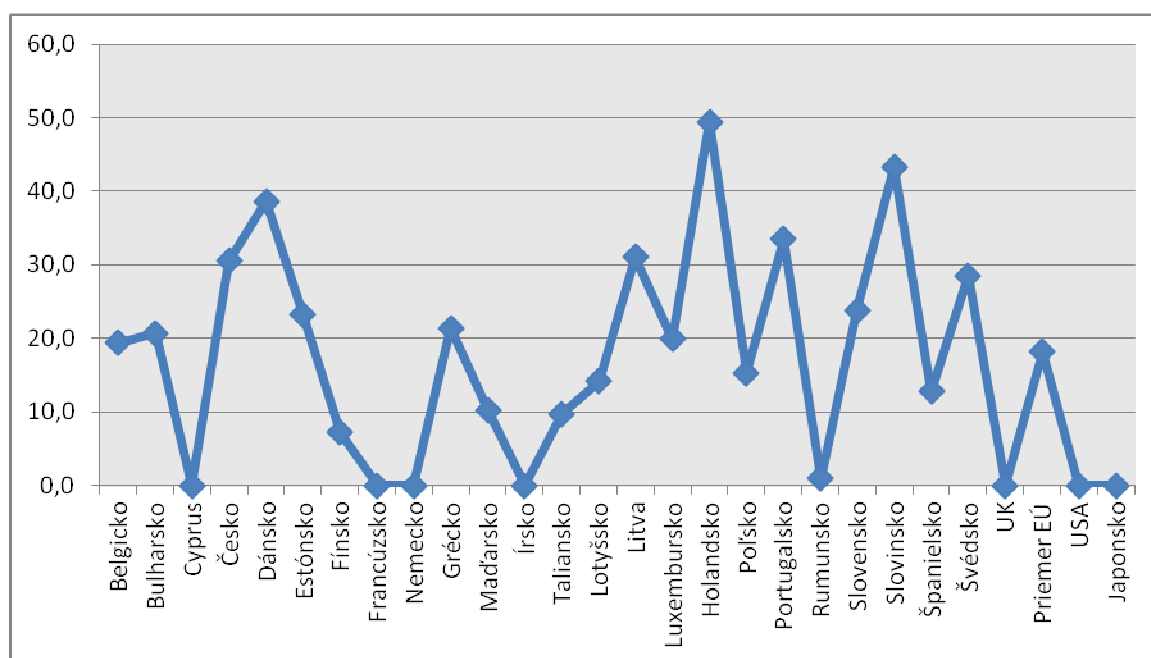
- Uložiť potrebnú minimálnu mieru kapitálu v banke a získať o danej transakcii potvrdenie,
- Zaregistrovať spoločnosť elektronicky na jednom z kontaktných miest One-stop shop E-vem
- Zaregistrovať spoločnosť na úrade zodpovednom za zdravotné poistenie v Slovinsku.

Najdôležitejšou charakteristikou založenia spoločnosti v Slovinsku je skutočnosť, že založenie podnikania je v tejto krajine bezplatné, na rozdiel od vyššie spomínaných krajín.

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý určuje jednoduchosť vstupu na trh je minimálna miera kapitálu potrebná pre založenie podniku. Vo vyspelých krajinách ako sú **USA a Japonsko**, legislatíva nevyžaduje **žiadne** začiatocný **kapitál** na rozbehnutie podnikania.

Graf 8: Základný kapitál na založenie podniku (% HNP)

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ sa tento faktor značne líši. Niektoré krajiny minimálnu mieru kapitálu na založenie podniku nevyžadujú, iné áno. Súvisiacim indikátorom je aj spoplatnenie služieb pri zakladaní podniku. V niektorých krajinách sú služby na **založenie podnikania bezplatné** - napr. v Slovinsku a Dánsku, kde sa zároveň v plnej miere pri zakladaní podniku využívajú **elektronické služby** (box č. 10). V tomto kontexte je podľa analýz Európskej komisie najefektívnejšou krajinou Rakúsko, ktoré poskytuje všetky základné služby MSP prostredníctvom e-governmentu. Rozdiely medzi ďalšími členskými krajinami sú však priepastné. Rovnako tak existuje stále rozdiel medzi štátmi z hľadiska existencie systému jednotných kontaktných miest, ktorých význam a potrebu stanovila ešte v roku 2000 *Európska charta pre malé podniky*.

Box 11: Vybrané ciele politiky EK

- Registrácia spoločností by nemala trvať dlhšie ako jeden týždeň, pričom súvisiace náklady by mali byť znížené.
- Podniky by mali mať možnosť vykázať údaje verejnej správe tak, aby boli prístupné všetkým orgánom verejnej správy, ktoré sú oprávnené požadovať ich.
- Od spoločností by sa malo očakávať, že budú v prípade potreby poskytovať štatistiky len raz za tri roky.

Zdroj: Európska komisia, 2009

5. Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP

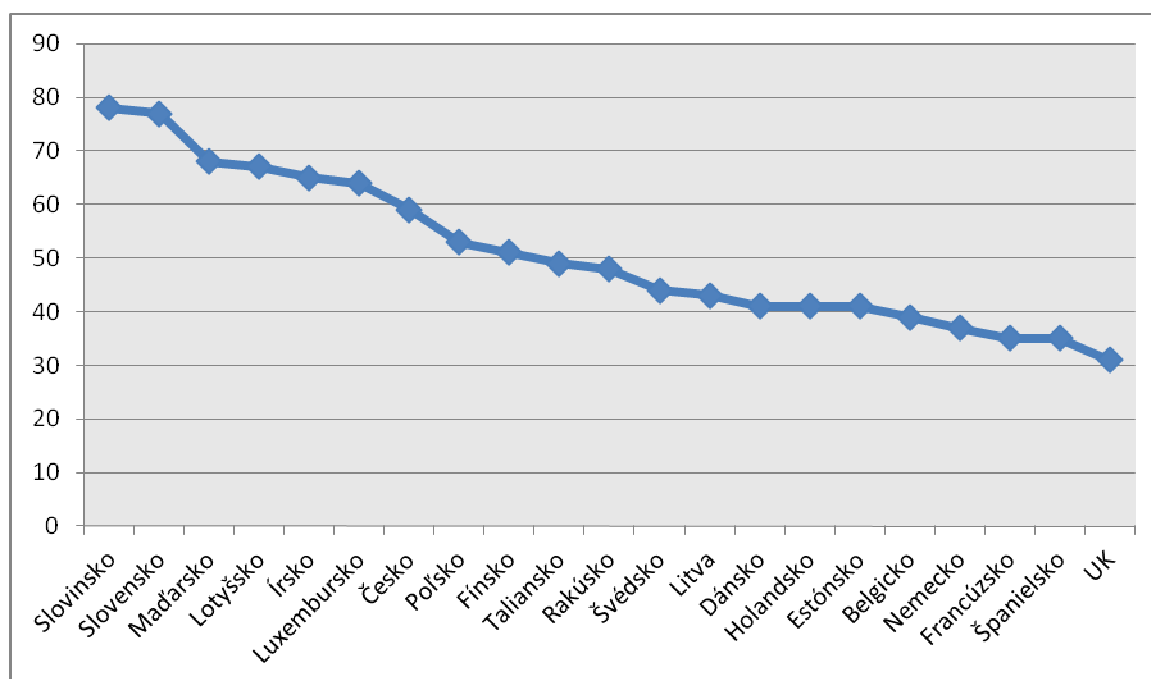
Podstata zásady:

Využiť kódex najlepšej praxe, ktorý obstarávateľom poradí ako uplatňovať rámec ES pre verejné obstarávanie tak, aby MSP uľahčil účasť na verejnom obstarávaní.

Lepšie využívať možnosti, ktoré ponúkajú pravidlá udeľovania štátnej pomoci v Spoločenstve v súvislosti s podporou začínajúcich MSP a poskytovaním stimulov existujúcim MSP.

MSP sa v priemere zúčastňujú na 42% **verejných obstarávaní**, ktoré sú realizované v EÚ. Táto hodnota je samozrejme priemerná a líši sa podľa jednotlivých členských štátov. Kým v Slovinsku dosahuje napríklad úroveň až 78% a na Slovensku 77%, vo Veľkej Británii je to len 31% (graf. č. 9).

Graf 9: Podiel MSP na verejnom obstarávaní v EÚ

Zdroj: [GHK, Technopolis](#), 2009

Medzi hlavné prekážky účasti MSP vo verejnom obstarávaní (ktoré tvorí až 16 % HDP v EÚ) patrí najmä nedostatok informácií o takýchto príležitostiach, neznalosť postupov pri verejnom

obstarávaní, vysoká administratívna náročnosť prípravy ponuky, neprimerané vstupné náklady, nejasné zadania predmetu obstarávania alebo aj požadované záruky a pod. Európska komisia sa preto dlhodobo snaží zlepšiť podmienky, ktoré by zabezpečili vyššiu úspešnosť malých a stredných podnikov vo vzťahu k verejnému obstarávaniu. Na základe analýz a konzultácií Európskej komisie sa ukazuje³⁵, že nie je primárne potrebné meniť legislatívu, ale skôr prístup verejných orgánov, ktoré by mali viac zohľadňovať špecifickosť MSP a umožňovať im výraznejšie zapojenie sa do verejných projektov.

Box 12: Príklady prístupu k verejnému obstarávaniu vo vybraných krajinách EÚ

- Podľa rakúskej právnej úpravy môžu obstarávatelia slobodne rozhodovať o tom, či zadajú celú zákazku alebo ju rozdelia do jednotlivých častí.
- Vo Francúzsku je na dosiahnutie čo najväčšej konkurencie všeobecným pravidlom zadávať zákazky vo forme jednotlivých častí. Obstarávatelia samozrejme môžu zadať zákazku ako celok, ak dospejú k záveru, že rozdelenie do častí by v danom prípade obmedzilo súťaž, alebo ak vznikne riziko, že realizácia bude technicky ťažká alebo drahá, alebo ak by sa obstarávateľ ocitol v takej pozícii, že by nemohol zabezpečiť koordináciu plnenia zákazky.
- V Litve vykonáva úrad pre verejné obstarávanie ex ante analýzu oznámení o verejných zákazkách pred ich zverejnením v databáze TED a ako súčasť tejto analýzy odporúča obstarávateľovi, aby zvážil rozdelenie zákazky na časti.
- V Lotyšsku sa všetky oznamy o VO uverejňujú na jednotnom internetovom portáli, ktorý je prístupný bezplatne a ponúka informácie s dennou aktualizáciou.
- Niektoré členské štáty (Nemecko, Írsko, Litva) zriadili informačné strediská, ktoré poskytujú všeobecné informácie o právnych predpisoch v oblasti verejného obstarávania, informácie o postupoch pri zadávaní zákaziek, a ponúkajú konzultácie a vzdelávanie.
- V Nemecku v rôznych spolkových existujú informačné strediská o obstarávaní, ktoré ponúkajú informačné a konzultačné služby.
- Nemecké právne predpisy ustanovujú, že finančné záruky sa môžu žiadať len za určitých podmienok. V prípade služieb je tento prah napr. vo výške 50 000 eur.
- V niektorých členských štátoch (napr. Holandsko, Belgicko, Taliansko, Maďarsko) obstarávatelia nemôžu alebo v budúcnosti nebudú môcť od uchádzačov žiadať údaje, ktoré môžu bezplatne získať z verejnej databázy.

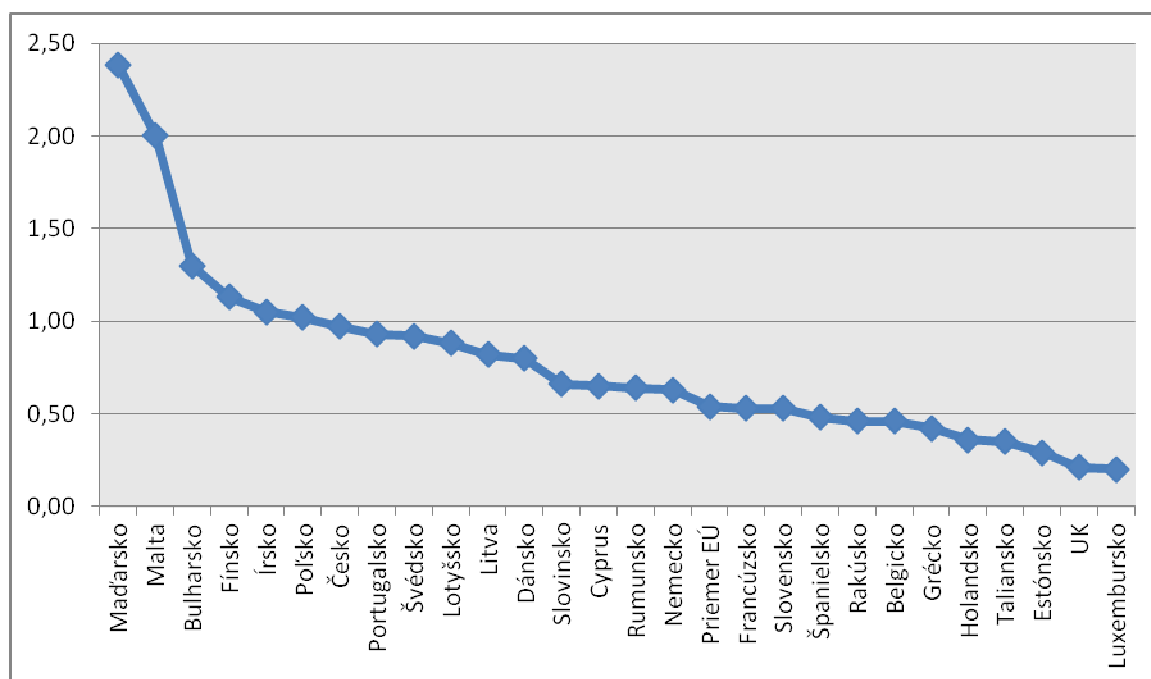
Zdroj: Európska komisia, 2009

Štátna pomoc je významným nástrojom spoločenského rozvoja - pomáha pri formovaní podnikateľského prostredia, prispieva k využívaniu inovatívnych nástrojov, podpore výskumu a vývoja, stimuluje aktivity vedúce k vzdelávaniu zamestnancov a pod. Na druhej strane aj štátna pomoc musí rešpektovať jasné pravidlá. V opačnom prípade môže spôsobiť obmedzovanie hospodárskej súťaže (na trhu ostávajú nerentabilné spoločnosti, čo v konečnom dôsledku vedie k zvyšovaniu cien pre spotrebiteľov). Problematickým bodom sa

35 http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/sme_code_of_best_practices_sk.pdf

môže stať aj nadmerné/sústredené investovanie v krajinách, ktoré poskytujú najvyššiu možnú štátnu pomoc. V súčasnosti podľa údajov Európskej komisie nečerpajú MSP dostupné prostriedky štátnej pomoci dostatočne a existujúce možnosti podpory nie sú plne využívané. Dochádza k tomu najmä preto, že: a) orgány verejnej správy nie vždy zavedú všetky mechanizmy podpory pre MSP, ktoré im umožňujú pravidlá Spoločenstva, b) postupy sú pre MSP často zdĺhavé a zložité, c) MSP často nedisponujú informáciami o programoch pomoci, ktoré sú k dispozícii. Podľa posledných prehľadov Európskej komisie členské štáty v roku 2008 vynaložili na štátnu pomoc v priemere 0,5% celkového európskeho HDP³⁶. Slovenská republika poskytuje v priemere len 0,53% slovenského HDP. Najvyššiu mieru štátnej pomoci poskytuje Maďarsko (2,38%) a Malta, najnižšiu štátnu pomoc naopak poskytuje podnikom Veľká Británia s 0,21% a Luxembursko – 0,2% (graf č.10).

Graf 10: Podiel poskytnutej štátnej pomoci na HDP v členských krajinách EÚ

Zdroj: [Európska komisia](#), 2009

Pre posilnenie pomoci MSP vo forme štátnej pomoci Európska komisia prijala v máji 2008 nové oznámenie o štátnej pomoci³⁷, ktorého cieľom je zjednodušiť pravidlá poskytovania štátnej pomoci a sústrediť sa špeciálne aj na MSP. Toto nariadenie teda významným spôsobom reflektuje požiadavky *Zákona o malých podnikoch* a umožňuje členským štátom

36 Pozn.: sumarizovaná štátna pomoc v sebe nezahŕňa dáta za poskytnutú štátnu pomoc v železničnej doprave.

37 http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/gber_citizen_summary_sheet_sk.pdf

podporovať malé a stredné podniky v rôznych štádiách ich vývoja. MSP môžu získať všetkých 26 kategórií pomoci, na ktoré sa nariadenie vzťahuje.

Box 13: Príklady podpory zo strany EK pre aplikáciu štátnej pomoci

- Pravidlá v oblasti systému kapitálových investícií podporovaných z verejných zdrojov pre malé a stredné podniky, ktoré boli schválené v roku 2006, umožňujú investovať až 1,5 milióna EUR na jeden malý alebo stredný podnik v období 12 mesiacov. Počíta sa aj s nenáročným hodnotiacim postupom, ktorý investičným fondom podporovaným orgánmi verejnej správy zjednoduší poskytovanie vlastného kapitálu malým a stredným podnikom.
- Podľa pravidiel regionálnej podpory môžu orgány verejnej správy poskytovať od roku 2005 v menej rozvinutých oblastiach podporu (až 2 milióny EUR v najchudobnejších regiónoch) na pokrytie prevádzkových nákladov menších spoločností počas prvých piatich rokov ich činnosti s cieľom stimulovať zakladanie podnikov.
- Pravidlá štátnej podpory výskumu, vývoja a inovácií schválené v roku 2006 okrem toho umožňujú členským štátom podporovať celú inovačnú stratégiu malých a stredných podnikov (t. j. štátna podpora zameraná na inovácie a patentovanie a podporovanie spoločností pri prijímaní vysokokvalifikovaných pracovníkov).

Zdroj: Európska komisia, 2009

6. Uľahčiť MSP prístup k financiám

Podstata zásady:

Uľahčiť MSP prístup k financiám, najmä k rizikovému kapitálu, mikroúverom a mezzaninovému financovaniu a vytvoriť prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.

Dostatočný a flexibilný prístup k financiám predstavuje kľúčový faktor rastu a udržateľnosti podnikov v Európskej únii. Okrem rôznych už vyššie uvedených prekážok musia MSP dlhodobo čeliť prekážkam v podobe limitovaných možností pre financovanie ich potrieb. Získať správny typ financovania predstavuje pre MSP vážny problém, čo sami potvrdzujú uvedením tejto skutočnosti v prieskume³⁸, ktorý sa konal v súvislosti s prípravou *Zákona o malých podnikoch*, a to hneď na druhom mieste po byrokracii. Túto situáciu navyše zhoršila/zhoršuje globálna kríza. Podľa prieskumov z roku 2009³⁹ asi 1/3 MSP uvádza, že kvôli hospodárskej kríze pocítili pokles ochoty bánk poskytovať pôžičky.

Box 14: Príklady foriem podpory MSP zo strany štátov a EÚ

- Francúzska vláda vyčlenila 22-miliardovú podporu pre MSP. Na základe dohody s bankami 17 miliárd z tejto sumy distribuujú banky. Tie musia každý mesiac zverejňovať správu o pokroku. Zvyšných 5 miliárd bude spravovať a prideľovať MSP verejná správa.
- Súčasťou stimulačného plánu Veľkej Británie pre hospodárstvo sa stali napr. daňové úľavy v jednotlivých regiónoch. Vláda redukovala DPH zo 17,5 % na 15 % s cieľom podporiť podnikateľskú aktivitu a spotrebiteľskú dôveru.
- EÚ poskytuje niekoľko rozsiahlych programov verejnej podpory, napr. Program pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP), v rámci ktorého je na podporu prístupu MSP k financiám vyčlenená viac ako 1 mld. EUR. Okrem toho v rámci politiky súdržnosti bude do roku 2013 poskytnutých 27 mld. EUR výhradne na účely podpory MSP. Okolo 10 mld. EUR bude plynúť prostredníctvom opatrení finančného inžinierstva vrátane iniciatívy JEREMIE a približne 3,1 mld. EUR prostredníctvom rizikového kapitálu. Okrem toho slúži pre financovanie potrieb MSP aj napríklad Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, keďže podporuje podnikanie a stimuluje hospodársku diverzifikáciu vo vidieckych oblastiach.

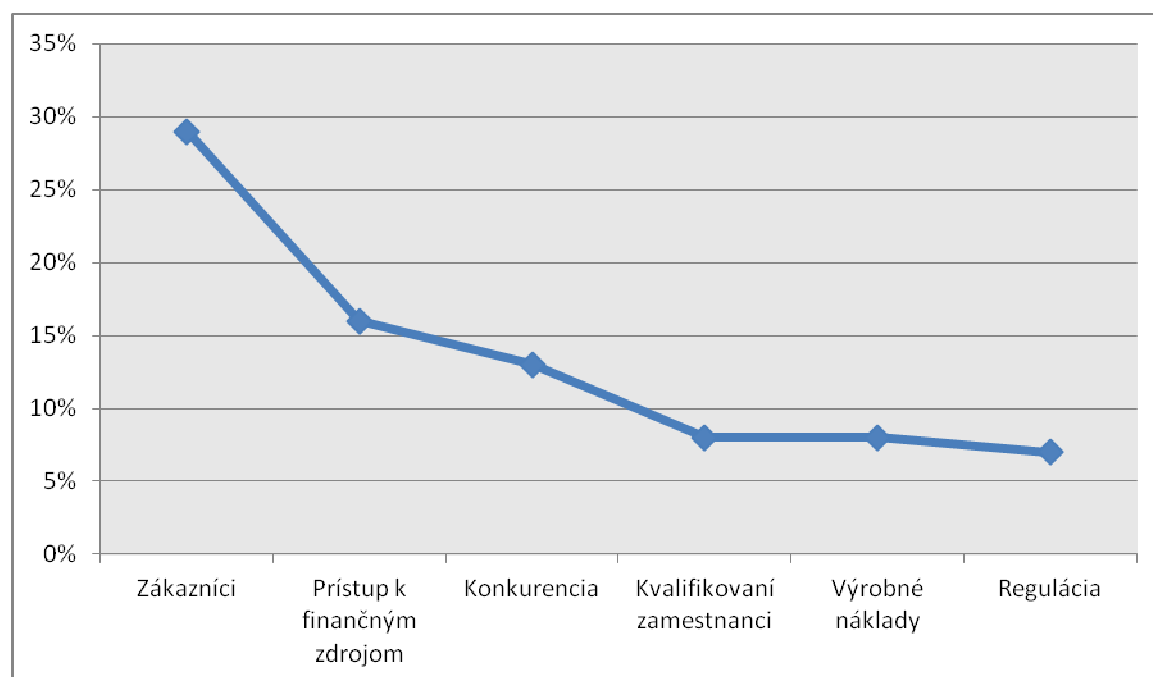
Zdroj: Európska komisia, 2009

38 http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemshortdetail.cfm?item_id=1273

39 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/survey_access_to_finance_analytical_report_en.pdf

Podniky v Estónsku, Maďarsku, Bulharsku a Litve patria medzi tie, ktoré uvádzajú najviac sťažený prístup k získavaniu rôznych nástrojov externého financovania svojich potrieb⁴⁰. Prístup k finančným zdrojom patrí medzi druhý najvýznamnejší problém identifikovaný MSP v čase krízy. Najväčším problémom prirodzene zostáva schopnosť nájsť potenciálnych zákazníkov (graf č. 11). Najväčšiu zmenu v prístupe ku kapitálu zaznamenali vplyvom finančnej a hospodárskej krízy mikropodniky. Až 46,3% z nich uvádza zhoršenie situácie pri získavaní bankových úverov. Najhoršie z krajín eurozóny je na tom Španielsko, kde zhoršenie situácie pocítilo až 60,9% mikropodnikov. Najlepšie z prieskumu medzi mikropodnikmi vyšlo Francúzsko, kde celkové zhoršenie situácie uvádza len 24% mikropodnikov. Lepšia situácia je z hľadiska stredných podnikov. Z nich vnímalo zhoršenie situácie pri získavaní bankového úveru vplyvom finančnej a hospodárskej krízy v eurozóne len 29%. Vo Francúzsku dokonca len 15%.

Graf 11: Najväčšie problémy MSP v čase krízy

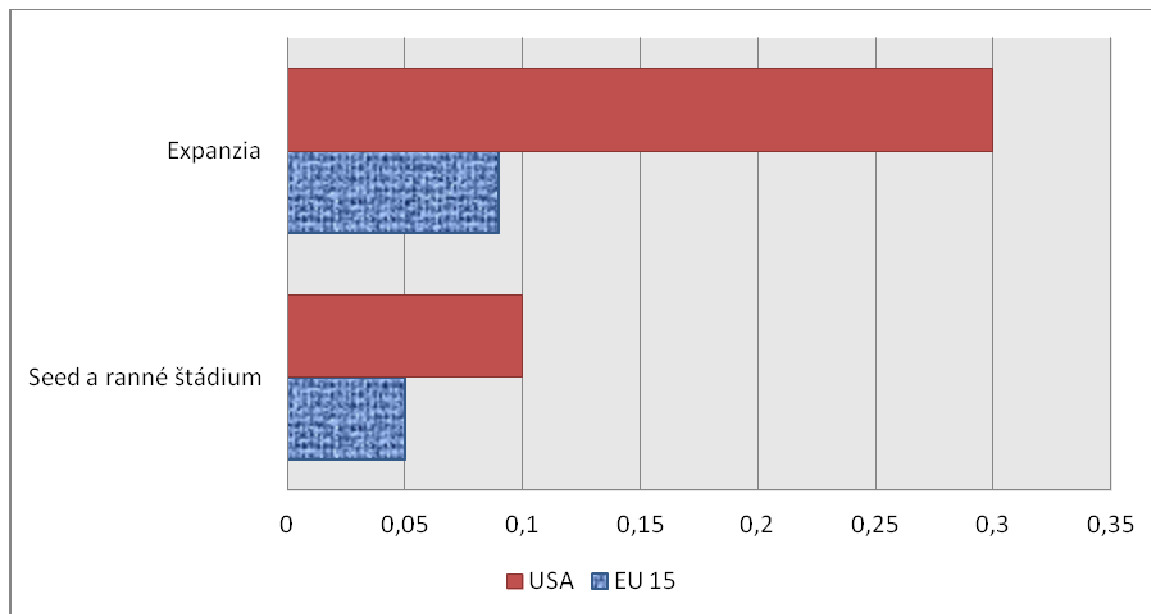
Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Okrem uvedeného všeobecného problému EÚ stále trápí problém zaostávania vo využívaní **rizikového kapitálu**, čo má zásadný význam pre zakladanie inovatívnych MSP a ich ďalší rast. Európsky trh rizikového kapitálu je v porovnaní s trhom v USA len polovičný

40 http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_271_en.pdf

(graf č. 12). Len samotná Kalifornia pritiahne dvakrát viac rizikového kapitálu než celá Európa⁴¹.

Graf 12: Investície rizikového kapitálu ako % z HDP v EÚ 15 a USA v roku 2001

Zdroj: [Development of VC in Europe, the role of public policy](#), 2009

V Európe je nízka najmä úroveň investícií do technológií - v USA sú celkové investície rizikového kapitálu do technológií štyrikrát vyššie ako v Európe. Okrem toho priemerná investícia v Európe predstavuje 0,9 mil. EUR oproti 6,1 mil. EUR v USA. Ďalším dlhodobým problémom je nedostatok obchodných anjelov či iných súkromných investorov. Investície obchodných anjelov⁴² sa v Európe odhadujú na menej ako 10 % z celkového počtu v USA. Nedostatok súkromných finančných prostriedkov vo fáze zakladania podnikov je zatiaľ v EÚ kompenzovaný verejnými zdrojmi alebo PPP projektmi. Podľa relevantných analýz medzi príčiny tohto stavu patria okrem európskeho konzervativizmu aj regulačné rámce jednotlivých krajín, z ktorých nie všetky sú navrhnuté ako otvorené voči rizikovému kapitálu. Preto sa aj úroveň investovaného rizikového kapitálu v jednotlivých krajinách EÚ 27 výrazne líši.

⁴¹ E&Y, Global Venture Capital Insights and Trends report.

⁴² Obchodný anjel je osoba, ktorá má dostatok voľných finančných prostriedkov na to, aby mohla investovať do nejakej spoločnosti. V praxi sa tak stáva spolumajiteľom, prípadne akcionárom.

Ďalšou oblasťou ohrozujúcou malé a stredné podniky je **vysoký podiel oneskorených platieb**, ktoré zoslabujú ich kapitálovú pozíciu. Podľa Európskej komisie ¼ prípadov insolventnosti MSP zaviní oneskorená platba. To vedie každoročne ku strate 450 tis. pracovných miest. Podľa prieskumov MSP musia čakať na úhrady svojich faktúr v priemere od 20 do 100 dní. Tento faktor však závisí individuálne od finančnej kultúry tej ktorej krajiny. Európska komisia preto navrhla nové pravidlá upravujúce platby po lehote splatnosti v obchodných transakciách. Táto smernica bola navrhnutá v apríli 2009 a jej legislatívna implementácia sa plánuje na rok 2010⁴³. Najväčšie zmeny, ktoré prináša môžeme zhrnúť nasledovne: a) verejné orgány budú mať stanovenú lehotu splatnosti 30 dní – v opačnom prípade budú musieť zaplatiť finančnú náhradu vo výške 5 % z dlžnej sumy a úroky; b) podnikatelia budú mať nárok požadovať zaplatenie úrokov z omeškania aj nákladov na ich vymáhanie; c) uplatniteľné budú aj minimálne čiastky úrokov (teda bude možné uplatniť aj nárok na úroky v sume nižšej ako 5 EUR).

43 http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/late_payments/doc/8_april_2009/act_sk.pdf

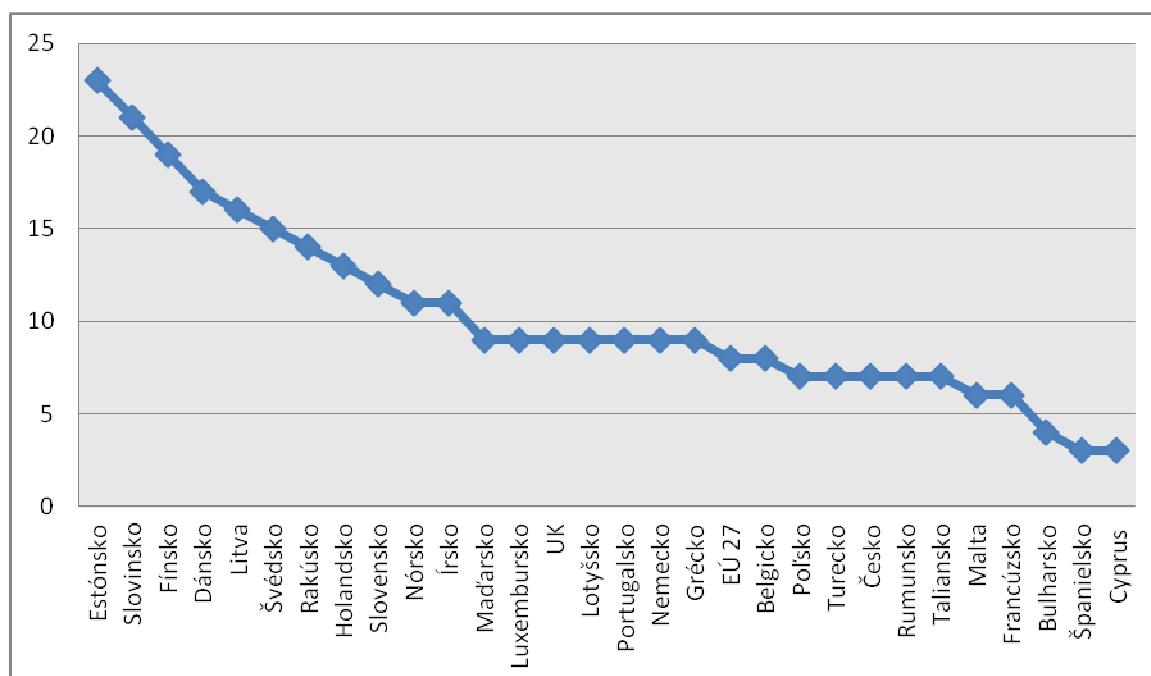
7. Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh

Podstata zásady:

Zdokonalit' systém informovanosti v súvislosti s politikou jednotného trhu, zlepšením zastúpenia záujmov MSP pri príprave noriem a uľahčením prístupu MSP k patentom a ochranným známkam.

Jednotný trh by mal malým a stredným podnikateľom garantovať prístup k viac ako 500 miliónom spotrebiteľov a spoločné pravidlá pôsobenia na tomto trhu. Dobre fungujúci jednotný trh vytvára konkurenčné prostredie, ktoré poskytuje MSP možnosť lepšie využiť globalizáciu. V súčasnosti malé a stredné podniky takmer nevyužívajú príležitosti, ktoré im jednotný trh poskytuje. Podľa údajov EÚ až 63 % MSP pôsobí len vo svojej domovskej krajine a len 8 % európskych malých a stredných podnikov uskutočňuje vývoz do zahraničia.

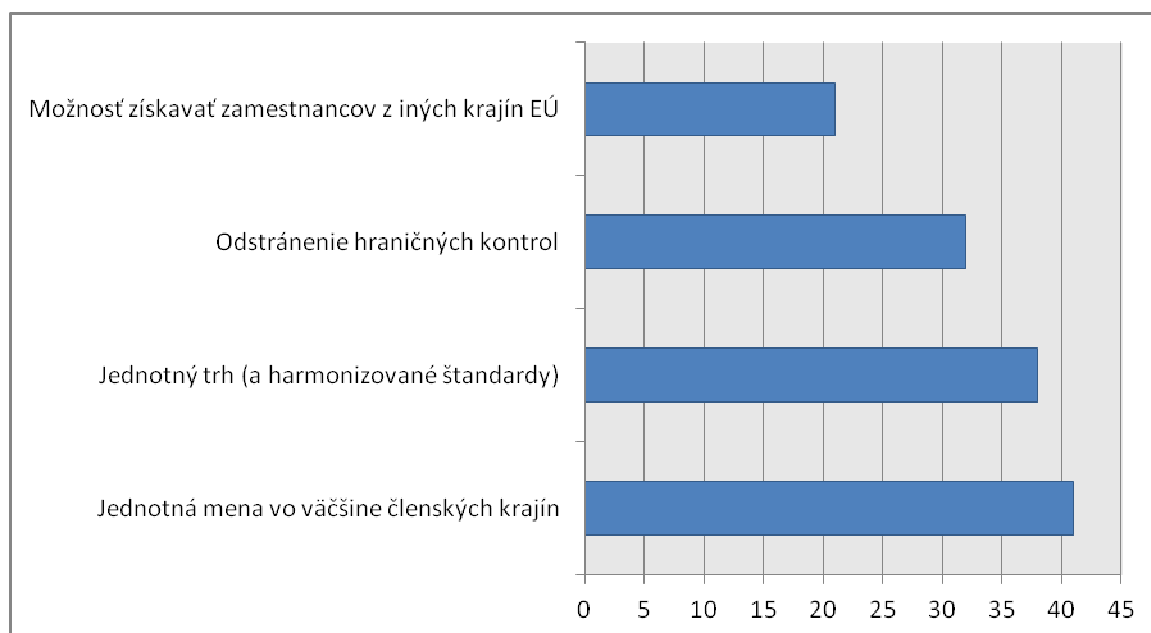
Graf 13: Export MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Dôvodom sú najmä chýbajúce informácie o obchodných príležitostiach, či jazyková bariéra. Rovnako významným faktorom pri expanzii MSP do zahraničia je aj existencia rozličných pravidiel. Podľa prieskumov Európskej komisie je až pre 40% MSP najdôležitejšou výhodou pre podnikanie na území celej EÚ jednotná mena. Za druhú najväčšiu výhodu potom považujú jednotný regulačný rámec - **jednotný trh** - a harmonizované technické štandardy, pričom jednotný trh oceňujú najmä nové členské štáty (graf č. 14).

Graf 14: Výhody pre podnikanie v EÚ z hľadiska MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Zjednodušenie podnikania prijatím Smernice o službách má pre MSP preto mimoriadny význam. Členské štáty postupujú v implementácii európskych pravidiel týkajúcich sa vnútorného trhu do národného práva relatívne dobre (tabuľka č. 4). Významným problémom však zostáva korektnosť implementácie⁴⁴. Počet správnych konaní, ktoré začína Európska komisia následne voči členským štátom uplatňovať je i naďalej vysoký.

⁴⁴ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1149&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Tabuľka 4: Úspešnosť implementácie pravidiel spojených s vnútorným trhom

Poradie	Krajina	Deficit implementácie v %	Počet smerníc čakajúcich na implementáciu	Počet chýbajúcich notifikácií na dosiahnutie 1% cieľa
1	Dánsko	0.2	3	-
2	Malta	0.2	3	-
2	Bulharsko	0.3	5	-
2	Rumunsko	0.3	5	-
5	Fínsko	0.4	6	-
6	Litva	0.4	7	-
7	Slovinsko	0.4	7	-
7	Slovensko	0.4	7	-
9	Holandsko	0.6	9	-
9	Maďarsko	0.6	10	-
11	Švédsko	0.6	10	-
12	Lotyšsko	0.7	12	-
12	Nemecko	0.8	13	-
12	Írsko	0.8	13	-
12	Španielsko	0.8	13	-
16	Francúzsko	0.8	13	-
17	Rakúsko	0.9	15	-
17	Cyprus	1	16	-
17	UK	1.1	18	1
20	Belgicko	1.2	20	3
20	Estónsko	1.4	23	6
22	Luxembursko	1.7	27	10
23	Taliansko	1.7	28	11
23	Česko	1.9	30	13
25	Portugalsko	2	32	15
26	Poľsko	2.1	33	16
27	Grécko	2.1	34	17
	EÚ priemer	1%		

Zdroj: Internal Market Scoreboard 2009

Podľa údajov z roku 2009, priemerný počet správnych konaní je až 47 za každú z členských krajín EÚ.

Box 15: Pomoc pri presadzovaní práv MSP

- Ak sa spoločnosť alebo jednotlivец domnieva, že orgány verejnej správy nevykonávajú alebo nevykladajú predpisy EÚ, najmä pravidlá jednotného trhu, náležitým spôsobom, pri hľadaní riešenia sa môže obrátiť na službu Komisie SOLVIT, ktorá funguje on-line. Služba je bezplatná a zúčastnení odborníci sa snažia poskytovať skutočné a uspokojivé riešenia do desiatich týždňov. V každom členskom štáte pôsobí jedno stredisko SOLVIT⁴⁵.

Zdroj: Európska komisia, 2009

⁴⁵ http://ec.europa.eu/solvit/site/index_sk.htm

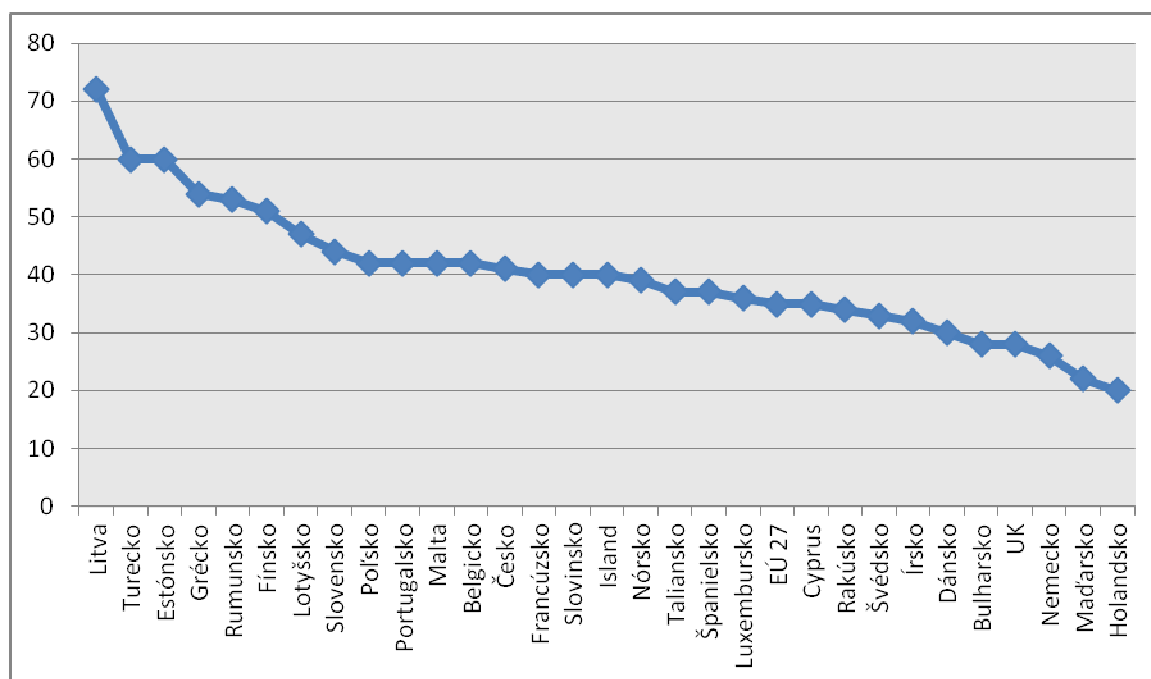
8. Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií

Podstata zásady:

Nabádať MSP na investície do výskumu a ich účasť v programoch podpory vedy a výskumu, nadnárodnom výskume, zoskupovaní a aktívnej správe práv duševného vlastníctva malými a strednými podnikmi.

Podľa Európskej komisie viac ako 60 % MSP deklaruje, že školy neposkytujú v dostatočnej miere spôsobilosti, ktoré podnikatelia a ich zamestnanci potrebujú.

Graf 15: Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ako problém pre MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Významným problémom sa tak stáva nedostatok kvalifikovaných pracovných síl v oblasti nových technológií (graf č.15). Táto skutočnosť len podčiarkuje spoločenskú potrebu poskytovať mladým ľuďom nielen základné zručnosti, jazykové znalosti, ale aj zručnosti v oblasti manažmentu, financií, technických vedomostí, či IKT a umožniť im rozvíjať ich kreativitu.

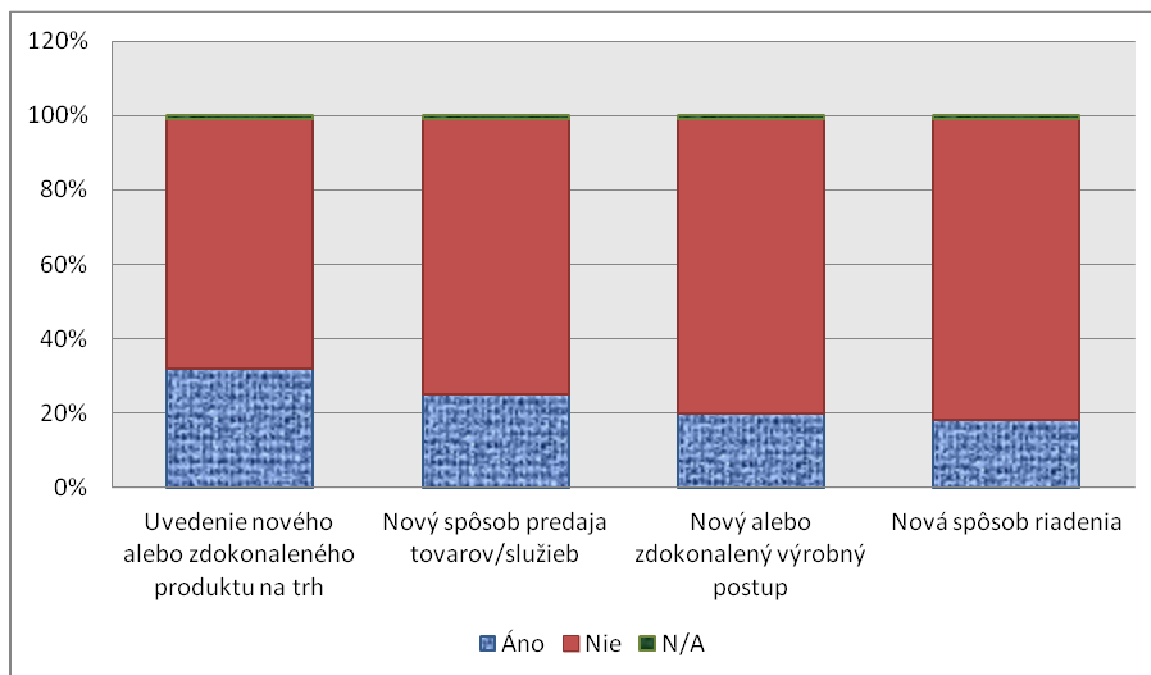
Box 16: Príklad systému pre zvyšovanie kvalifikácie

- Rakúsky inštitút WIFI sa nachádza v každej z deviatich spolkových republík Rakúska. Organizačne patrí pod Priemyselnú komoru každého regiónu. Základom silného postavenia WIFI – ako poskytovateľa služieb – je povinné členstvo podnikateľov v komore. Od roku 2003 WIFI prevádzkuje novú podnikateľskú akadémiu a za prvý rok svojej existencie dokázala vyškoliť viac ako 17 000 účastníkov. Cieľovou skupinou sú podnikatelia i fyzické osoby, ktoré majú záujem zmeniť zamestnanie alebo oblasť podnikania. Prostredníctvom večerných školení a víkendových sedení majú účastníci možnosť získať poznatky z oblastí ako je manažment, právo, marketing, účtovníctvo, zahraničný obchod a pod.

Zdroj: Európska komisia, 2009

S nedostatkom zručností úzko súvisí nevyužitý potenciál, ktorý ponúka výskum a vývoj. Podľa prieskumu z roku 2009 len približne 1/3 MSP v EÚ uvádza, že za posledných 12 mesiacov uviedla na trh nový tovar alebo službu (graf č. 16). To signalizuje zvýšenú potrebu zapojenia MSP do prostredia výskumu a podpory vzťahov medzi podnikateľským sektorom a univerzitami.

Graf 16: Inovačné aktivity MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Najužšia **spolupráca medzi univerzitami a podnikateľským sektorom** podľa Svetového ekonomického fóra existuje v severských krajinách – Fínsku, Švédsku a Dánsku. Skutočnosť, že napríklad Slovenská republika sa nachádza v druhej polovici (na 80. mieste) hodnotených

133 krajín je spojená aj s faktom, že podľa porovnania svetovej kvality vysokých škôl sa žiadna slovenská univerzita nenachádza medzi 500 najlepšimi univerzitami na svete⁴⁶. Miera spolupráce medzi univerzitami a MSP je teda jasne prepojená aj na inovačnú výkonnosť krajín, či podnikov v nich pôsobiach. Dokazujete to aj umiestnenie škandinávskych krajín v inovačnom rebríčku, ktorý pripravuje Európska komisia⁴⁷. Dánsko, Fínsko, a Švédsko patria medzi štáty s najvyššou inovačnou výkonnosťou, ktorá je výrazne nad priemerom EÚ 27.

Box 17: Príklad podpory prenosu výsledkov výskumu do praxe

- Česká republika trpí podobným problémom, ako Slovensko – má jeden z najväčších počtov vysokých škôl, ale nízku intenzitu prenosu výsledkov výskumu do praxe. Juhomoravské inovačné centrum realizuje unikátny projekt vydávania kupónov pre MSP, ktoré majú záujem zvýšiť svoju konkurencieschopnosť, ale nemajú dostatočné kapacity na inovovanie produktov a hľadajú partnera pre realizáciu výskumu. Prostredníctvom kupónu v hodnote až 150 tis. SKK môžu MSP získať od vysokej školy služby ako napr. vývoj produktu, testovanie produktu, tvorbu biznis plánu, realizáciu inovačného auditu a pod.

Zdroj: [IIC](#), 2009

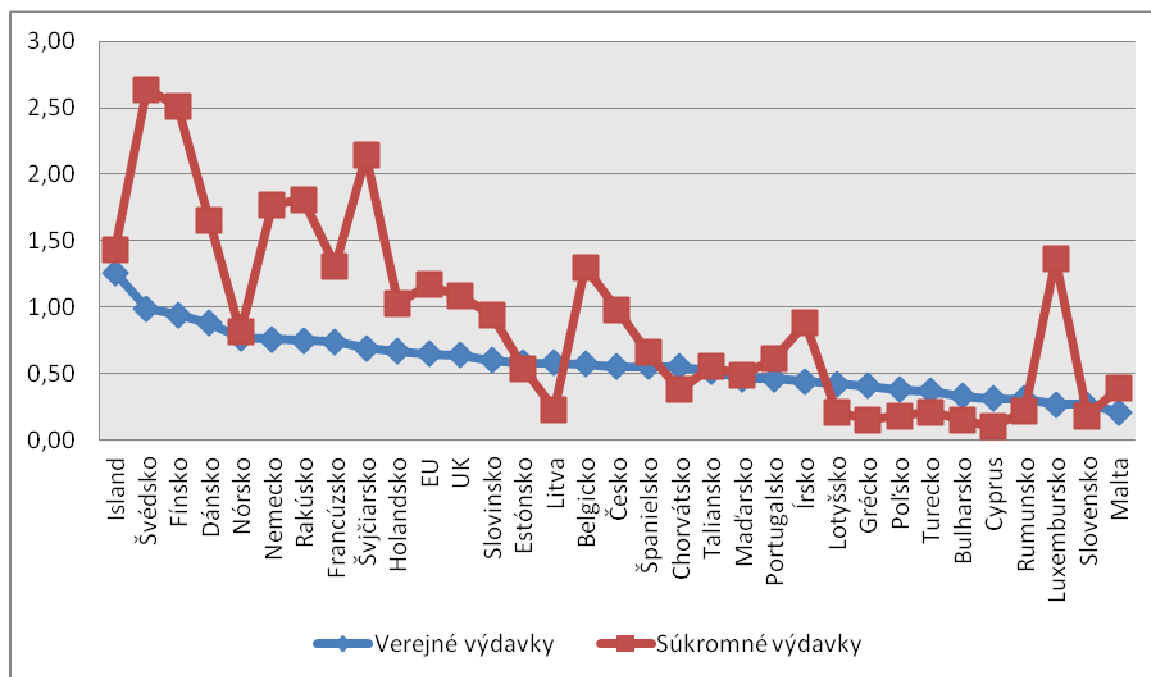
Tak ako v iných oblastiach, aj v tejto Európa zaostáva za Japonskom a USA, a to veľmi výrazne. Rozdiel medzi inovačnou výkonnosťou Európy a USA bol v roku 2008 napríklad 28%, medzi Európou a Japonskom až 38%. Zásadným problémom EÚ, ktorý súvisí s inovačnými aktivitami MSP, je komercializácia nápadov vo forme **patentov**, vyplývajúca vo všeobecnosti z nefunkčného, resp. málo funkčného a nedokonalého prepojenia vedeckovýskumnej činnosti a praxe. V štátoch Európskej únie bolo v roku 2007 podaných na milión obyvateľov v priemere 105 patentov. Na Slovensku to bolo necelých 6 patentov, vo Švajčiarsku, ktoré je lídrom Európy až 411. Dôvodom môže byť aj nadmerná administratívna záťaž spojená s podávaním žiadosti o udelenie celoeurópskeho patentu (3-5 násobne vyššie náklady oproti USA a Japonsku a dvojnásobný čas vyplývajúci z potreby prekladu obsahu patentu do jazykov krajín, kde má byť patent aplikovaný). Cieľom Európskej komisie je preto zmeniť kultúru práv duševného vlastníctva v Európe, čo si vyžiada sústredené zvyšovanie povedomia o duševnom vlastníctve a podporu MSP pri jeho využívaní a tvorbe.

Samozrejme brzdou inovácií je aj **výška finančných prostriedkov**, ktoré sú vynakladané v jednotlivých štátoch - z verejných i súkromných/podnikových zdrojov (graf č. 17) na výskum a vývoj.

46 <http://www.arwu.org>

47 <http://www.proinno-europe.eu>

Graf 17: Výdavky na výskum a vývoj (%HDP)

Zdroj: [EIS](#), 2009

Priemerné verejné výdavky na výskum a vývoj v EÚ dosahujú úroveň 0,65%, najviac na Islande (1,26% HDP) a Švédsku (1,10% HDP), najmenej na Slovensku (0,25% HDP) a na Malte (0,21% HDP). Priemerné súkromné výdavky sú v EÚ na úrovni 1,17% HDP, pričom najviac investujú firmy vo Švédsku (2,36% HDP) a Fínsku (2,61% HDP), najmenej na Cypre (0,1% HDP).

Pri porovnaní z hľadiska pôvodu výdavkov je zrejmé, že v krajinách, ktoré sú označované za inovačných lídrov (napr. Švédsko, Fínsko), sú to práve súkromné výdavky podnikov, ktoré posúvajú krajiny smerom k lepšej inovačnej výkonnosti.

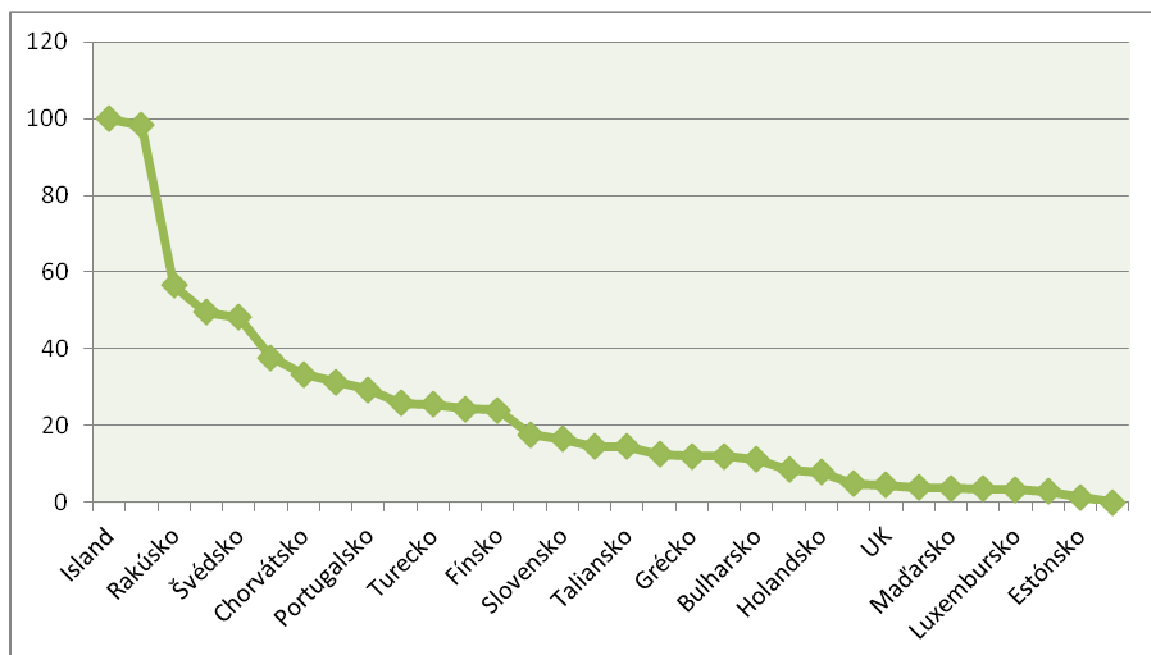
9. Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

Podstata zásady:

Poskytovať viac informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov, aby bolo možné naplno využiť príležitosti na nové „zelené“ trhy a zvýšiť energetickú efektívnosť, čiastočne prostredníctvom implementácie systémov environmentálneho manažérstva v MSP.

Klimatický a energetický balíček⁴⁸ prijatý Radou a Európskym parlamentom v decembri 2008 stanovil niekoľko záväzných opatrení pre všetky členské štáty EÚ: znížiť množstvo emisií o 20% do roku 2020 a pritom zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej výrobe energie na 20% (graf č. 18).

Graf 18: Výroba energie z OZE (%)

Zdroj: [Európska komisia](http://ec.europa.eu/climateaction/index_sk.htm), 2009

Takýto záväzok znamená, že členské krajiny musia implementovať do svojich energetických politík štrukturálne zmeny. Zmena klímy, či **obmedzené zásoby energie** sú kľúčovými

⁴⁸ http://ec.europa.eu/climateaction/index_sk.htm

faktormi aj pre MSP, ktoré by mali začať aplikovať nové a udržateľné výrobné a obchodné modely. Vznikajúci dopyt po **ekologických produktoch a službách** na druhej strane otvára MSP priestor pre nové obchodné príležitosti.

Box 18: Podpora environmentálne orientovaných MSP

- Európska komisia revidovala Európsky systém pre ekologické riadenie a audit (EMAS). EMAS pomáha podnikom posilniť udržateľný rozvoj a riadiť ich vplyv na životné prostredie prostredníctvom plánovania, skúmania a zlepšovania ich pôsobenia v súvislosti so životným prostredím, optimalizovať využívanie surovín, dopravy, služieb, vody a energie a dodržiavať právne predpisy v oblasti ochrany životného prostredia. Použitím loga EMAS podniky nielenže zvýšia účinnosť z hľadiska životného prostredia, ale sa tiež lepšie zviditeľnia a zlepšia povesť svojej spoločnosti. Medzi výhody vyplývajúce z tohto systému patrí často aj nákladová účinnosť, ako aj otváranie nových podnikateľských príležitostí na trhoch, na ktorých hrajú dôležitú úlohu ekologické (zelené) výrobné procesy. Malé a stredné podniky môžu tiež využiť osobitné odchýlky súvisiace s vedením registrácie v systéme EMAS. Často môžu využiť rýchlejšiu, menej byrokratickú a lacnejšiu registráciu prostredníctvom systému EMAS Easy –školiaceho procesu určeného pre MSP.
- V Rakúsku sa v roku 2010 plánuje vytvorenie energetického a klimatického fondu, ktorý bude mať základné imanie v objeme 500 mil. EUR. Cieľom tohto fondu je implementácia opatrení súvisiacich s prienikom na nové trhy v oblasti energetických technológií, podpora výskumu a vývoja v oblasti klimatických opatrení a podpora zelených technológií, či energetickej efektívnosti.
- Ešte v roku 2007 prijalo Slovinsko nový zákon, ktorý sa zameriava na podporu podnikania v oblasti environmentálnych príležitostí a vytvárania transparentnejšie a komplexnejšie podmienky pre podnikanie MSP. Prostredníctvom vzniku univerzitných inkubátorov, technologických parkov a obchodných inkubátorov je možné podporovať túto špecifickú oblasť v zvýšenej miere. Zároveň spolu s prijatím zákona bol vytvorený aj register inovačných environmentálnych subjektov, ktorý poskytuje informácie o relevantných subjektoch na trhu.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Podľa údajov Európskej komisie na rozdiel od takmer polovice veľkých podnikov doposiaľ iba 29 % malých a stredných podnikov prijalo čiastkové opatrenia, ktoré sa týkajú energetických či surovinových úspor a len 4% MSP zaviedlo komplexný systém environmentálneho riadenia (tzv. EMS)⁴⁹. Pritom MSP sú zvlášť senzitívne pokiaľ ide o súčasné trendy rastu cien energií či surovín. V kontexte zmien energetických politík môžu byť problémom pre MSP aj regulácie, viažuce sa k ochrane životného prostredia, ktoré sú stále zložitejšie a náklady na ich nedodržiavanie čoraz vyššie. Pre chýbajúce informácie, odborné znalosti a finančné zdroje je dodržiavanie noriem v oblasti životného prostredia pre malé a stredné podniky náročné. Tak ako Európska komisia aj mnoho európskych ekonomík už stihlo pripraviť alebo pripravuje opatrenia, ktoré reflektujú ekologické výzvy a mnohé z nich sa priamo týkajú aj MSP (tabuľka č. 5).

49 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/analysis/doc/2007/03_analytical_report_en.pdf

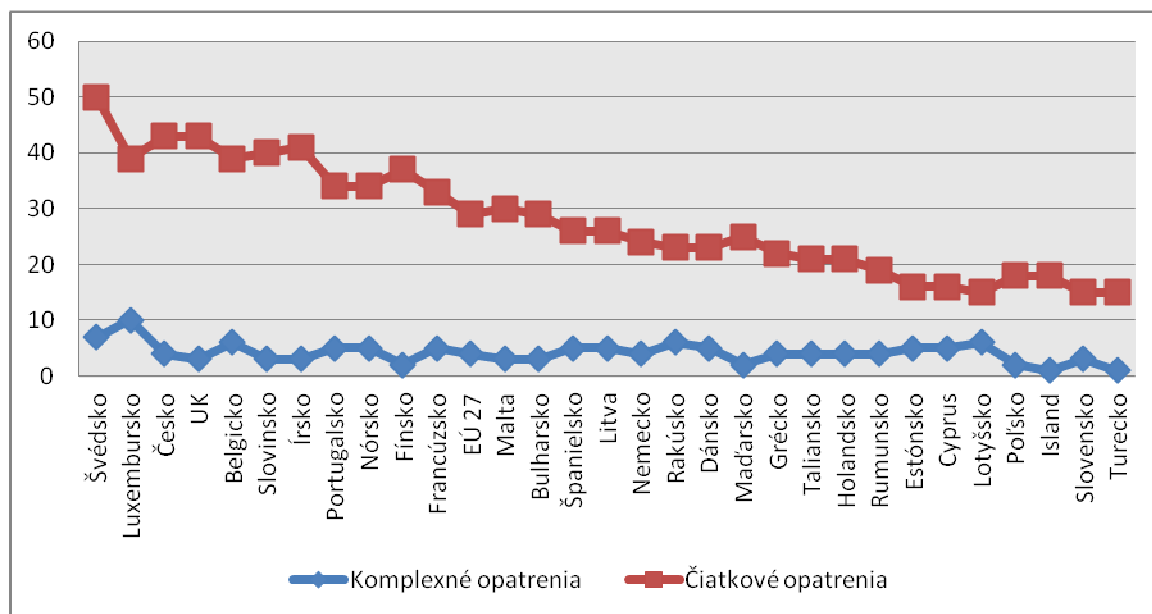
Tabuľka 5: Prehľad opatrení podporujúcich energetickú efektívnosť krajín

Opatrenie	Počet opatrení	Členský štát
Posilnenie strategického regulačného rámca zameraného na udržateľnosť energetickej efektívnosti	9	Rakúsko, Bulharsko, Dánsko, Estónsko, Španielsko, Francúzsko, Poľsko, Slovinsko, Litva
Dotácie nízkopríjmovým domácnostiam zamerané na zlepšenie energetickej efektívnosti	16	Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Česko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Malta, Holandsko, Veľká Británia
Pravidlá upravujúce zrýchlené odpisovanie podporujúce aktivity smerujúce k energetickej efektívnosti	3	Fínsko, Írsko, Holandsko
Priame štátne dotácie, alebo verejné obstarávanie určené pre využívanie tzv. low carbon produktov a služieb a demonštrovanie vysokej energetickej efektívnosti	17	Rakúsko, Cyprus, Česko, Nemecko, Estónsko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Litva, Portugalsko, Slovensko, Veľká Británia, Nemecko
Podpora obnoviteľných zdrojov energie	8	Belgicko, Cyprus, Maďarsko, Taliansko, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Veľká Británia
Špeciálne úvery, záruky, či iné finančné nástroje pre rozvoj energetických inovácií	4	Rakúsko, Nemecko, Fínsko, Švédsko

Zdroj: Európska komisia, 2009

Medzi krajinami Európskej únie však existuje jasná disproporcia. Každá krajina síce investuje do ochrany životného prostredia, avšak v rozdielnej miere. Zároveň aj počet malých a stredných podnikov implementujúcich opatrenia týkajúce sa **energetickej efektívnosti** v rámci svojich aktivít – ako bolo naznačené – sa výrazne líši.

Graf 19: Podiel MSP implementujúcich opatrenia zameraných na energetickú efektívnosť v %

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Medzi najefektívnejšie krajiny patrí Švédsko (viac ako 50% MSP implementovalo opatrenia pre zvýšenie energetickej účinnosti), naopak MSP v Slovenskej republike a Turecku patria k podnikom, ktoré reagujú na problematiku úspor energie v najmenej miere (graf č. 19).

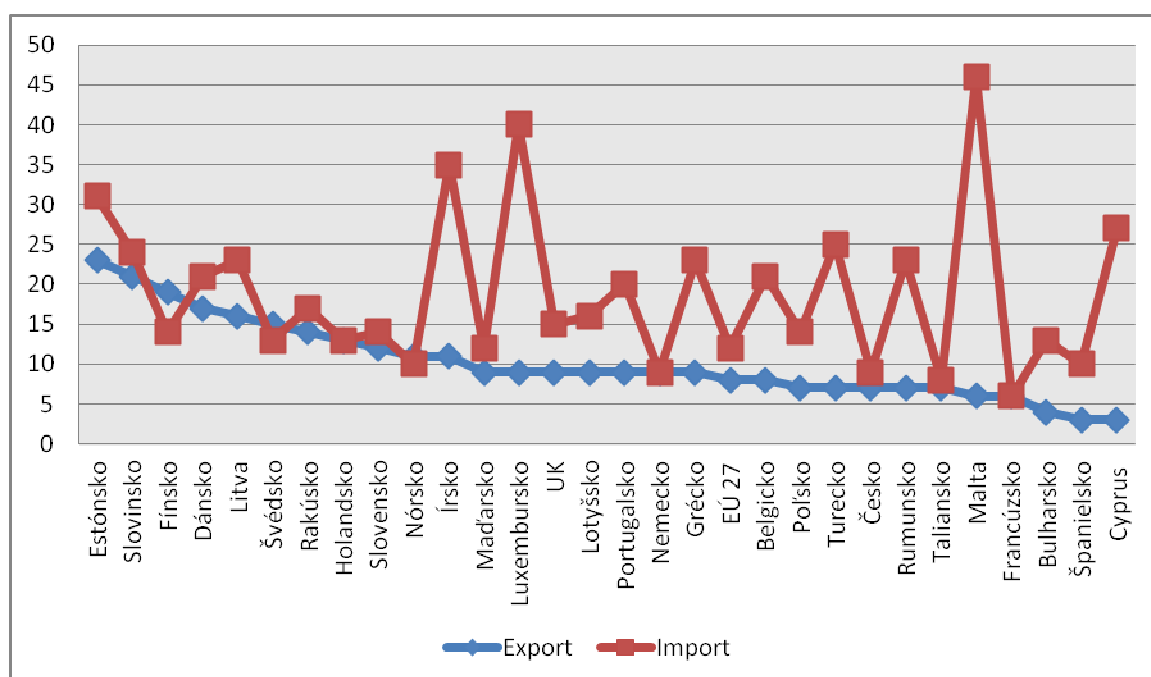
10. Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov mimo územia EÚ

Podstata zásady:

Podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov mimo územia EÚ, predovšetkým prostredníctvom podpory zameranej na špecifický trh a obchodných školení.

Najzložitejším atribútom trhu, ktorému musia čeliť všetky spoločnosti, sú globalizačné trendy. Rýchlo rozvíjajúce trhy, ako napr. informačné a komunikačné technológie, predstavujú v tomto ponímaní najväčšiu výzvu. Veľkosť svetového trhu je dnes asi 15 krát väčšia ako bola v roku 1950, čo potvrdzuje čoraz výraznejšia ekonomická integrácia krajín, nielen európskeho priestoru. Napriek všetkým výhodám i nevýhodám, ktoré **globalizácia** prináša, v súčasnosti len veľmi malé percento malých a stredných podnikov pôsobí na inom ako národnom trhu. V priemere len 8% MSP členských krajín EÚ 27 **exportuje** svoje tovary a služby do zahraničia a len 12% MSP **importuje** zdroje/vstupy potrebné na výrobu a poskytovanie svojich produktov a služieb (graf č. 20).

Graf 20: Export a import MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Najmä vďaka nedávnym rozšíreniam EÚ došlo k vytvoreniu nových významných obchodných príležitostí pre MSP zo „starých“ i „nových“ členských štátov. Dokazujú to aj štatistiky EÚ - hlavnými trhmi pre export sú krajiny Európskej únie, kam vyváža svoje produkty až 72% MSP. Export do iných európskych krajín tvorí len 13% a do mimoeurópskych krajín 15%. Medzi najčastejšie dôvody spomenutej nízkej ekonomickej integrácie, ktoré MSP uvádzajú, patrí nedostatok finančných prostriedkov, nedostatok informácií, nejednotné regulačné pravidlá, colné obmedzenia, ale aj nízka kvalifikácia zamestnancov, ktorá bráni vykonávať takéto aktivity.

Box 19: Podpora internacionalizácie MSP

- Vďaka finančnej podpore zo štrukturálnych fondov spustila obchodná komora regiónu Kempen v Belgicku projekt spolupráce medzi MSP s cieľom vyvážať niektoré produkty, ktoré vytvárajú. Po informačnej kampani v miestnych médiách bol niekoľkým malým a stredným podnikom poskytnutý balíček individuálneho poradenstva a konzultácií. Projekt zahŕňal vypracovanie individuálneho plánu exportu, uskutočnenie prieskumu trhu a spoločnú účasť na exportných veľtrhoch. Počas prvých troch rokov sa členstvo v programe rozrástlo zo 125 na 393 spoločností. Vo väčšine prípadov to boli malé spoločnosti.
- Talianska spoločnosť, ktorá mala záujem vyvážať víno a olej do Rakúska, požiadala kontaktné miesto Európskej podnikateľskej siete (Enterprise Europe Network) vo Florencii usporiadanie akcie, na ktorej by sa mohla predstaviť rakúskemu trhu. Na pracovnom stretnutí organizovanom strediskom vo Viedni sa stretlo viac ako 30 rakúskych spoločností a 13 talianskych firiem. Stredisko pomohlo talianskej spoločnosti tiež tým, že jej poskytlo informácie o colných a daňových povinnostiach, zmluvných otázkach atď. Vďaka tomu začala talianska spoločnosť predávať svoje produkty v Rakúsku.
- BusinessInfo.cz je v Českej republike oficiálnym internetovým portálom, ktorý je venovaný obchodu a vývozu. Je to de facto virtuálne jednotné kontaktné miesto. Na tomto portáli sú zhromaždené informácie od orgánov štátnej správy, agentúr a mimovládnych združení, či komôr s cieľom poskytnúť pre podnikateľov, najmä MSP čo najširšiu škálu informácií týkajúcich sa exportu.

Zdroj: Európska komisia, 2009

Aj keď pre drvivú väčšinu MSP je v súčasnosti kľúčový národný trh, štát by nemal zbytočne vytvárať prekážky, ktoré by potenciálne mohli spôsobovať ťažkosti pri hľadaní nových trhov. Aby mohli MSP v plnej miere využívať príležitosti, ktoré ponúka globalizácia, je potrebné venovať zvláštnu pozornosť jednoduchému vstupu na trh a pôsobeniu na trhu, či garantovať spravodlivú hospodársku súťaž. Podpora „internationalizácie“ MSP si vyžaduje aj vytvorenie podmienok pre „medzinárodné myslenie“ podnikateľov. Schopnosti a zručnosti, ktoré potrebujú podnikatelia pre medzinárodný obchod, je potrebné získavať a rozvíjať už vo vzdelávacom procese počas štúdia na strednej a vysokej škole. Rovnako dôležité je však poskytovať vzdelávacie služby aj pre existujúcich podnikateľov a manažérov, ktorí sú už mimo školského systému.

Stav SR z hľadiska Zákona o malých podnikoch

V rámci medzinárodného porovnania údajov o počte malých a stredných podnikov v **Európskej únii** možno konštatovať, že malé a **stredné podniky tvoria až 99,8% všetkých podnikov**. Typickým podnikom v Európskej únii je mikropodnik (až 91,8% zo všetkých MSP). Z hľadiska zamestnanosti sú štatistiky malých a stredných podnikov rovnako veľmi významné. V súkromnom sektore vytvárajú viac **ako 67 % pracovných miest**. V niektorých priemyselných odvetviach zamestnávajú dokonca viac ako 80% obyvateľstva EÚ.

Štruktúra podnikateľského sektora v SR je do značnej miery podobná štruktúre v ostatných členských krajinách Európskej únie (tabuľka č.6). Na **Slovensku** tvoria **MSP** z celkového počtu podnikateľských subjektov **99,9 %** - pričom zastúpenie mikropodnikov je až 93,5 % - a podieľajú sa na **celkovej zamestnanosti 69,8 %**⁵⁰.

Tabuľka 6: Stav MSP v SR a EÚ

		Veľkosť podniku					Spolu
		mikro	malý	stredný	veľký	MSP	
		(0-9)	(10-49)	(50-249)	(250+)		
EU - 27 (2006)	počet podnikov (v tis.)	18 510	1 387	220	42	20 117	20 159
	podiel na počte podnikov	91,8%	6,9%	1,1%	0,2%	99,8%	100,0%
	počet zamestnancov (v tis.)	38 473	26 927	22 037	42 330	87 437	129 767
	podiel na zamestnanosti	29,6%	20,8%	17,0%	32,6%	67,4%	100,0%
Slovensko (2008)	počet podnikov	479 593	29 406	3 100	675	512 099	512 774
	podiel na počte podnikov	93,5%	5,7%	0,6%	0,1%	99,9%	100,0%
	počet zamestnancov	697 987	489 197	404 545	688 253	1 591 729	2 279 982
	podiel na zamestnanosti	30,6%	21,5%	17,7%	30,2%	69,8%	100,0%

Zdroj: Údaje za SR - Štatistický úrad SR, prepočet NARMSP, údaje za EÚ 27 - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

⁵⁰ Porovnanie je urobené podľa metodiky používanej v krajinách EÚ, ktorá nerozlišuje medzi právnymi formami podnikateľských subjektov, za podnik sú považované všetky ziskovo orientované právnické osoby aj fyzické osoby - podnikatelia.

Význam MSP je v ekonomike EÚ, a teda aj Slovenska nespochybniteľný. Aj preto prijatý *Zákon o malých podnikoch* predstavuje na jednej strane **výzvu** pre Európsku komisiu a členské štáty a na strane druhej zároveň **záväzok**, ktorý je potrebné systematicky plniť. Pri pohľade na stav podnikateľského prostredia a opatrenia prijaté či prijímané verejnou správou a európskymi autoritami voči MSP v členských krajinách vyplýva, že aktívnejšia v plnení záväzkov SBA je zatiaľ Európska komisia na úkor členských krajín. Pomalé napredovanie členských krajín kritizujú aj podnikateľské organizácie⁵¹. Podnikateľské prostredie pre MSP je v súčasnosti najlepšie v Belgicku, Dánsku, Fínsku, Írsku, Holandsku, Švédsku, Británii, Litve a Estónsku. **Výsledky Slovenska sú zatiaľ na úrovni priemeru EÚ**⁵². Problém, ktorému implementácia *Zákona o malých podnikoch* čelí, je **nielen nezáväznosť** tejto iniciatívy, ale aj **miera harmonizácie** 27 krajín Spoločenstva, či stupeň ekonomického rozvoja jednotlivých krajín. **Rozdiely sú medzi tzv. starými a novými členskými krajinami**, a to z dôvodu ich reálnej a štrukturálnej konvergencie. Rozdiely však existujú aj medzi krajinami severnej a južnej Európy. Jedným z dôvodom je samozrejme história existencie súkromného vlastníctva, ktoré konkrétne u postkomunistických krajín – a teda aj Slovenska – do 1989 de facto neexistovalo.

Na základe hodnotenia Európskej komisie⁵³ možno rozdeliť členské štáty Európskej únie do troch skupín, podľa kvality podnikateľského prostredia pre MSP z hľadiska kritérií SBA:

- a) Nachádzajúce sa nad európskym priemerom – Fínsko, Estónsko, Dánsko, Belgicko, Írsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Švédsko, Veľká Británia
- b) Nachádzajúce sa pod európskym priemerom – Španielsko, Rumunsko, Poľsko, Malta, Taliansko, Grécko, Maďarsko, Bulharsko, Cyprus, Česká republika
- c) Krajiny, ktoré sú na úrovni európskeho priemeru – Rakúsko, Nemecko, Francúzsko, Slovinsko, Slovensko, Portugalsko, Lotyšsko

I z tohto rozdelenia je zjavné, že miera zapojenia krajín do implementácie princípov *Zákona o malých podnikoch* odzrkadľuje ekonomický rozvoj krajiny, intenzitu reforiem v danej

51 http://www.ueapme.com/IMG/pdf/091215_pr_SBA_EC_comm.pdf

52 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-sba-fact-sheets

53 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-sba-fact-sheets

krajine, ale aj disharmóniu spoločných celoeurópskych krokov v rámci realizácie politík na podporu malého a stredného podnikania.

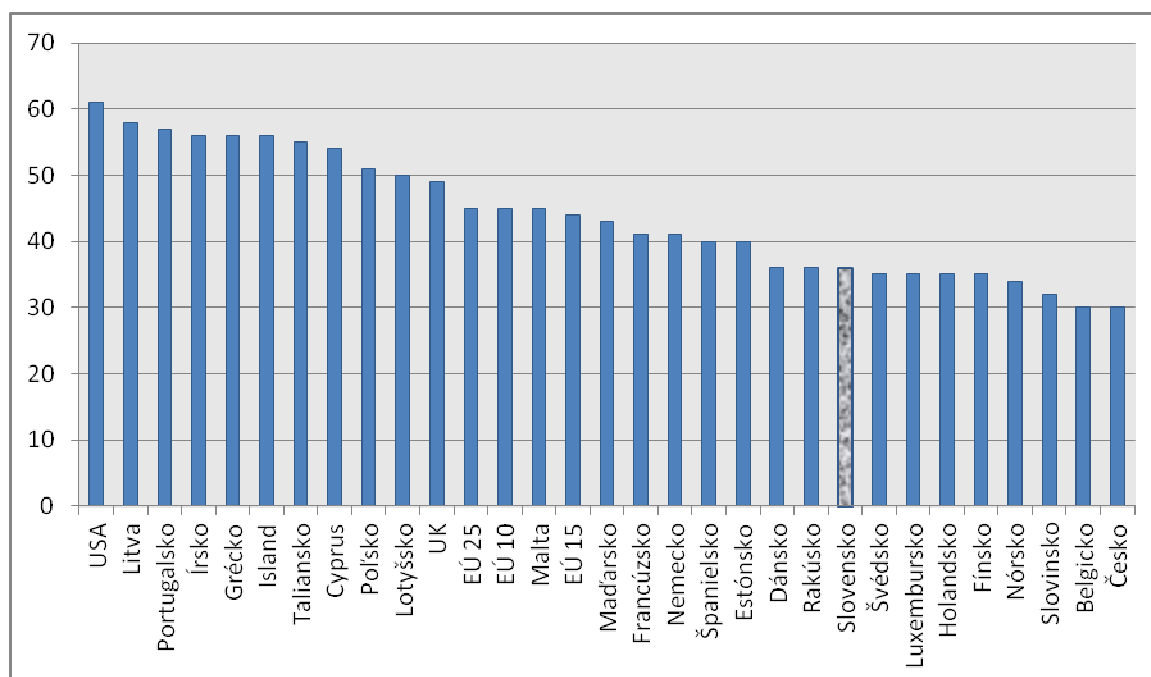
1. Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie

Vo všeobecnosti je v Európe samostatne zárobková činnosť menej preferovanou voľbou ako v USA (45% verzus 61%)⁵⁴. Aj preto sa podpora podnikania a podnikavosti ešte v roku 2000 stala jedným z cieľov *Lisabonskej stratégie*. Európu (a teda aj Slovensko) trápia najmä dva základné problémy:

- prečo len málo obyvateľov uvažuje nad podnikaním/založením vlastného podniku a
- prečo je v EÚ nízky podiel rastúcich podnikov.

Na Slovensku si budúcnosť spojenú s podnikaním vie predstaviť podľa prieskumov len **36% obyvateľov**, čo je menej ako priemer EÚ. No treba zároveň povedať, že v porovnaní s rokom 2004 nastal v tomto smere nárast o 6% (graf č. 21).

Graf 21: Podnikanie ako kariérna voľba v SR, EÚ a USA

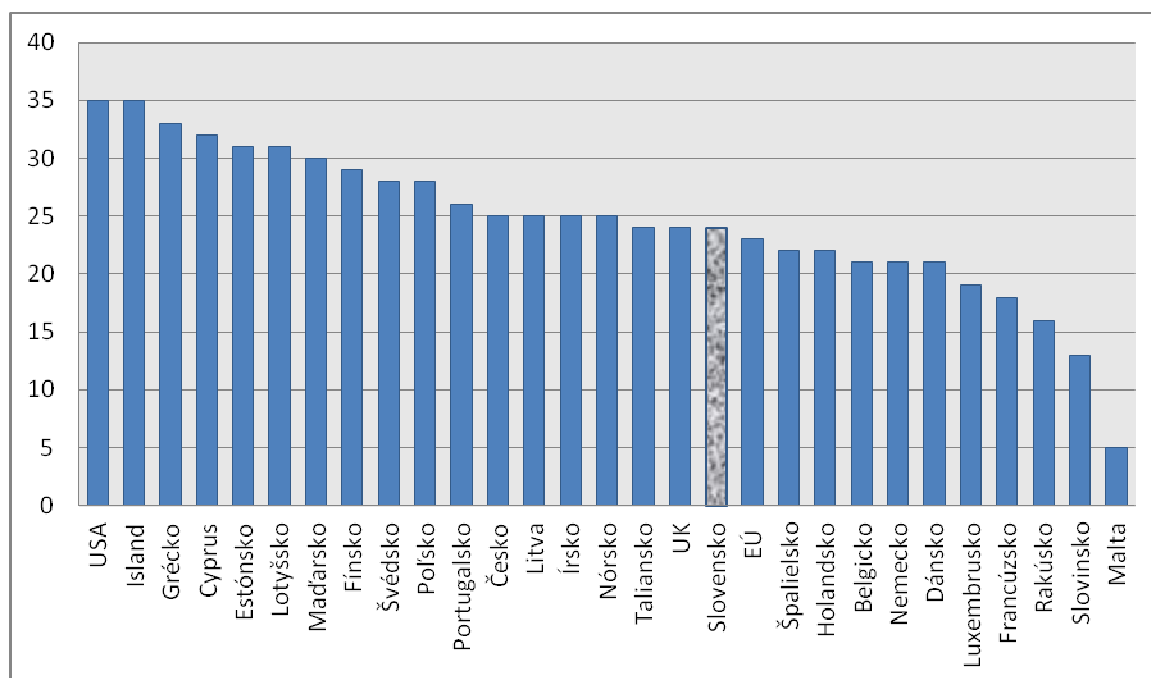

54 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/survey/eurobarometer2007/eb2007report_en.pdf

Podľa rovnakého prieskumu spomedzi krajín V4 najlepšie výsledky vykazuje Poľsko (51%). Spomedzi krajín Európskej únie sú najviac podnikaví v Litve. Vzdelanie a školský systém je dôležitým predpokladom, ktorý môže a ovplyvňuje rozhodovanie o podnikaní a súčasne i buduje vzťah študentov k podnikaniu. Podľa analýz Európskej komisie sú i v tomto smere úspešnejšie USA, v ktorých vzdelávací systém motivuje k podnikaniu až 39% populácie, kým v Európe to bolo 28%. Na Slovensku sa tento ukazovateľ pohybuje na úrovni 29%, čo je viac ako priemer Spoločenstva.

Výsledky Slovenska v tejto oblasti Zákona o malých podnikoch ho radia všeobecne medzi **priemer EÚ**. Je to najmä vďaka indikátorom, ktoré EK považuje za reprezentatívne a ktoré sú súčasťou hodnotenia. Ide najmä o: a) mieru skúsenosti s podnikaním a b) vnímanie podnikania ako príležitosti (nie ako nevyhnutnosti). Výsledky prieskumov v Európe dokazujú (graf č. 22), že väčšina jej obyvateľov nemá žiadne **podnikateľské skúsenosti**. V tomto smere však **Slovensko** preukazuje o niečo vyššiu úroveň (**24%**), ako je priemer Európskej únie (23%).

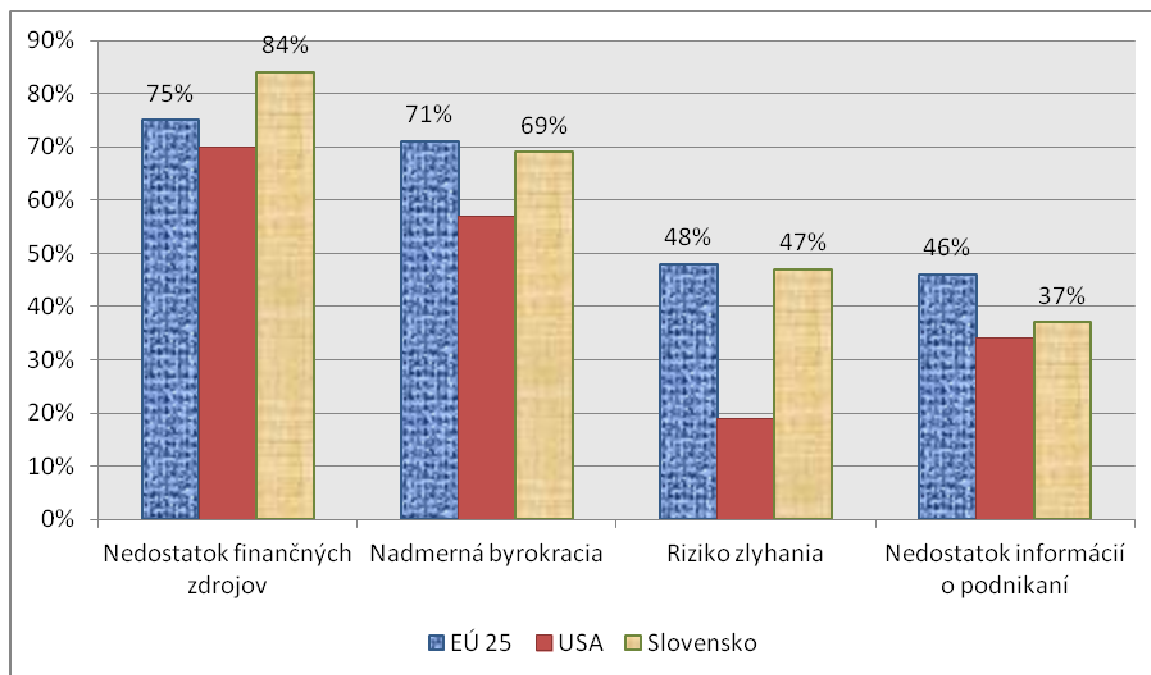
Graf 22: Skúsenosti s podnikaním v SR, EÚ a USA

Miera empirie môže byť teoreticky aj príčinou rozdielného vnímania podnikania medzi EÚ krajinami a USA. Zatiaľ čo v USA **vníma podnikanie ako príležitosť** až 73% populácie, v EÚ je to len 58%. **Slovensko** patrí, podobne ako aj ďalší noví členovia Spoločenstva k štátom, v ktorých je podnikanie vnímané majoritne ako príležitosť (**61%**).

Napriek tejto pozitívnej tendencii (minimálne v nových krajinách EÚ) Európu trápi niekoľko významných bariér, ktoré môžu snahy budúcich či začínajúcich podnikateľov zabrzdiť hneď v úvode. **Nedostatok a/alebo nedostupnosť finančných zdrojov** je najväčším problémom pri **zakladaní MSP** – deklaruje to 75% opýtaných Európanov, **na Slovensku je to problém až pre 84% populácie**. Medzi ďalšie základné či hlavné prekážky, ktoré odrádzajú ľudí podnikat', patria: a) náročná administratíva spojená s podnikaním, b) obava zo zlyhania a bankrotu a c) nedostatok relevantných informácií, ktoré súvisia s podnikaním a môžu prispieť k rozhodnutiu začať podnikat'. Všetky tieto tri uvedené prekážky predstavujú na Slovensku menší problém, ako v priemere deklarujú ostatné krajiny Európskej únie (graf č. 23).

Graf 23: Hlavné problémy spojené so začiatkom podnikania SR, EÚ a USA

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

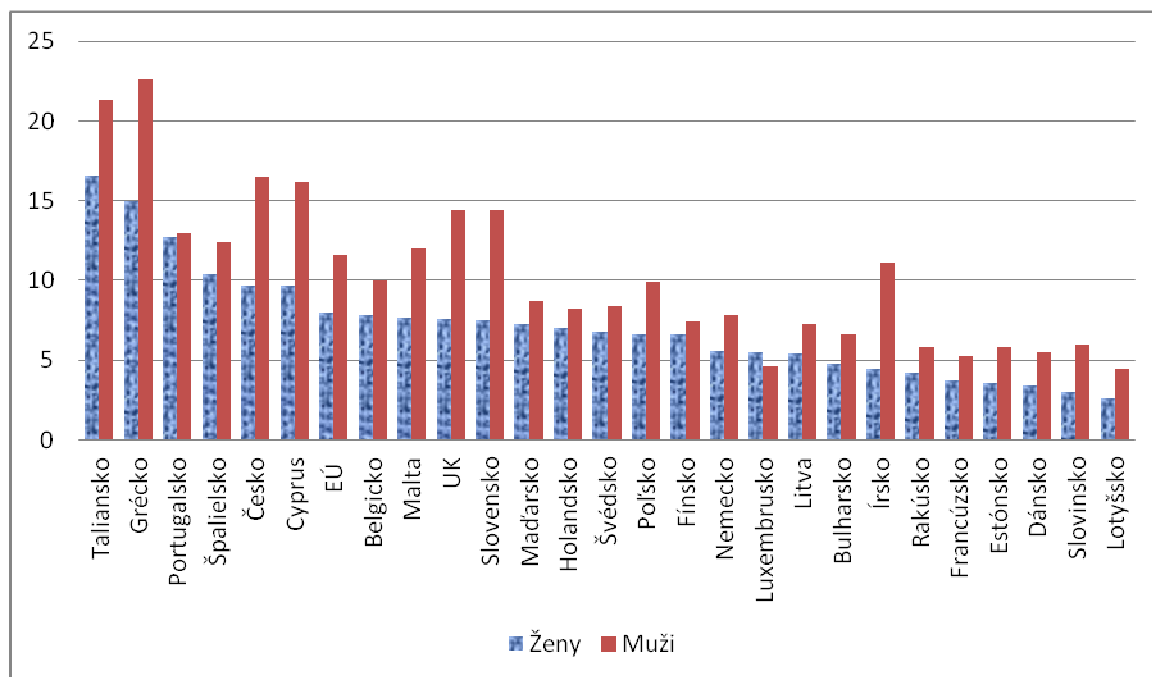
Novým fenoménom sa na Slovensku stávajú (aj v súvislosti s obsahom a zameraním Zákona o malých podnikoch) **tzv. rodinné podniky**, ktoré sa dostávajú do popredia záujmu Európskej komisie. Keďže do roku 1989 nebolo všeobecne možné prevádzkovať súkromný podnik, štatút súkromného vlastníctva vôbec neexistoval. Významnú úlohu pri vzniku rodinných podnikov zohrali napríklad reštitúcie či prvá vlna privatizácie. Pre relatívne krátku dobu existencie súkromného vlastníctva na Slovensku, sú firmy v rukách druhej generácie veľmi zriedkavé. Podľa záverov Európskej komisie⁵⁵ je zložité identifikovať rodinný podnik na Slovensku, pretože v slovenskej legislatíve nie je stanovený jeho právny status⁵⁶. Na základe tejto skutočnosti, nie sú dostupné žiadne oficiálne údaje o tom, aké percento malých a stredných podnikov je dnes v rodinnom vlastníctve. Definícia rodinného podnikania a jeho právna úprava však samozrejme nie je len problém Slovenska, ale aj väčšiny európskych krajín. Len niektoré krajiny, ako napr. Rakúsko, či Taliansko majú rodinný podnik explicitne upravený právnou normou. Vzhľadom na to, že rodinné podnikanie na Slovensku nemá zvláštny status, termín rodinný podnik môže vychádzať len z hľadiska vlastníctva (podľa vlastníkov obchodného podielu). Neexistujú ani žiadne špeciálne štatistické výskumy zamerané na mapovanie podielu rodinných podnikov na počte MSP. Napriek tomu, významným faktorom – vzhľadom na krátku existenciu súkromného podnikania – je kreovať čo najlepšie podmienky pre MSP všeobecne, čím sa môže stimulovať intenzita podnikania v ďalších generáciách, ktoré sa môžu stať podnikateľmi a prebrať už existujúce malé a stredné podniky na Slovensku.

V otázke rovnakého zastúpenia **žien v podnikaní** sa Slovensko pohybuje mierne pod priemerom EÚ. Ak zoberieme do úvahy štatistiku žien podnikajúcich v priemysle a službách (ako podiel z celkového počtu zamestnaných v priemysle a službách), na Slovensku podniká 7,5% žien (bez zamestnancov) a 14,4% mužov. V EÚ je tento pomer v priemere 8% verzus 11,6% (graf č. 24).

55 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/documents/family-business/index_en.htm

56 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/craft/family_business/doc/familybusiness_country_fiche_slovakia_en.pdf

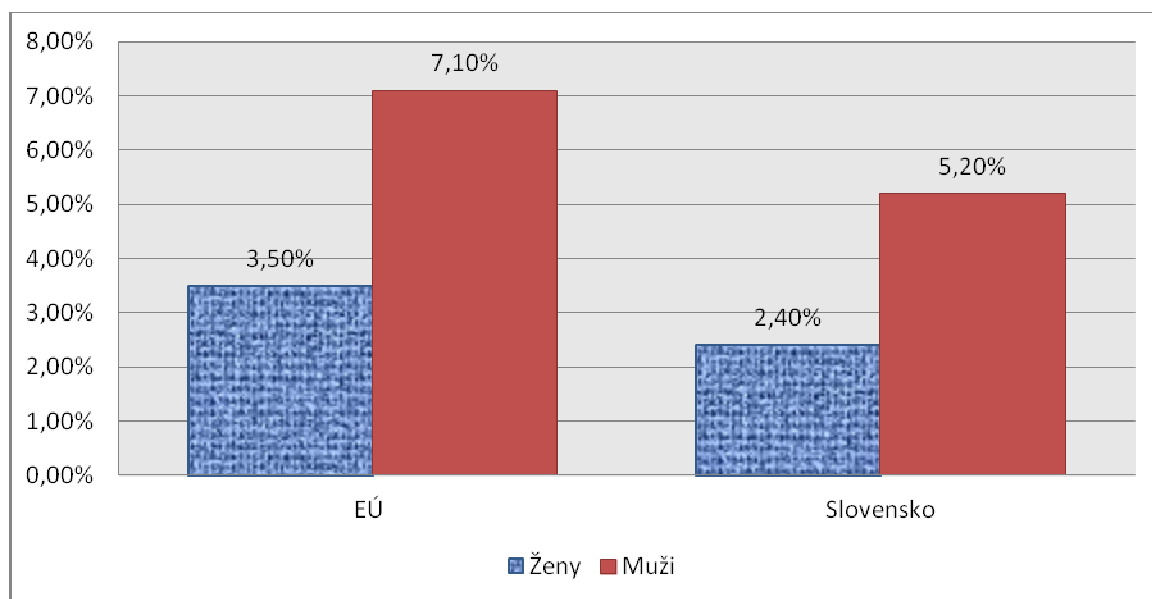
Graf 24: Ženy podnikateľky v priemysle a službách (%) bez zamestnancov

Zdroj: Eurostat, The life of women and men in Europe, 2009

Ak však zoberieme do úvahy štatistiky žien podnikateľiek (ako podiel z celkového počtu zamestnaných v priemysle a službách), ktoré sú zároveň zamestnávateľmi, Slovensko je na tom takmer rovnako ako zvyšok Európy.

Graf 25: Ženy podnikateľky v priemysle a službách (%) so zamestnancami

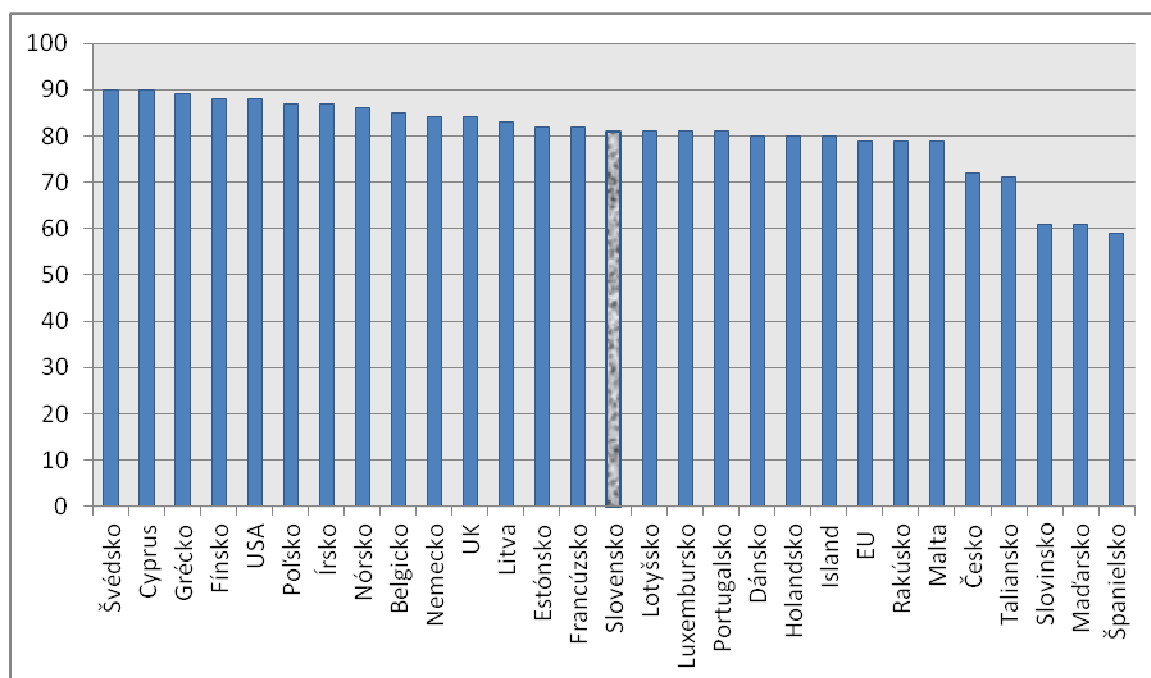
Zdroj: Eurostat, The life of women and men in Europe, 2009

Podpora podnikania imigrantov na Slovensku zatiaľ nie je prioritou verejnej správy. Podiel imigrantov na Slovensku nie je taký zásadný, ako v iných, najmä starých členských štátoch EÚ. Tento stav pramení z podobnej zásady – **ako v prípade žien – podnikateliek** – a to, že existujúce podporné programy, ktoré vznikli v minulosti, boli koncipované ako všeobecné, čiže určené pre podnikateľov (začínajúcich či existujúcich) bez znakov diferenciácie, špecializácie či pozitívnej diskriminácie. To však zároveň neznamená, že Slovensko sa nemusí do budúcnosti pripravovať na špecializáciu podporných programov so zameraním na rôzne skupiny imigrantov, a to aj z dôvodu postavenia Slovenska v Schengenskom priestore.

2. Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

Bankrot, alebo neúspech v podnikaní je v EÚ vnímaný horšie, ako v USA. Obava z bankrotu v Európe dokonca dlhodobo rastie.

Graf 26: Druhá šanca pre podnikateľov v SR, EÚ a USA

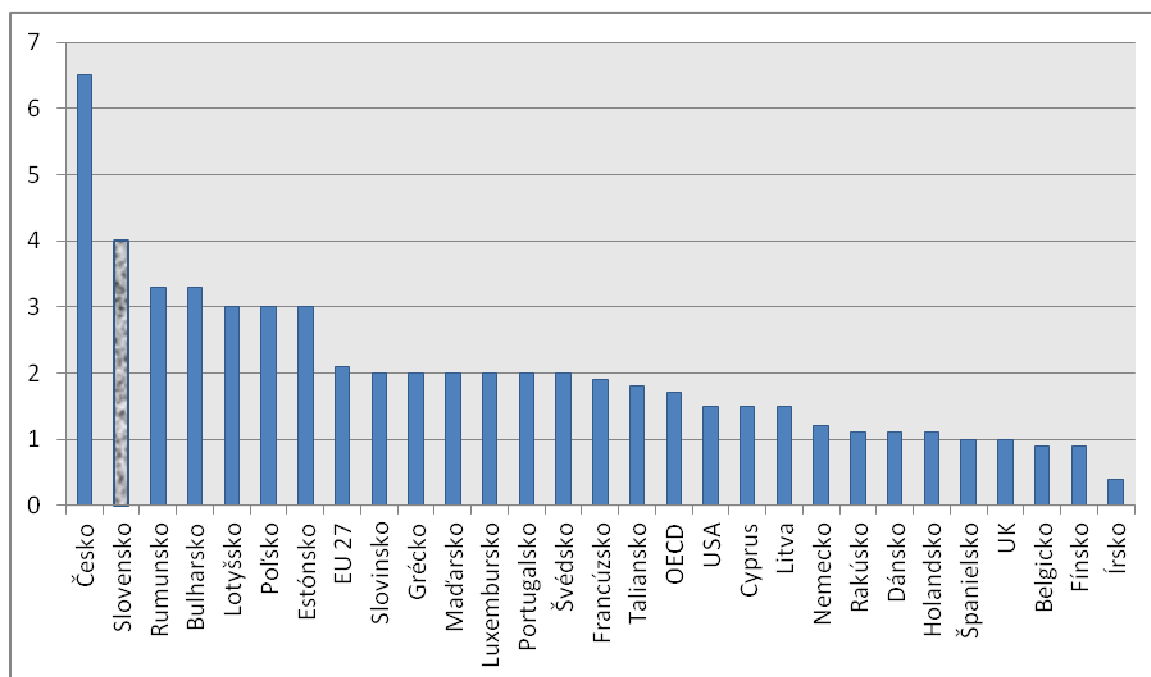
Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Čo sa týka opätovného začiatku v podnikaní po predchádzajúcom neúspechu, Slovenská republika patrí medzi krajiny, v ktorých takéto rozhodnutie obyvatelia podporujú. Z hľadiska poskytnutia tzv. **druhej šance podnikateľom** – takýto prístup podporuje 79% všetkých Európanov a až **81% Slovákov** (graf č. 26). V USA takéto podpora dosahuje 88%. Samozrejme, pokiaľ bankrot bol spôsobený externými faktormi a nespôsobili si ho sami podnikatelia rôznymi nekalými praktikami. Vďaka tomuto postoju je Slovensko podľa Európskej komisie radené mierne nad priemernú úroveň pri presadzovaní tejto zásady do praxe. Čo sa však týka **dôvery voči podnikateľom**, ktorí už v minulosti zbankrotovali,

v ďalších podnikateľských aktivitách im dôveruje len asi 43% populácie Európskej únie a na **Slovensku len 30%.**

Slabou stránkou Slovenskej republiky dlhodobo zostáva **proces ukončenie podnikania.** V rámci porovnania Svetovej banky **tento trvá na Slovensku 4 roky**, čo predstavuje hodnoty vysoko nad priemerom krajín OECD (1,7 roka). Ukončenie podnikania v USA trvá 1,5 roka a priemerná doba ukončenia podnikania v EÚ je 2,1 roka (graf č. 27).

Graf 27: Počet rokov potrebných na ukončenie podnikania v SR, EÚ, OECD a USA

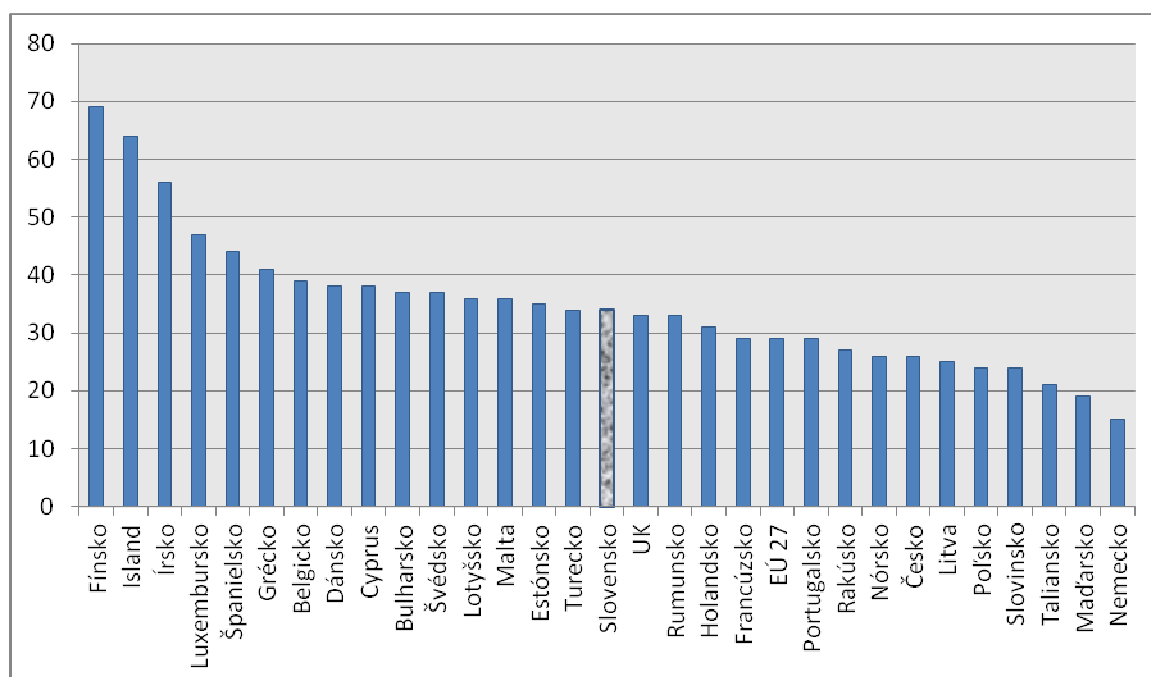
Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Tento fakt však pramení aj zo skutočnosti, že v postkomunistických krajinách do roku 1989 neexistovalo súkromné vlastníctvo. Všetky právne mechanizmy súvisiace so zmenou legislatívnych opatrení podliehajú neustálym zmenám, a dodnes nie sú vyvinuté na takej úrovni, ako v starých členských štátoch. Túto skutočnosť potvrdzujú aj výsledky porovnania Svetovej banky – **medzi najhoršie krajiny z hľadiska flexibility riešenia bankrotu patria nové členské štáty EÚ** – Česko, Slovensko, Rumunsko, Bulharsko, Lotyšsko, Poľsko, či Estónsko. Spomedzi krajín V4 najlepšie výsledky dosahuje Maďarsko, kde ukončenie podnikania trvá 2 roky.

3. Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“

Všeobecne možno konštatovať, že Slovenská republika sa pri uplatňovaní tohto princípu nenachádza medzi krajinami, ktoré sú prezentované ako osvedčené, či najlepšie príklady riešenia lepšej regulácie (aj so zameraním sa/špeciálnych dôrazom na MSP). **Slovensko patrí v tejto agende medzi dobiehajúce, resp. začínajúce krajiny.** Aj z hľadiska miery úspešnosti plnenia tejto zásady SBA je Slovensko označované ako podpriemerné. V rámci slovenského legislatívneho procesu **stále chýba funkčný systém hodnotenia dopadov legislatívy** na podnikateľské prostredie (špeciálne malých a stredných podnikov), účinné zapojenie podnikateľských organizácií do tvorby legislatívy a rovnako tak absentuje status verejných konzultácií v rámci prípravy legislatívnych a regulačných opatrení. **Proces znižovania administratívneho zaťaženia podnikania je de facto len na začiatku**, i keď s ambicióznym cieľom eliminovať byrokráciu min. o 25%. Podľa prieskumu slovenskí malí a strední podnikatelia (34%) nepatria medzi najnespokojnejších v Európe, čo sa týka kvality regulačného prostredia (obsahu a cieľov regulácií). Na druhej strane je ich o polovicu menej ako MSP vo Fínsku, kde sa s obsahom legislatívneho rámca stotožňuje takmer 70% podnikateľov (graf č. 28).

Graf 28: Spokojnosť MSP s regulačným prostredím

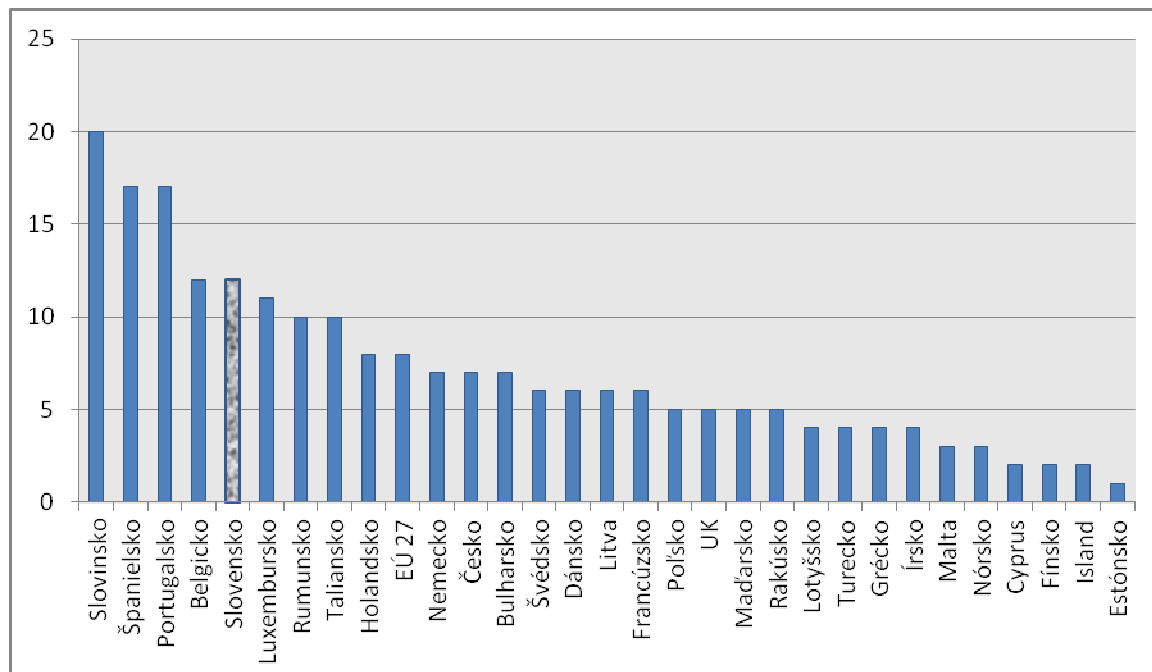

Situáciu v oblasti **lepšej regulácie** hodnotí aj Svetové ekonomické fórum. V rámci ukazovateľa transparentnosti vytvárania regulačného rámca pre ekonomiku najlepšie výsledky spomedzi 27 krajín Európskej únie dosahuje Švédsko, ktoré sa umiestnilo na 2. mieste spomedzi 133 krajín sveta. To poskytuje najtransparentnejšie informácie podnikateľskému sektoru o tom, v ktorých oblastiach nastane zmena legislatívy a aký dopad bude mať na podnikanie. V prvej desiatke posudzovaných krajín sa ešte nachádza Dánsko, Luxembursko a Fínsko. **Slovenská republika sa nachádza na 54. mieste** a dominuje v rámci krajín V4. Česká republika sa umiestnila na 103. mieste, Maďarsko na 113. mieste a Poľsko na 127. mieste. Najhoršie výsledky spomedzi všetkých krajín Európy dosahuje Rumunsko, ktoré sa umiestnilo na 128. mieste. V rámci hodnotenia ukazovateľa, ktorým je **efektívnosť fungovania legislatívneho rámca** pri akejkoľvek zmene zákonov alebo všeobecne regulácií, sa **Slovenská republika nachádza na poslednom mieste** spomedzi hodnotených európskych krajín, a to na 123. mieste. Najlepšie hodnotenými krajinami sú opäť Švédsko, Luxembursko a Dánsko, ktorých legislatívny rámec sa nielen prispôsobuje požiadavkám podnikateľského sektora, ale zároveň vytvára podmienky pre ich efektívne fungovanie.

Dôvodom týchto výsledkov je najmä fakt, že na iniciatívu lepšej regulácie, ktorá vyplýva aj z Lisabonskej stratégie, reagovalo Slovensko až v roku 2008, a to **prijatím Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov**. Takto vyvinutý systém posudzovania dopadov regulácií na podnikateľské prostredie by sa mal začať uplatňovať od roku 2010 s cieľom zabezpečiť **výraznú kvalitatívnu zmenu** v oblasti procesu regulovania podnikateľského prostredia.

Podobne horšie výsledky ako priemer EÚ dosahuje Slovensko v prieskumoch a meraniach, ktoré sa viažu na posúdenie rozsiahlosti **byrokracie**. Tá je súčasťou regulačného zaťaženia a pre podnikateľov znamená v princípe stratený čas a zvýšené a zbytočné náklady, ktorých úspora môže priniesť investície do relevantných oblastí podnikania. Podľa prieskumov Európskej komisie priemerný MSP v EÚ venuje byrokracii a plneniu rôznych administratívnych požiadaviek verejnej správy 8% pracovného času (graf č. 29). Na **Slovensku je to až 12%**, čo je viac, ako ostatných krajinách V4 (Česká republika 7%, Maďarsko a Poľsko zhodne 5%).

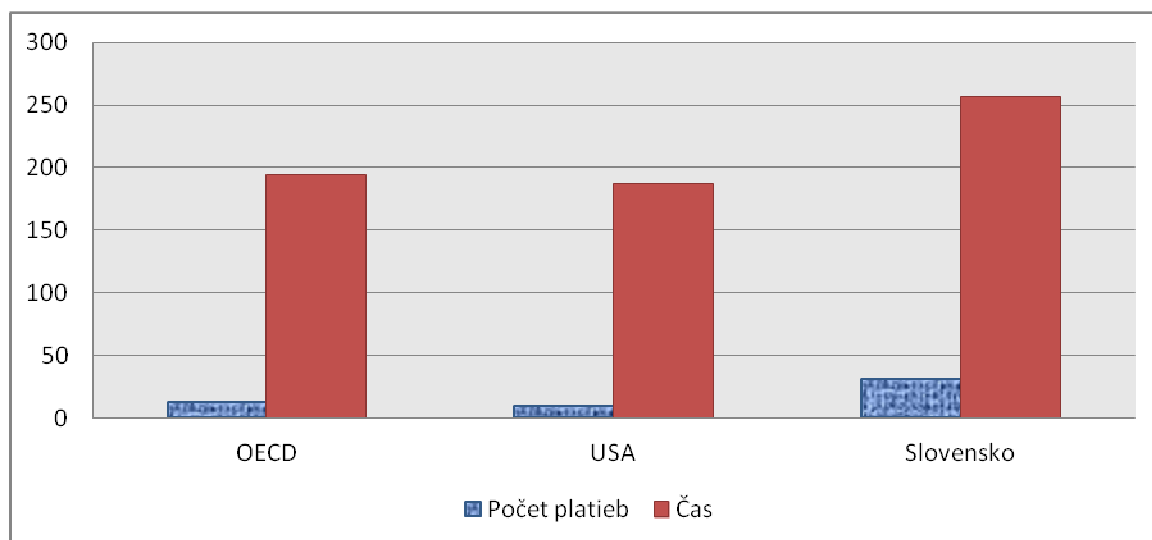
Graf 29: Priemerný čas venovaný byrokrácii v MSP (%)

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Rozsiahlosť byrokracie na Slovensku dokumentuje aj Svetová banka. Na príklade počtu daní, ktoré musí MSP platiť počas roka (počet platieb za rok) a času (v hodinách), ktorý zaberie príprava súvisiacich daňových výkazov dokumentuje kvalitu verejnej správy a rozsiahlosť byrokracie (graf č. 30).

Graf 30: Náročnosť pri daňových povinnostiach z hľadiska byrokracie vo vybraných krajinách

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

MSP v OECD krajinách sa v priemere venujú daňovým povinnostiam 194 hodín. **Slovensko podľa údajov Svetovej banky presahuje priemer krajín OECD**, daňové povinnosti zaberajú podľa zistení MSP v priemere 257 hodín. Podobne to je aj s počtom realizovaných platieb za rok. V krajinách OECD v priemere MSP zrealizuje za rok 13 platieb, na Slovensku až 31, čo je viac ako dvojnásobok. Každá takáto operácia pritom vyvoláva administratívne náklady.

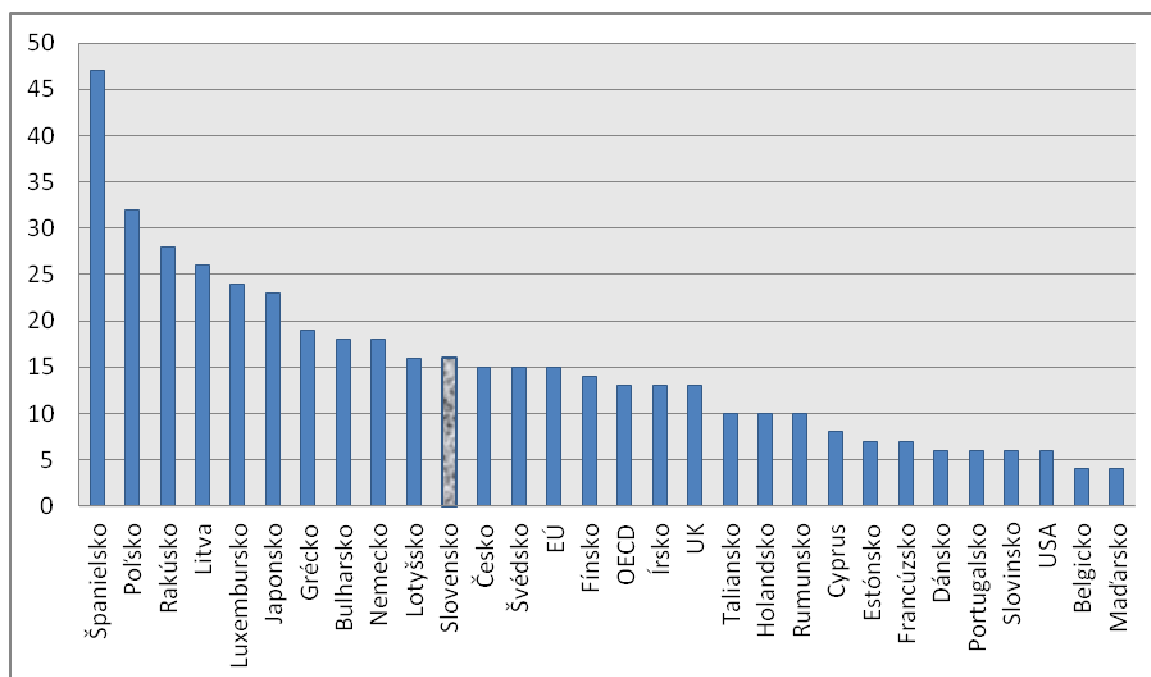
Tak, ako je kvantifikovaná administratívna záťaž, na druhej strane existujú aj odhady prínosu jej redukcie. Napríklad pri jej 25% znížení v krajinách EÚ, by predstavoval rast HDP približne 1,5% HDP (150 mld. EUR). V tejto súvislosti boli na základe Akčného plánu, ktorý predstavila Európska komisia spustené v členských krajinách parciálne iniciatívy smerujúce z redukcii administratívneho zaťaženia. K nim sa pridala aj **Slovenská republika** prijatím vlastného **Akčného programu znižovania administratívneho zaťaženia podnikania v Slovenskej republike 2007-2012**, ktorého hlavným cieľom je **zníženie byrokracie o 25% a vytvorenie podmienok pre jej ďalšie potláčanie**⁵⁷.

⁵⁷ www.economy.gov.sk

4. Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

Predpokladom pre podnikanie je vstup subjektu na trh. V rámci medzinárodného porovnania náročnosti začatia podnikania patrí podľa Svetovej banky Slovensku 66. priečka zo 183 hodnotených krajín sveta. Tento stav je spôsobený najmä tým, že **krajiny mimo Európskej únie sú v tomto smere viac pružné** a v omnoho menšej miere regulujú vstup podnikateľských subjektov na trh.

Graf 31: Počet dní potrebných na založenie podniku

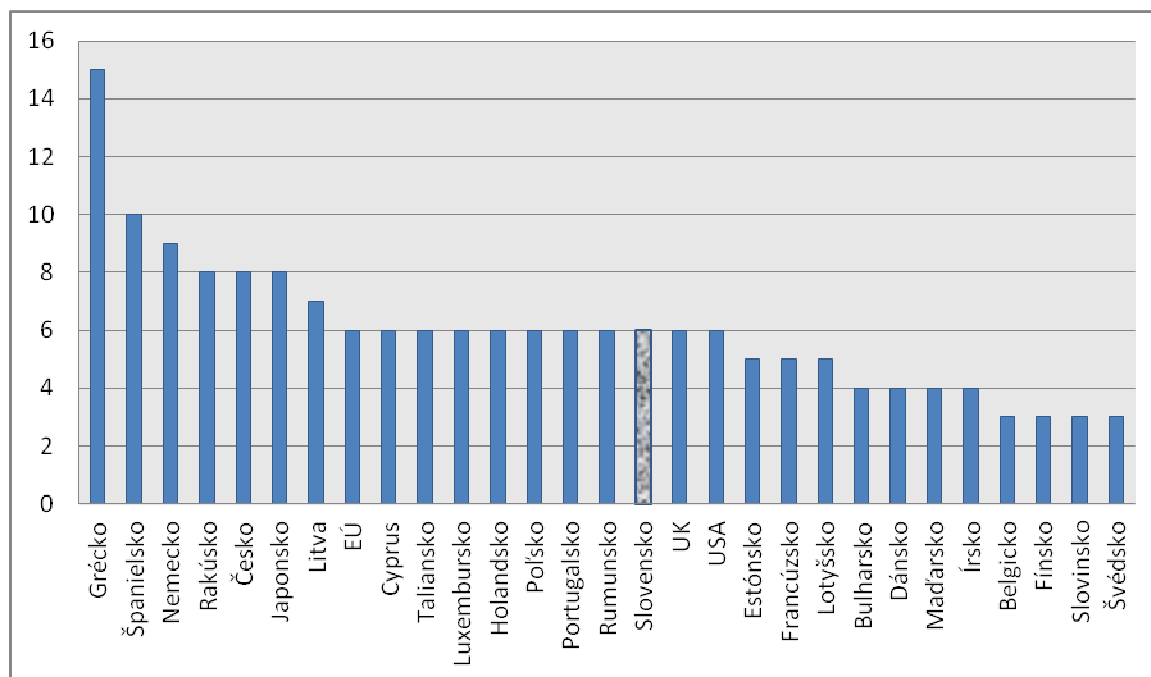
Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Priemerná doba potrebná na založenie podniku je **v Európskej únii 15 dní**, v krajinách **OECD** je to v priemere **13 dní**⁵⁸. V **USA** trvá založenie podniku **6 dní**, v Japonsku 23 dní. **Na Slovensku je to 16 dní** (graf č. 31). Čas potrebný na založenie podniku je najalarmujúcejší v Španielsku (47 dní), Poľsku (32 dní) a Rakúsku (28 dní). Najefektívnejšou krajinou je v tomto ukazovateli **Nový Zéland, kde založenie podniku trvá 1 deň**. Čo sa týka počtu úkonov potrebných na založenie podniku (graf č. 32), najefektívnejšou európskou krajinou je

58 <http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/StartingBusiness/?direction=Asc&sort=0>

Belgicko (3 úkony) nasledované Fínskom, Švédskom a Slovinskom. Priemerný počet úkonov na založenie podniku v Európskej únii je 6. V USA je potrebných rovnako 6 úkonov. **Slovenská republika so 6 úkonmi potrebnými na založenie podnikania, je na tom rovnako ako priemer EÚ a USA.** Najviac procedúr spojených so zakladaním podniku majú podnikatelia v Grécku (15) a v Španielsku (10).

Graf 32: Počet úkonov potrebných na založenie podniku

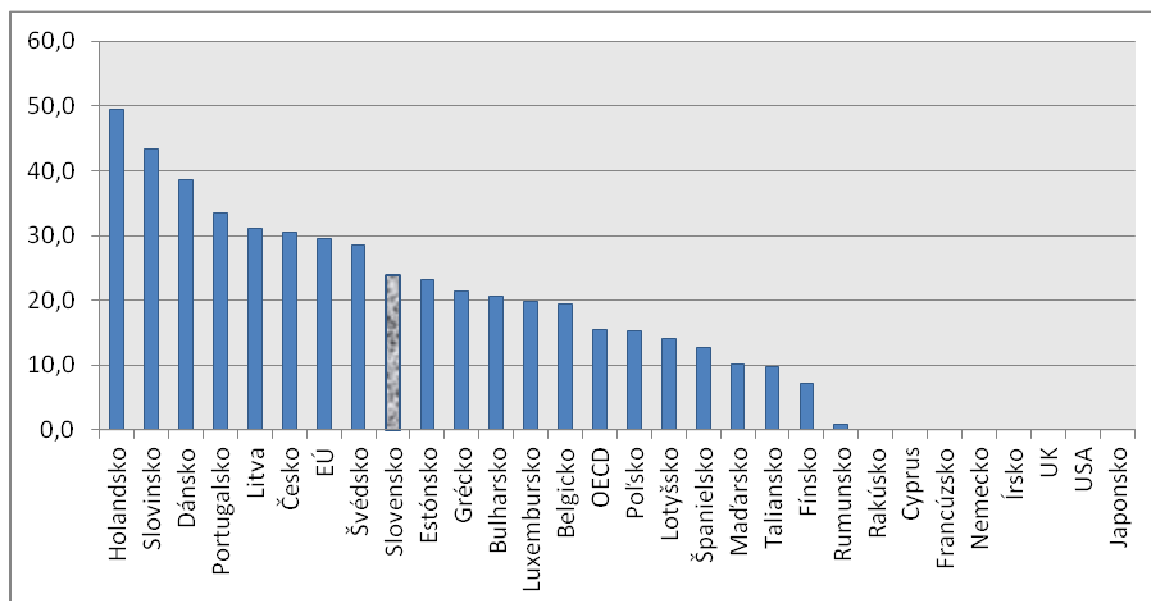

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Na jednej strane je tento fakt veľmi pozitívny, no pri registrácii sa v minimálnej miere využívajú IKT. Založenie podniku je zároveň sprevádzané aj určitým finančným zaťažením – vo forme základného kapitálu a nákladov spojených s registráciou. Vo vyspelých krajinách ako sú USA a Japonsko, legislatíva nevyžaduje žiaden začiatkový kapitál na rozbehnutie podnikania. Medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ sa tento faktor značne líši. Niektoré krajiny minimálnu mieru kapitálu na založenie podniku nevyžadujú, iné áno (graf č.33). **Slovensko sa v tomto smere nachádza pod priemerom EÚ.** Podľa údajov Svetovej banky je priemerný minimálny kapitál potrebný pre vznik podniku v krajinách OECD 15,5% HNP, na Slovensku je to 23,8%. Súvisiacim finančným indikátorom je aj spoplatnenie služieb pri zakladaní podniku. V niektorých krajinách sú služby spojené so založením podnikania

bezplatné - napr. v Slovinsku či Dánsku, kde sa zároveň v plnej miere pri zakladaní podniku využívajú **elektronické služby**.

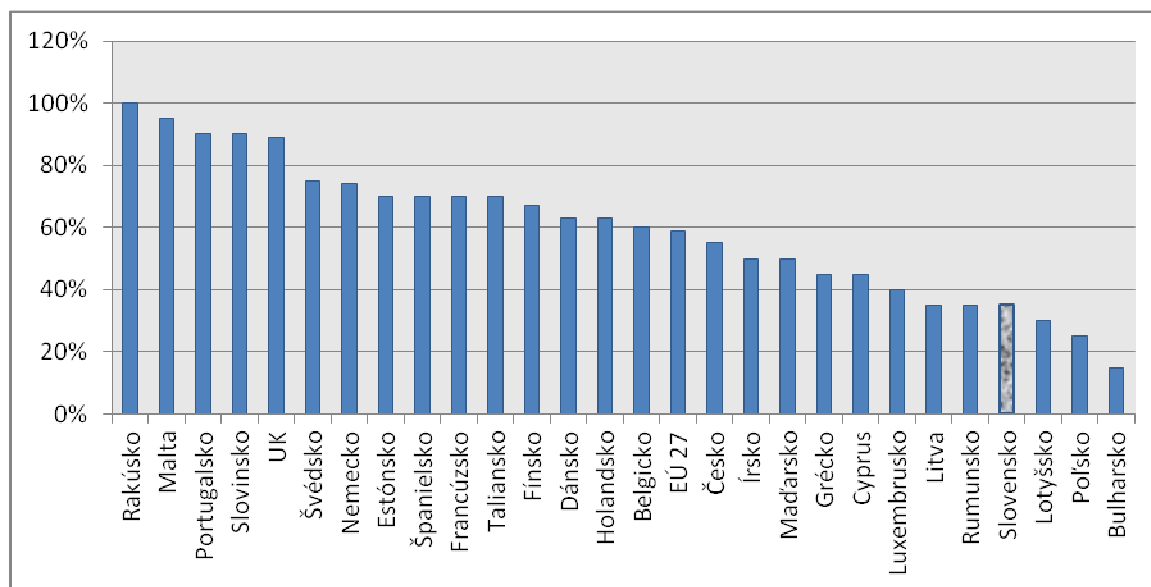
Graf 33: Základný kapitál na založenie podniku (% HNP)

Zdroj: [Svetová banka](#), 2009

Slovenská republika podľa Európskej komisie **zaostáva vo využívaní elektronických služieb a e-governmentu**⁵⁹, a to nielen pri zakladaní podnikov (graf č. 34).

Graf 34: Dostupnosť e-governmentu v SR a EÚ

59 Indikátor prezentuje podiel 20 základných služieb, ktoré sú dostupné on-line

Zdroj: [Eurostat](#), 2009

V hodnotení existencie služieb poskytovaných štátom pre MSP sa **Slovensko nachádza na chvoste členských krajín** (graf č. 34), čo je aj dôvodom hlavných výhrad EK voči úspešnosti plnenia tejto zásady *Zákona o malých podnikoch*.

Navyše **Slovensko** – ako jedna z mála krajín - **zaostáva** aj v ponuke **jednotných kontaktných miest**, ktorých potrebu a význam avizovala ešte v roku 2000 *Európska charta pre malé podniky*. Tie síce v SR vznikli, ale nie sú stále natoľko funkčné, aby boli považované za skutočné one-stop-shopy⁶⁰ (tabuľka č. 7).

Tabuľka 7: Existencia OSS v krajinách EÚ 27

Krajina	Stav	Náklady	Krajina	Stav	Náklady	Krajina	Stav	Náklady
Belgicko	áno	517 €	Francúzsko	áno	84 €	Rakúsko	áno	385 €
Bulharsko	áno	56 €	Taliansko	áno	2.673 €	Poľsko	nie	369-488 €
Česko	nie	345 €	Cyprus	áno	265 €	Portugalsko	áno	300-360 €
Dánsko	áno	0 €	Lotyšsko	nie	205 €	Rumunsko	áno	100-125 €
Nemecko	nie	166 €	Litva	áno	130-289 €	Slovinsko	áno	0 €
Estónsko	áno	185 €	Luxembursko	áno	1.000 €	Slovensko	nie	335 €
Írsko	nie	50 €	Maďarsko	áno	392 €	Fínsko	áno	330 €
Grécko	nie	1.101€	Malta	nie	210 €	Švédsko	áno	185 €
Španielsko	áno	617 €	Holandsko	nie	1.040 €	UK	áno	33 €

Zdroj: [Európska komisia](#), 2009

Miera regulácie a flexibilita pracovno-právnych vzťahov je zo strany Európskej komisie rovnako posudzovaná veličinou, ktorá reflektuje zásadu zodpovednej administratívy. Slovenská republika vykazuje v tomto kontexte zmiešané výsledky, lepšie z hľadiska prijímania do zamestnania, horšie z hľadiska prepúšťania zamestnancov, kde nastala zvýšená ochrana zamestnancov. **V priemere však SR dosahuje lepšie výsledky ako krajiny OECD.** Najefektívnejší systém trhu práce z krajín EÚ vykazuje dlhodobo Dánsko, z krajín OECD je

60 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/support_measures/start-ups/startups2009_en.pdf

to Austrália a USA, teda mimoeurópske štáty, ktoré sa všeobecne vyznačujú menšou mierou regulácie.

Európska komisia skúma vo vzťahu k hodnoteniu verejnej správy aj **náklady, ktoré musí podnikateľ znášať** pri rôznych operáciách – pri registrácii majetku, vymáhaní práva, ale aj pri ukončení podnikania. Náklady na **vymáhanie práva** či **ukončenie podnikania** sú na **Slovensku** omnoho **vyššie** ako v priemere v ostatných krajinách OECD. Na druhej strane Slovenská republika patrí medzi krajiny, v ktorých **registrácia majetku** je nielen **efektívna**, ale zároveň nespôsobuje žiadne významné náklady (merané hodnotou majetku), čiže spomedzi všetkých krajín EÚ je Slovenská republika podľa údajov Svetovej banky⁶¹ najlacnejšia.

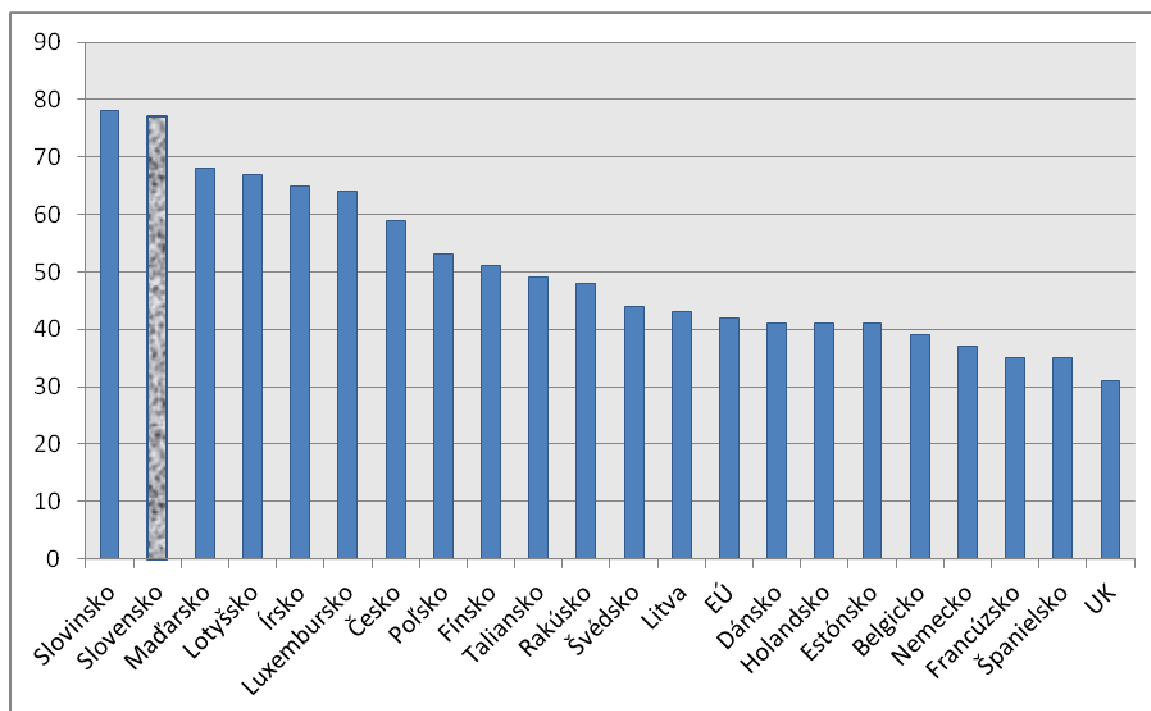
Sumárne podľa kritérií členských štátov EÚ **Slovensko dosahuje v kategórii „zodpovedná administratíva“ len priemerné/mierne podpriemerné hodnoty**. Lepšie sa z krajín V4 však darí len Maďarsku.

⁶¹ www.worldbank.org

5. Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP - uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP

V rámci hodnotenia postavenia **Slovenska** pri plnení tejto zásady Zákona o malých podnikoch môžeme opäť konštatovať **zmiešané výsledky**. Podiel **verejného obstarávania**, na ktorom sa v **Slovenskej republike** zúčastňujú MSP (graf č. 35) **presahuje** priemerné štatistiky Európskej únie (77% v SR verzus 42% v EÚ).

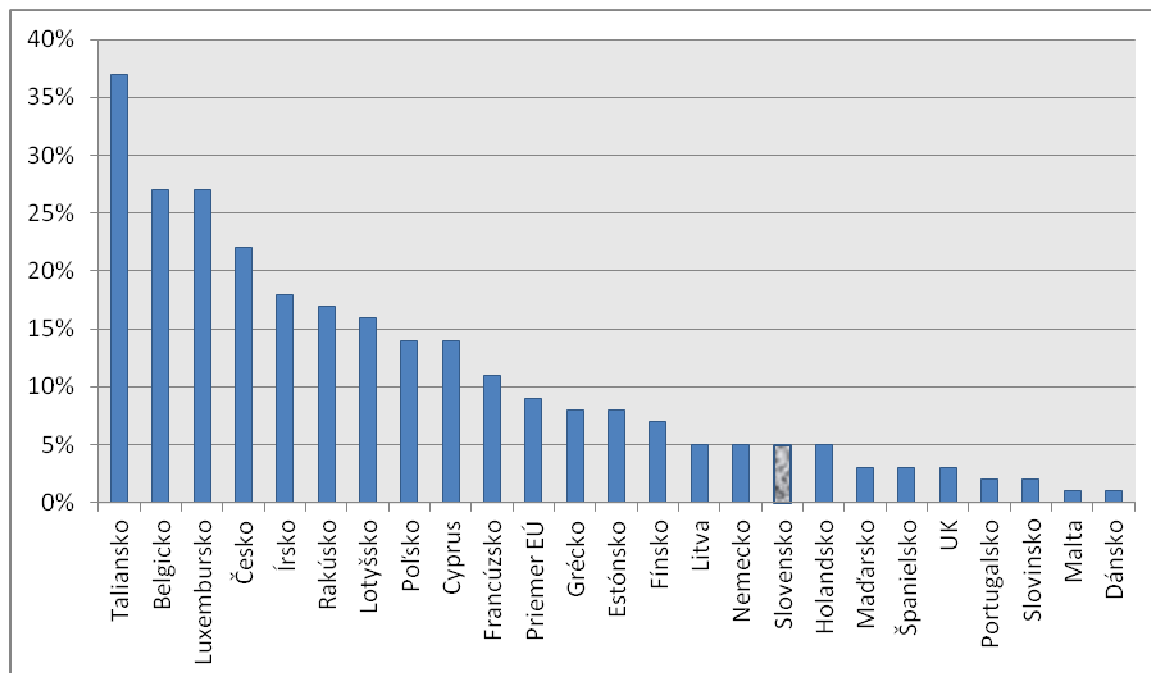
Graf 35: Podiel MSP na verejnom obstarávaní v SR a EÚ

Zdroj: [GHK, Technopolis](#), 2009

Na druhej strane podiel **štátnej pomoci**, ktorá je určená a alokovaná smerom k MSP je **o niečo nižšia** ako priemer Európskej únie (graf č. 36). Miera štátnej pomoci sa však medziročne mení, a preto aj hodnotenie poskytnutej štátnej pomoci MSP je indikátorom, ktorý podlieha najväčším zmenám a nie je veľmi stabilný.

Graf 36: Podiel poskytnutej štátnej pomoci pre MSP v SR a EÚ

Zdroj: [Európska komisia](http://eur-commission.eu), 2009

V ostatných rokoch⁶² členské štáty vyčleňujú na **realizáciu horizontálnych cieľov** priemerne 80 % svojej pomoci, v porovnaní s približne 50 % v polovici 90. rokov. Čo sa týka špeciálne MSP, najvyššiu štátnu pomoc z 27 krajín EÚ poskytuje Taliansko (37%), Belgicko a Luxembursko (zhodne 27%), nasledované Českou republikou (ktorá venuje MSP 22% z celkovej štátnej pomoci). Medzi krajiny s najnižšou štátnou pomocou venovanou rozvoju MSP sa zaraďujú krajiny ako Dánsko, Malta a Slovinsko, ktoré venujú 1%, resp 2% z celkovej poskytnutej štátnej pomoci MSP. Priemer EÚ 27 poskytovanej štátnej pomoci pre MSP je 9%, **Slovenská republika sa radí ku krajinám s podpriemernou hodnotou EÚ, kedy venuje len 5% štátnej pomoci MSP.**

⁶²<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1725&format=HTML&aged=0&language=SK&guiLanguage=en>

Tabuľka 8: Štátna pomoc pre oblasť horizontálnych cieľov (%)

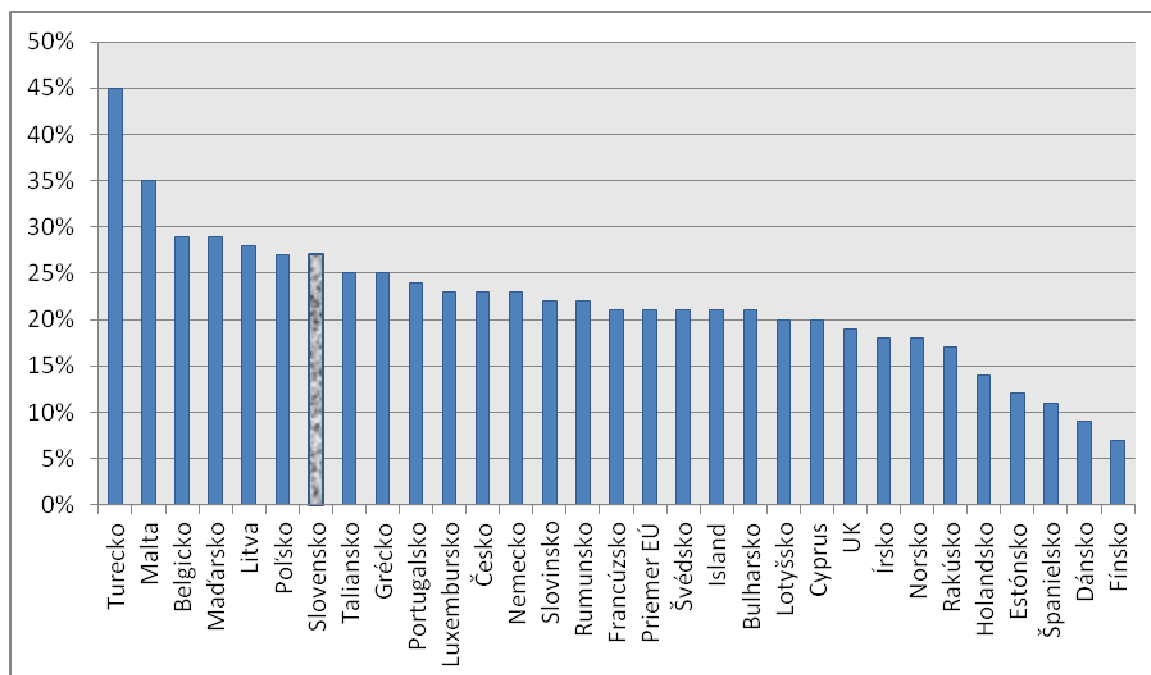
	Horizontálne ciele spolu	Ochrana životného prostredia a úspora energie	Regionálny rozvoj	Výskum a vývoj	MSP	Vzdelávanie	Pomoc na vytváranie pracovných miest	Iné horizontálne ciele (napr. obchod, kultúra, prírodné katastrofy, rizikový kapitál, sociálna pomoc a inovácia)
EU27	80	25	20	15	9	1	5	5
EU15	80	27	19	15	9	1	4	5
Belgicko	100	25	6	29	27	4	4	6
Bulharsko	92	-	60	30	-	2	-	-
Česká republika	100	-	39	24	22	2	2	9
Dánsko	92	32	-	8	1	-	48	3
Nemecko	79	41	16	15	5	1	-	2
Estónsko	100	2	20	25	8	10	3	32
Írsko	77	2	18	13	18	5	5	17
Grécko	98	1	86	1	8	-	-	2
Španielsko	74	4	41	16	3	1	1	8
Francúzsko	95	2	36	29	11	1	9	7
Taliano	89	2	18	13	37	3	6	9
Cyprus	95	2	6	4	14	13	-	56
Lotyšsko	100	14	58	1	16	5	-	7
Litva	96	36	19	-	5	28	8	-
Luxembursko	100	1	18	38	27	-	-	16
Maďarsko	53	-	27	1	3	3	13	6
Malta	4	-	-	-	1	2	-	1
Holandsko	96	58	5	20	5	-	3	5
Rakúsko	98	49	1	25	17	1	4	1
Poľsko	89	-	24	4	14	5	43	-
Portugalsko	10	-	5	-	2	1	2	-
Rumunsko	36	2	4	11	-	-	-	20
Slovinsko	84	18	27	19	2	3	6	9
Slovensko	76	12	52	2	5	2	2	1
Fínsko	96	41	7	26	7	2	7	6
Švédsko	99	85	7	4	-	-	-	4
Veľká Británia	62	26	11	8	3	1	-	13

Zdroj: [Euractiv](#), 2009

6. Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií

Dostupnosť finančných zdrojov pre MSP a včasnosť platieb hodnotí Európska komisia na Slovensku **relatívne pozitívne** a Slovensko je dokonca v tomto smere podľa dostupných dát (nie však všetkých) a názoru Európskej komisie – vzhľadom na obsah tejto zásady *Zákona o malých podnikoch* - efektívnejšie ako je priemer krajín EÚ. Problémovnejším bodom v tejto súvislosti zostáva **prístup ku kapitálu** (graf č. 37), ktorý sa stal navyše komplikovanejší aj pôsobením dôsledkov globálnej krízy. **Slovenskí MSP** – podobne ako MSP z ďalších nových krajín EÚ - patria ku skupine, ktorá deklaruje **väčšie problémy** či obmedzenia (27%), týkajúce sa získavania zdrojov pre podnikanie, ako je priemer EÚ (21%).

Graf 37: Prístup k finančným zdrojom pre MSP v SR a EÚ

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Z hľadiska **úrovne legislatívneho rámca** a funkčnosti kontrolných mechanizmov v rámci prístupu k bankovým úverom je na tom Slovensko porovnateľne lepšie. Na základe hodnotenia Svetového ekonomického fóra sa podľa tohto ukazovateľa **Slovenská republika**

nachádza na 22. mieste spomedzi 133 krajín sveta, čo utvára pozitívny obraz Slovenskej republiky vo svete. Najlepší prístup majú dlhodobé podniky vo Fínsku a Dánsku, čo potvrdzuje aj vyššie spomínaný prieskum Európskej komisie. Táto skutočnosť vychádza aj zo **stability bankového sektora** v krajine. Najstabilnejší bankový systém spomedzi krajín EÚ má Fínsko. **Slovenská republika** sa umiestnila na **4. mieste** spomedzi krajín Európskej únie a celkovo 15. na svete spomedzi 133 posudzovaných krajín. Toto tvrdenie potvrdzuje aj fakt, že Slovenská republika bola minimálne postihnutá finančnou krízou. Finančný a kapitálový trh na Slovensku nie je zďaleka tak rozvinutý ako v okolitých krajinách, preto aj presah toxických aktív na Slovensko bol minimálny. Jedinou skutočnosťou, ktorá ovplyvnila dopad finančnej krízy na Slovensku bolo investovanie bankových domov v zahraničí, čo prispelo k zníženiu solventnosti bánk na Slovensku. Zistenia Svetového ekonomického fóra potvrdzujú aj merania Svetovej banky, týkajúce sa hodnotení dostupnosti úverov. Európska komisia v tomto kontexte oceňuje najmä **regulačné prostredie pre úverovú politiku**, ktoré je omnoho kvalitnejšie ako výsledky za celú EÚ a dokonca aj OECD krajiny. Inou kapitolou je prístup k **rizikovému kapitálu**. Podobne ako celá Európa (v porovnaní s USA) aj **Slovensko** trpí jeho **nízkym podielom** využitia v podnikateľských aktivitách MSP, pričom rizikový kapitál je považovaný za motor inovatívnych MSP. Slovensko patrí medzi krajiny, ktoré túto možnosť využívajú najmenej (tabuľka č. 9) a jeho regulačné a daňové prostredie je spomedzi Európskych krajín najmenej prispôsobené rozvoju rizikového kapitálu⁶³.

Tabuľka 9: Objem rizikového kapitálu v SR a EÚ v roku 2008

Krajina	(tis. EUR)	Krajina	(tis. EUR)	Krajina	(tis. EUR)
Belgicko	667 597	Francúzsko	8 772 284	Rakúsko	231 344
Bulharsko	13 822	Taliansko	3 071 316	Poľsko	719 150
Česko	48 153	Nórsko	755 612	Portugalsko	395 726
Dánsko	481 790	Lotyšsko	40 123	Rumunsko	100 204
Nemecko	7 081 724	Litva	40 123	Slovinsko	30 552
Estónsko	40 123	Luxembursko	342 760	Slovensko	30 552
Írsko	79 769	Maďarsko	33 940	Fínsko	479 701
Grécko	344 000	Švajčiarsko	1 306 987	Švédsko	3 403 979
Španielsko	1 842 293	Holandsko	1 787 610	UK	22 525 374

63 European Private Equity and Venture Capital Association

EU spolu	54 128 553				
----------	------------	--	--	--	--

Zdroj: [Európska komisia](#), 2009

Kým napríklad priemerný podiel rizikového kapitálu v krajinách EÚ dosiahol v roku 2007 cca 0,6% HDP, na **Slovensku to bolo len 0,05% HDP⁶⁴**.

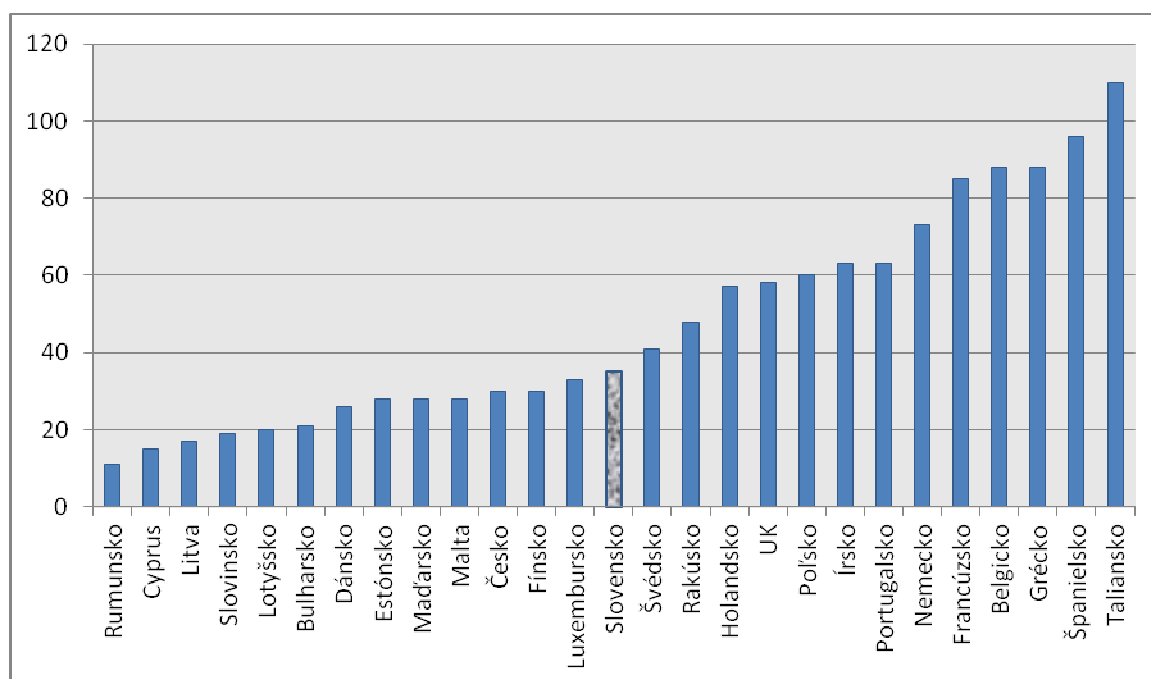
Ďalšou oblasťou, ktorá spadá do obsahu tejto zásady SBA je **vysoký podiel oneskorených platieb**, ktoré zoslabujú kapitálovú pozíciu malých a stredných podnikov. Slovenská republika podľa kritérií Európskej komisie nepatrí medzi krajiny, ktoré by trpeli problémom neskorých platieb.

⁶⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/finance_index/times_series_vc_2006_2008_en.pdf

7. Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh

Slovenská republika patrí k lídrom implementácie tohto princípu Zákona o malých podnikoch. Transponovanie jednotlivých európskych smerníc patrí v Slovenskej republike medzi veľmi efektívne. **Deficit predstavuje len 0,4%**, pričom hraničný cieľ EÚ je 1%. Na druhej strane hroziacim faktorom môže byť počet vedených správnych konaní voči miere korektnosti, hoci i v tomto smere sa Slovensko pohybuje v strede pomyselného intervalu členských krajín (graf č.38).

Graf 38: Počet otvorených správnych konaní EK voči členským krajinám

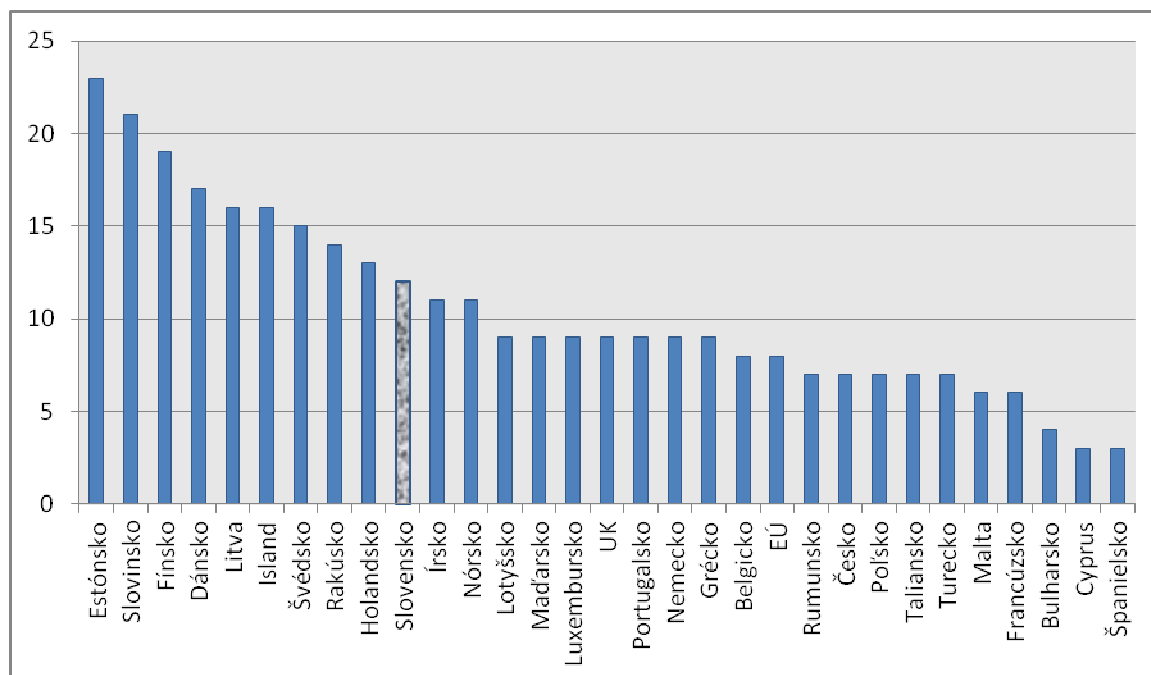

Zdroj: [Internal Market Scoreboard](#), 2009

Implementácia európskej legislatívy je smerom k MSP významným faktorom. Nielen z pohľadu existencie týchto podnikov na jednotnom trhu, ale aj z hľadiska cezhraničnej spolupráce. V tomto smere je podstatné, aby stimuly nevytvárala len Európska komisia, ale aj jednotlivé členské krajiny. Vznik európskej súkromnej spoločnosti pod gesciou EK je jedným z kľúčových cieľov k splneniu tohto princípu. **Slovenská republika patrí medzi krajiny,**

pre ktorú je fungujúci jednotný trh zo strategického hľadiska kľúčovým faktorom. Malá proexportne orientovaná a otvorená ekonomika sa musí prispôsobovať nielen globalizačným trendom, ale aj legislatívnym a regulačným úpravám, ktoré priamo zasahujú do fungovania národného, ale aj cezhraničného obchodu. Miera otvorenosti slovenskej ekonomiky patrí medzi najvyššie spomedzi európskych krajín.

Graf 39: Exportne orientované MSP v SR a EÚ

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

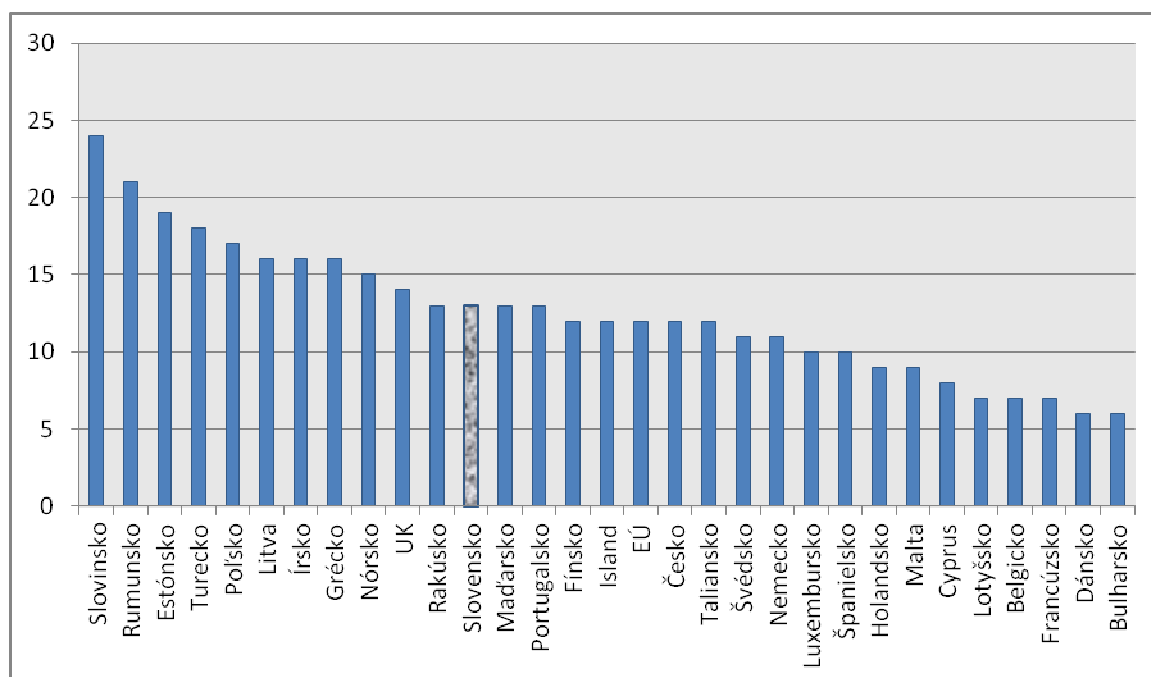
Dokazuje to aj prieskum Európskej komisie medzi MSP. Napriek tomu, že väčšina európskych malých a stredných podnikov operuje v súčasnosti len na domácom trhu (priemer EÚ je 8%)⁶⁵, MSP na Slovensku deklarujú aktivitu nad priemerom EÚ.

⁶⁵http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=4569&userservice_id=1&request.id=0

8. Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií

Vo všeobecnosti je **Slovensko** Európskou komisiou vnímané ako **priemerný štát**. Kým indikátory, ktoré sa viažu priamo na meranie inovačnej výkonnosti krajiny sú horšie než priemer Európy, EK oceňuje aktivity slovenských MSP viažuce sa na celoživotné vzdelávanie. Do určitej miery k tomuto výsledku prispievajú aj možnosti financovať takéto aktivity zo štrukturálnych fondov EÚ. Slovenské MSP dokonca vykazujú podľa prieskumov mierne nadpriemerné hodnoty výnosov z predaja nových či zdokonalených produktov voči priemeru EÚ.

Graf 40: Podiel z predaja inovovaných produktov na obrate MSP v SR a EÚ

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Tak či onak, podľa tvrdých dát základnými problémami Slovenska však zostáva najmä nízka kvalita univerzít, slabá spolupráca medzi MSP a organizáciami venujúcimi sa výskumu a vývoju (a nízka miera komercializácie výsledkov výskumu v praxi), nízky podiel financovania výskumu a vývoja. **Slovensko** patrí z hľadiska európskeho porovnania **inovačnej výkonnosti** medzi krajiny, v ktorých je táto pod priemerom EÚ a dosahuje

v priemere len **66%** (box č. 20). Pozitívom a znamením zmeny je však **medziročný rast inovačnej výkonnosti Slovenska**, ktorý je dlhodobo nad priemerom EÚ27. Slovensko je podľa rastu inovačnej výkonnosti na 9. mieste z krajín Spoločenstva⁶⁶.

Box 20: Základné rozdelenie európskych krajín podľa inovačnej výkonnosti

Inovačný lídri

- Inovačná výkonnosť je značne nad priemerom EU27 a prevyšuje inovačnú výkonnosť ostatných európskych krajín: Dánsko, Fínsko, Nemecko, Švédsko, Švajčiarsko a Veľká Británia

Nasledovníci

- Inovačná výkonnosť je nižšia ako u inovačných lídrov, ale stále vyššia ako priemer EU27: Belgicko, Francúzsko, Írsko, Luxembursko, Holandsko a Rakúsko

Mierni inovátori

- Inovačná výkonnosť mierne pod priemerom EU27: Cyprus, Česko, Estónsko, Grécko, Island, Nórsko, Portugalsko, Slovensko, Španielsko a Taliansko

Doháňajúce krajiny

- Inovačná výkonnosť je výrazne pod priemerom EU27, ale rastie u týchto krajín rýchlejšie než v ostatných skupinách: Bulharsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Rumunsko, Slovensko a Turecko

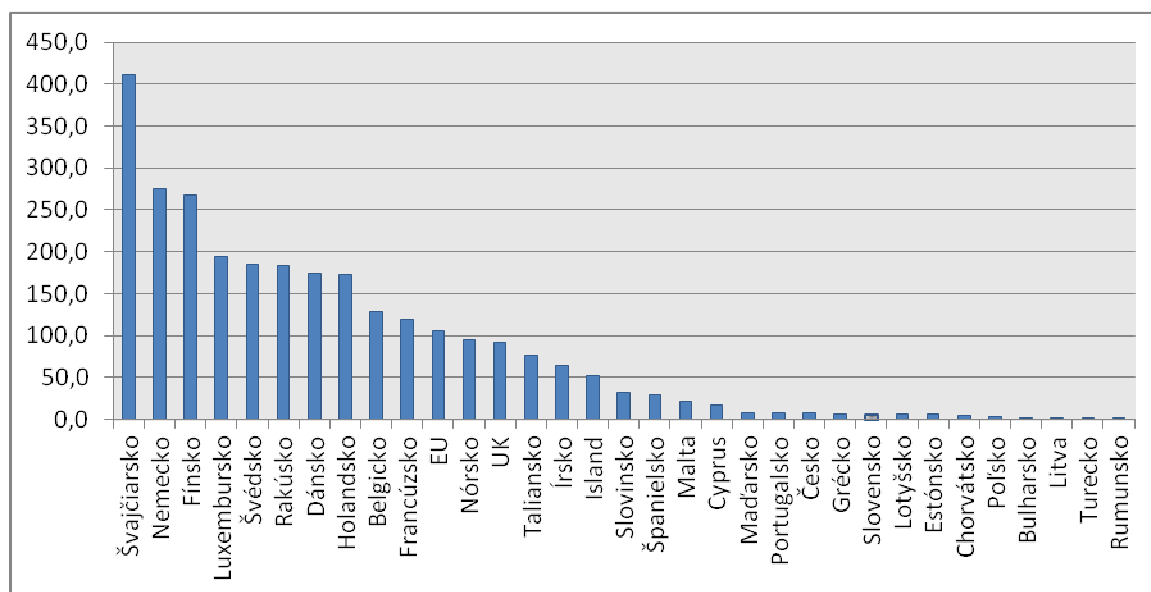
Zdroj: [EIS](#), 2009

V rámci porovnania kvality vedeckých a výskumných inštitúcií podľa Svetového ekonomického fóra, najkvalitnejšími vedeckými a výskumnými inštitúciami v EÚ disponuje Veľká Británia. Hneď za Veľkou Britániou sa umiestnilo Nemecko a Švédsko, či Holandsko. Slovenská republika sa nachádza na 86. mieste. Druhým ukazovateľom, ktorý potvrdzuje vyššie uvedené konštatovanie, je **spolupráca univerzít spolu s podnikateľským sektorom** na výskume a vývoji produktov, služieb, procesov a pod. v danej krajine. Najvyššia spolupráca medzi univerzitami a podnikateľským sektorom existuje vo Fínsku, Švédsku a Dánsku. V rámci porovnania krajín V4 najlepšie výsledky dosahuje Česká republika na 26. priečke, nasledovaná Maďarskom na 31. mieste, Poľskom na 76. mieste a nakoniec **Slovenskou republikou na 80. mieste**. Skutočnosť, že Slovenská republika sa nachádza v druhej polovici hodnotených 133 krajín je spojená aj s faktom, že podľa porovnania kvality vysokých škôl sa žiadna slovenská univerzita nenachádza medzi 500 najlepšími.

66 <http://www.proinno-europe.eu>

Hoci teda technologický transfer vďaka priamym zahraničným investíciám je v porovnaní s ostatnými krajinami na vysokej úrovni, samotná domáca inovačná kapacita nie je dnes dostatočne využívaná, pričom absentuje základný predpoklad spájania výskumu s komerčným sektorom. Kým v štátoch Európskej únie bolo v roku 2007 podaných na milión obyvateľov v priemere 105 patentov, na **Slovensku to bolo necelých 6 patentov** (graf č. 41).

Graf 41: Počet podaných patentov na mil. obyvateľov v Európe

Zdroj: [EIS](#), 2009

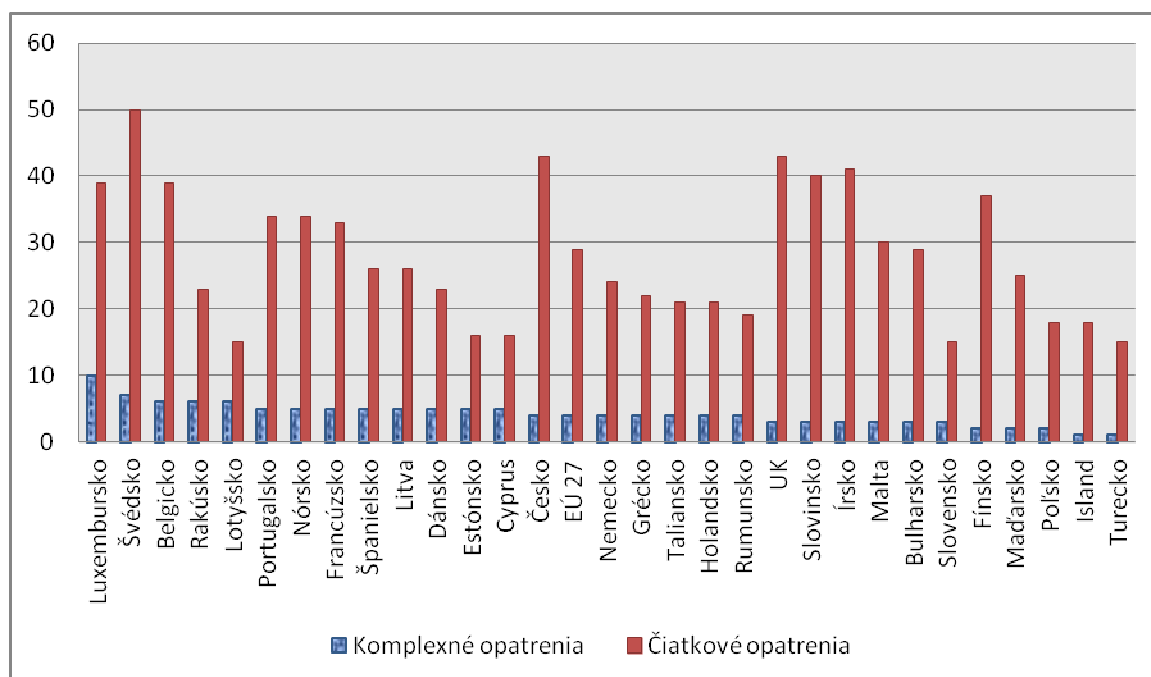
Dlhodobým problémom Slovenska je aj **financovanie aktivít vedúcich k inováciám**. Priemerné **verejné výdavky** na výskum a vývoj v EÚ dosahujú úroveň 0,65%, najviac na Islande (1,26% HDP) a Švédsku (1,10% HDP), najmenej na **Slovensku (0,25% HDP)** a na Malte (0,21% HDP). Priemerné súkromné výdavky sú v EÚ na úrovni 1,17% HDP, pričom najviac investujú firmy vo Švédsku (2,36% HDP) a Fínsku (2,61% HDP). Na Slovensku **súkromné výdavky** na výskum a vývoj nepresahujú ani **0,3% HDP**. Pri porovnaní z hľadiska pôvodu výdavkov je zrejmé, že v krajinách, ktoré sú označované za inovačných lídrov (napr. Švédsko, Fínsko), sú to práve súkromné výdavky podnikov, ktoré posúvajú krajiny smerom k lepšej inovačnej výkonnosti.

Z hľadiska inovácií možno **slovenskú ekonomiku označiť za duálnu**. Na jednej strane stoja nadnárodné spoločnosti s moderným technologickým vybavením. Tieto spoločnosti dosahujú vysokú produktivitu práce. Vývojové oddelenia sú mimo SR, ale často majú lokálnych dodávateľov komponentov, ktorí sú motivovaní inovovať, aby si udržali zákazky. Na druhej strane stojí podstatne početnejšia skupina malých a stredných podnikov a niekoľko väčších podnikov vlastnených domácimi súkromnými podnikateľmi s nízkou produktivitou práce a zanedbateľnými inováciami. Reagujú na podnety trhu, ktorý však na Slovensku obsahuje len obmedzený dopyt po inováciách. Táto „duálna ekonomika“ je jednou z hlavných nevýhod Slovenska z pohľadu trvalo udržateľného rozvoja.

9. Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

Slovenské MSP ešte stále nevnímajú problematiku životného prostredia a súvisiace energetické otázky ako priority. Aj preto EK posudzuje Slovensko v tom smere za **zaostávajúcu krajinu** oproti priemeru EÚ 27. Slovensko však nie je výnimkou. Podľa prieskumov na rozdiel od takmer polovice veľkých podnikov doposiaľ ani nie 1/3 malých a stredných podnikov prijala čiastkové opatrenia, ktoré sa týkajú energetických či surovinových úspor a len 4% MSP zaviedlo komplexný systém environmentálneho riadenia (tzv. EMS). Na **Slovensku** zatiaľ prijalo **parciálne** riešenia **15% MSP**, **komplexné** len **3%** (graf č. 42).

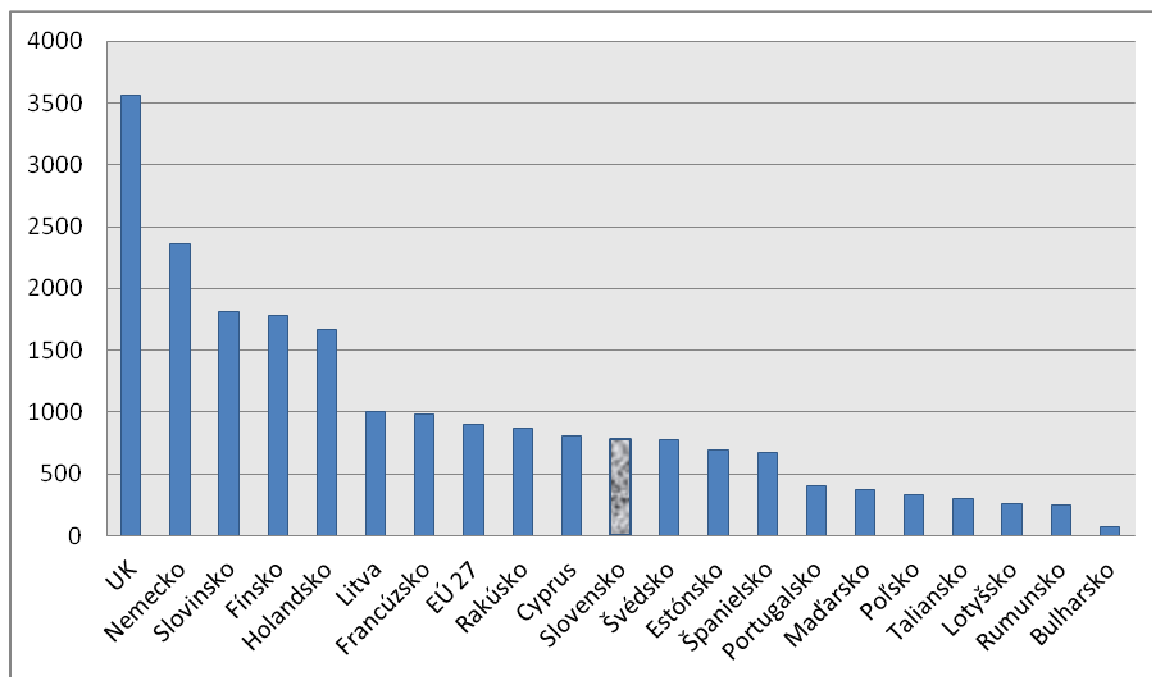
Graf 42: Podiel MSP implementujúcich opatrenia zameraných na energetickú efektívnosť

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Medzi najefektívnejšie krajiny patrí Švédsko, kde viac ako 50% MSP implementovalo opatrenia pre zvýšenie energetickej účinnosti. Podobné nedostatky majú Slovenské MSP aj v oblasti **investícií** určených na **ochranu životného prostredia**, keď priemerné náklady dosahujú len asi 777 EUR. Priemerné výdavky za EÚ sa pohybujú na hranici 900 EUR (graf č. 43).

Graf 43: Výdavky MSP za životné prostredie (EUR)

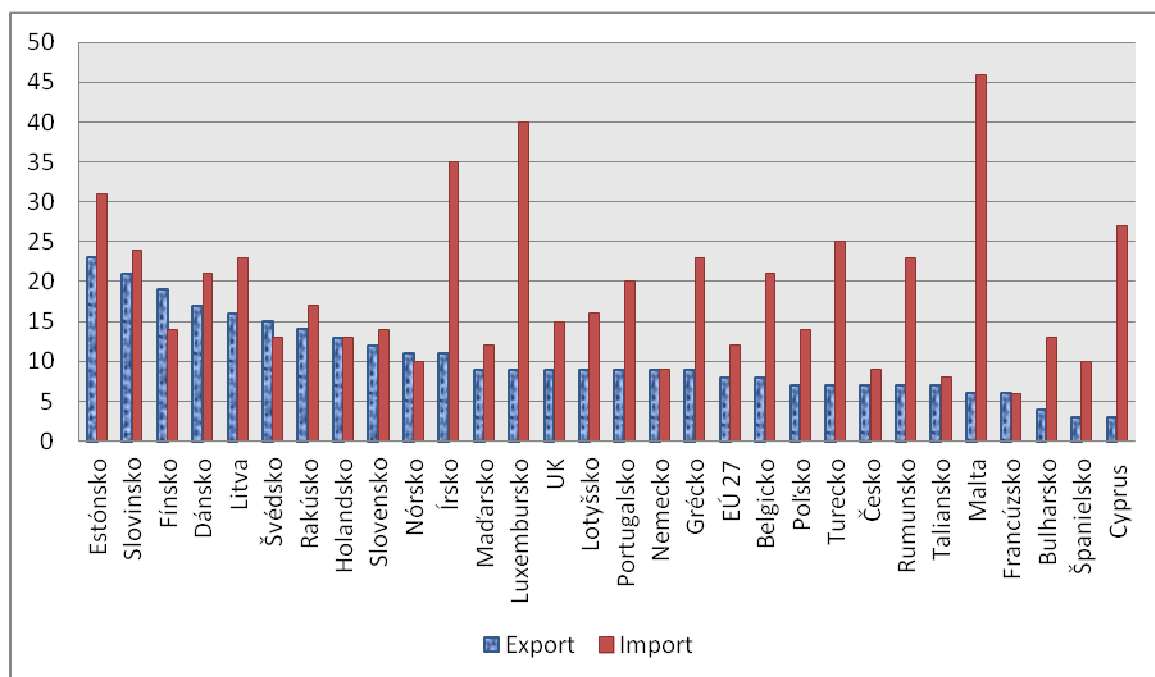

Zdroj: [Eurostat](#), 2009

10. Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

Malé ekonomiky prirodzene profitujú z exportu a importu produktov. **Slovenská republika patrí medzi najotvorenejšie ekonomiky Európskej únie.** Tým si zabezpečuje zároveň aj reálnu konvergenciu, pretože okrem transferu výrobkov a služieb prispieva k rozvoju krajiny najmä transfer know-how a technológií (ako pozitívna externalita medzinárodného obchodu). Napriek všetkým výhodám i nevýhodám, ktoré globalizácia a voľný pohyb tovarov a služieb prináša, v súčasnosti len veľmi malé percento malých a stredných podnikov pôsobí na inom, ako národnom trhu. V priemere len 8% MSP členských krajín EÚ 27 exportuje svoje tovary a služby do zahraničia a len 12% MSP importuje zdroje/vstupy potrebné na výrobu a poskytovanie svojich produktov a služieb. **Slovensko**, ako bolo už spomenuté, podľa prieskumov dosahuje **v exporte lepšie výsledky, ako priemer EÚ 27** a rovnako tak aj **v importe.**

Graf 44: Export a import MSP

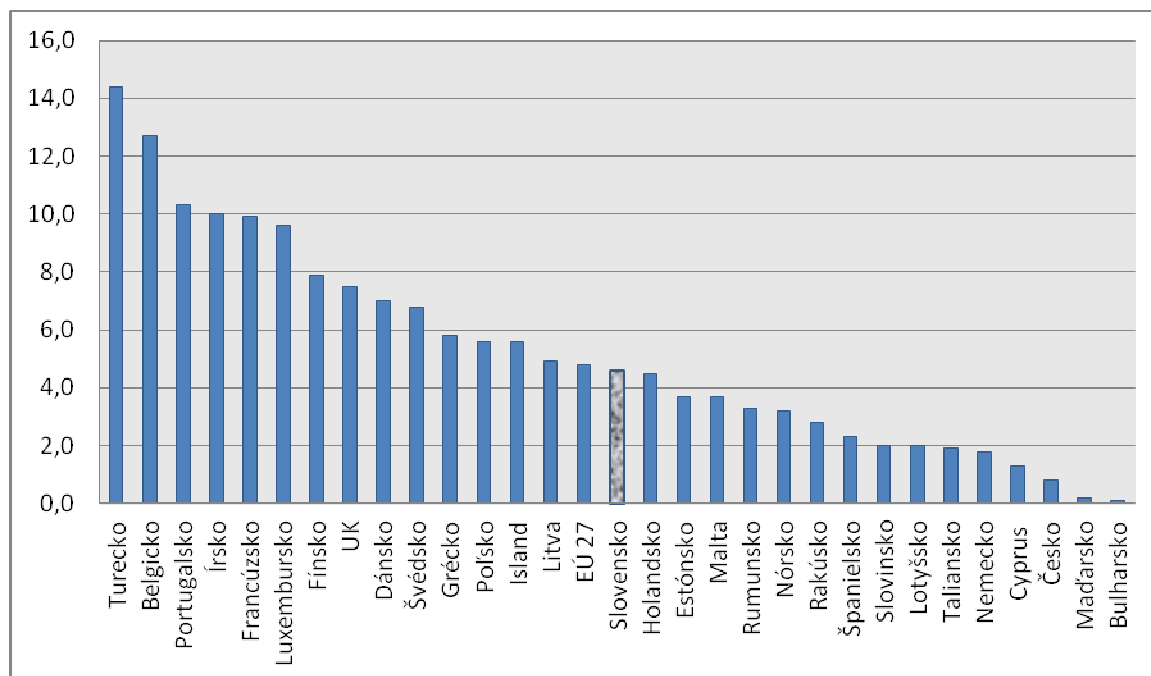

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Zaujímavým ukazovateľom je v tomto kontexte aj **existencia partnerstva či joint venture** medzi MSP v jednotlivých krajinách meraná príjmami z neho. **Slovenské** MSP v tomto

ohľade **zaostávajú za priemerom EÚ len minimálne**, no napríklad podnikatelia v susednej Českej republike vykazujú takmer nulové skúsenosti (graf č. 45).

Graf 45: Zahraničné partnerstvá MSP

Zdroj: [Flash EB](#), 2009

Jedným z kľúčových nástrojov podpory zahraničného obchodu je stabilný a **jednoduchý regulačný rámec, vrátane minimálnej byrokracie**, ktorá sa v minulosti s týmto sektorom spájala. Práve tento faktor je na **Slovensku** stále **problémovým**. V medzinárodnom porovnaní náročnosti exportu a importu Slovensko patrí medzi krajiny, v ktorých sú oba procesy spojené s nadmernou administratívnou záťažou. Kým napríklad v Estónsku, čo je najlepšie hodnotená krajina EÚ 27 (navyše nová) trvá vybavenie exportu/importu zhodne 5 dní, na Slovensku je to 20/25 dní, čo aj dvojnásobne prekračuje priemer krajín OECD. Slovensko tak patrí na 113. priečku v rebríčku náročnosti realizácie zahraničného obchodu podľa Svetovej banky (zo 183 ekonomík sveta).

Závery a odporúčania

Slovenská republika patrí medzi krajiny, v ktorých je podnikateľské prostredie z hľadiska MSP vo vzťahu k kritériám/zásadám *Zákona o malých podnikoch* na úrovni priemeru Európskej únie. V niektorých oblastiach, ako je napr. „Jednotný trh“ alebo „Druhá šanca“ sa Slovenská republika nachádza nad priemerom Európskej únie, ale napr. v oblastiach akými sú „Životné prostredie“, či „Zodpovedná administratíva“ plnenie týchto princípov zaostáva za priemerom EÚ. Vyplyva to z posúdenia situácie Európskou komisiou⁶⁷, ktorá pre hodnotenie využíva medzinárodne porovnateľné analýzy, resp. indikátory, podobne ako Slovenská republika v rámci sledovania vývoja podnikateľského prostredia (na základe Národnej Lisabonskej stratégie).

Problémom implementácie *Zákona o malých podnikoch* v členských štátoch je nesystematický prístup zo strany národných vlád, pričom práve dnes, v období recesie je obzvlášť dôležité prijímať také opatrenia, ktoré pomôžu malým a stredným podnikom prekonať jej dôsledky a vytvoria predpoklady pre stabilný rast MSP. Druhým potenciálnym ohrozením je nezáväznosť tohto dokumentu.

To však neplatí pre **Slovenskú republiku**, ktorá sa v **rámci opatrení proti hospodárskej kríze zaviazala** prostredníctvom rozhodnutia vlády SR **k úplnému vykonávaniu akčného plánu pre iniciatívu SBA**, čo možno označiť za **významný krok** smerom k **zlepšovaniu podnikateľského prostredia na Slovensku**⁶⁸. Tento záväzok predstavuje synonymum **systematickej realizácie opatrení**, ktorých cieľom by sa malo stať naplnenie parciálnych zásad *Zákona o malých podnikoch*.

Nasledujúca časť prezentuje niekoľko návrhov, ktoré majú tendenciu prispieť k napĺňaniu zásad *Zákona o malých podnikoch*. Všeobecne však môžeme konštatovať, že je potrebné venovať sa nielen oblastiam, v ktorých v súčasnosti Slovensko zaostáva, ale aj oblastiam,

⁶⁷ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-sba-fact-sheets

⁶⁸ Uznesenie vlády SR č. 969/2008.

v ktorých dosahuje lepšie výsledky, ako priemer EÚ. Dôvodom je nevyhnutnosť kontinuálne **maximalizovať kvalitu podmienok pre podnikanie**. Všetky krajiny, nielen členovia EÚ⁶⁹, sa snažia viac či menej dynamicky **zvyšovať úroveň podnikateľského prostredia**. Ad hoc alebo jednorazové zlepšenia nepredstavujú v globálnej ekonomike stabilnú konkurenčnú výhodu.

Významné **snahy o zvyšovanie kvality podnikateľského prostredia** je badať tak u **vyspelých** krajín, ako i **rozvojových**. Kosovo napríklad znížilo v roku 2009 daň z príjmu právnických osôb z 20% na 10%, Estónsko umožnilo notárskym úradom registrovať majetok on-line, Chorvátsko – nádejný člen EÚ – zjednodušilo povoľovacie konania súvisiace so stavebnou činnosťou otvorením špecializovaných one-stop-shopov, Srbsko zaviedlo pre zvýšenie komfortu registrácie podnikov jednotné kontaktné miesta, Belgicko zjednodušilo proces plnenia daňových povinností z hľadiska administratívneho zaťaženia zavedením elektronizácie pre MSP, Nemecko de facto zrušilo potrebu minimálneho kapitálu pri zakladaní podniku, Maďarsko zaviedlo možnosť založenia podniku on-line a pod.

Vlády SR sa dlhodobo usilujú o vytváranie lepších podmienok pre podnikanie, no rovnako dlhodobo slabými stránkami – aj v kontexte obsahu *Zákona o malých podnikoch* – v princípe zostáva:

- **byrokracia**, teda nadmerné administratívne zaťaženie podnikania, ktoré pramení – okrem iného - aj z nízkej informatizácie verejnej správy a slabého využívania on-line nástrojov pre komunikáciu medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľmi;
- **chýbajúca kultúra tvorby regulačného prostredia** – teda systém tvorby a hodnotenia dopadov zákonov a iných noriem na podnikateľské prostredie, či špeciálny konzultačný systém v rámci prípravy regulácií medzi verejnou správou a podnikateľskými subjektmi, a to ex ante aj ex post;
- **nestabilita legislatívneho rámca**, ktorá priamo súvisí s neexistenciou systému posudzovania dopadov na podnikateľské prostredie a rýchlymi schvaľovacími

69 Aj keď v princípe dominujú v medzinárodných štatistikách krajiny mimo EÚ (Singapur, Nový Zéland, Hong Kong, USA), ktoré sú historicky spojené s limitovanou reguláciou a vyššou ekonomickou slobodou, v prvej desiatke hodnotenia Svetovej banky sú 3 členské štáty Európskej únie (Spojené kráľovstvo – 5. miesto, Dánsko – 6. miesto, Írsko – 7. miesto), ktoré predstihujú zvyšok Spoločenstva.

procesmi, ktoré nevytvárajú dostatok času na analýzu dopadov, čo je dôvodom častej zmeny noriem;

- **slabšia inovačná výkonnosť** sprevádzaná nedostatočným prepojením akademickej a vedomostnej bázy s podnikateľským prostredím, nízkou patentovou aktivitou firiem, malým objemom financovania výskumu a vývoja, nedostatkom rizikového kapitálu pre inovatívne MSP a všeobecne zatiaľ slabým povedomím MSP o inováciách a ich potrebe pre rast konkurencieschopnosti ekonomiky;
- **nedostatok kapitálu**, resp. finančnej podpory pre začínajúcich podnikateľov.

Medzi problémy (aj z hľadiska prechodu na znalostnú ekonomiku, potrebu stabilizácie sektora MSP a vytvorenia podmienok pre jeho rast) však môžeme zaradiť rovnako:

- **slabo rozvinutý systém vzdelávania k podnikaniu** v sústave stredných a vysokých škôl (ale aj základných);
- **slabo rozvinutý systém celoživotného vzdelávania**, ktoré je jedným zo základných predpokladov pre budovanie ekonomiky založenej na inováciách a vedomostiach;
- chýbajúce, resp. **nedostatočné nefinančné podporné programy** pre budovanie vzťahu k podnikaniu (so špecializáciou na znevýhodnené skupiny alebo zdôrazňujúce potrebu druhej šance v podnikaní); podporu exportných/importných aktivít MSP a pôsobenie na jednotnom trhu EÚ.

Prehľad opatrení

Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“ a Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP

Obe tieto oblasti patria do skupiny problémov, ktoré sú dlhodobo predmetom diskusií a snáh verejnej správy o ich skvalitnenie. Politika lepšej regulácie, ktorá v tom najširšom zmysle zahŕňa vzťah verejnej správy k podnikateľskému sektoru, musí byť principiálne dominantná v každom konaní štátu alebo samosprávy, či už ide o tvorbu regulačných rámcov všeobecne, ich realizáciu vo vzťahu k vstupu podnikateľského subjektu na trh, jeho pôsobenie či odchod z trhu. Princíp „najskôr myslieť v malom“ je jednou z podoblastí lepšej regulácie a zdôrazňuje špecifický prístup k potrebám MSP, ktoré sú oproti veľkým korporáciám viac senzitívne na zmeny, náročnosť regulácií, či rozsah vyžadovanej byrokracie.

Odporúčania Európskej komisie⁷⁰:

- Zabezpečiť, aby prijímané politiky nevytvárali zbytočné náklady a záťaž pre podniky;
- Dôkladne posudzovať vplyv pripravovaných legislatívnych a administratívnych iniciatív na MSP (tzv. „MSP test“) a pri príprave návrhov zohľadňovať výsledky merania;
- Legislatívne a administratívne návrhy s dopadom na podnikateľské prostredie konzultovať so zúčastnenými stranami vrátane organizácií MSP v časovom predstihu najmenej 8 týždňov pred jeho predložením;
- Využiť osobitné opatrenia pre malé podniky a mikropodniky, ako sú obmedzenia, prechodné obdobia či výnimky, najmä v prípadoch, ak ide o informačné alebo oznamovacie povinnosti, prípadne použiť individuálny prístup;
- Zvážiť potrebu zavedenia spoločných dátumov uplatňovania a prípravy výročného vyhlásenia o nadobudnutí účinnosti právnych predpisov;
- Pri implementácii právnych predpisov EÚ využívať flexibilné ustanovenia a vyhnúť sa ukladaniu dodatočných požiadaviek (tzv. „vylepšovanie“ predpisov);

⁷⁰ Nasledujúci text obsahuje okrem vytvoreného návrhu opatrení aj odporúčania EK obsiahnuté v Zákone o malých podnikoch. Nie všetky opatrenia sú aktuálne pre Slovenskú republiku. Text ich však uvádza pre úplnosť.

- Prijat' záväzok znížiť administratívnu záťaž o 25 % do roku 2012 a implementovať príslušné opatrenia;
- Zabezpečiť rýchle prijatie návrhov právnych predpisov EÚ, ktoré sa týkajú zníženia administratívnej záťaže;
- Prijat' návrh EK, ktorý umožňuje zvýšiť prah registrácie platcov DPH na 100 000 EUR

Odporúčania Európskej komisie:

- Inšpirovať sa štátmi s najlepšimi výsledkami v EÚ a znížiť výšku poplatkov, ktoré orgány žiadajú za registráciu obchodnej spoločnosti;
- Skrátiť čas potrebný na založenie obchodnej spoločnosti na menej ako jeden týždeň;
- Urýchliť začiatok činnosti MSP znížením a zjednodušením udeľovania živnostenských oprávnení a povolení (na menej ako 1 mesiac okrem prípadov, ktoré sú odôvodnené vážnym rizikom pre ľudí alebo životné prostredie);
- Od MSP nepožadovať informácie, ktorými už verejná správa disponuje, pokiaľ ich nie je potrebné aktualizovať;
- Zabezpečiť, že štátny, regionálny alebo miestny štatistický úrad nepožaduje od mikropodniku účasť na štatistickom zisťovaní viac ako raz za tri roky v prípade, že si to potreba štatistických a iných druhov informácií nevyžaduje inak;
- Zriadiť kontaktné miesto, na ktoré sa môžu zúčastnené strany obrátiť v súvislosti s pravidlami alebo postupmi, ktoré považujú za neprimerané a/alebo obmedzujúce činnosť MSP;
- Zabezpečiť úplnú a včasnú implementáciu smernice o službách vrátane zriadenia miest jediného kontaktu, na ktorých môžu podniky získať všetky relevantné informácie a vykonať všetky potrebné postupy a formality v elektronickej podobe;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Zaviesť do praxe jednotnú metodiku pre posudzovanie vybraných vplyvov a v tejto súvislosti ďalej:
 - o vyhodnotiť účinnosť metodiky a zrealizovať jej aktualizáciu na základe napr. 1 ročného využívania;

- o realizovať priebežné ex post analýzy regulačného zaťaženia existujúcich právnych predpisov pre získanie obrazu o báze existujúcej záťaže a pripraviť návrhy na úpravu regulačného rámca na základe zistení;
 - o v pripravovaných i revidovaných normách využívať inštitút výnimiek pre MSP, alebo zjednodušených postupov;
- Stabilizovať regulačný rámec pre podnikanie a v tejto súvislosti najmä:
 - o definovať systém konzultácií medzi verejnou správou a súkromným sektorom, ktorý môže byť realizovaný ako súčasť používania jednotnej metodiky s cieľom prípravy noriem, ktoré budú stabilné a nebudú vyžadovať následné úpravy/opravy;
 - o prijať úzus o prijímaní zásadných noriem k vopred stanovenému termínu;
 - o stanovovať dostatočne dlhú dobu medzi prijatím normy a nadobudnutím jej účinnosti;
 - o analyzovať existujúci regulačný rámec a eliminovať normy alebo opatrenia, ktoré sú zastarané a neprinášajú spoločenských úžitkov (neplnia už cieľ, ktorý norma sledovala v minulosti);
- Dokončiť realizáciu Akčného plánu na zníženie administratívneho zaťaženia podnikania v SR a v tejto súvislosti:
 - o rozšíriť meranie administratívneho zaťaženia na ďalšie normy;
 - o rozšíriť meranie administratívneho zaťaženia na úroveň regionálnej a miestnej samosprávy;
 - o v rámci opatrení pre znižovanie administratívneho zaťaženia využívať inštitúty, ako: sfunkčniť jednotné kontaktné miesta pre úplnú registráciu podnikateľských subjektov a riešenie zmien; vyžadovať informácie od podnikateľských subjektov len 1 subjektom verejnej správy a informácie v rámci nej sprístupňovať automaticky aj ďalším orgánom (napr. cez jednotné kontaktné miesta); zjednodušovať licenčné a povoľovacie konania prechodom na ohlasovacie (kde je to možné); zlúčiť výber daní a poistného plnenia; zrevidovať sankcie verejnej správy voči súkromnému sektoru;
- Urýchliť implementáciu e-governmentu, inšpirovať sa krajinami, ktoré dosiahli v oblasti elektronizácie najlepšie výsledky, napr. Rakúsko;

- Zrealizovať projekt mapovania kompetencií verejnej správy a samosprávy a revidovať kompetencie na základe požiadaviek, ktoré priniesla Lisabonská stratégia;
- Špecifikovať národnú neharmonizovanú legislatívu, ktorá vytvára prekážky domácim podnikateľom pri uplatňovaní sa na trhoch EÚ vrátane SR a realizovať kroky na odstránenie týchto prekážok;
- Vytvoriť nezávislú agentúru pre realizáciu a dohľad lepšej regulácie na Slovensku;

Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií a Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti

Inovácie sú považované za motor ekonomiky a zdroj konkurencieschopnosti štátu. Pristúpením k *Lisabonskej stratégii* a prijatím viacerých základných dokumentov na národnej úrovni, Slovensko deklarovalo posun k znalostnej ekonomike. Strategickým cieľom Slovenskej republiky v oblasti inovácií (podľa *Inovačnej stratégie SR*) je: že inovácie sa stanú jedným z hlavných nástrojov rozvoja znalostnej ekonomiky a zabezpečovania vysokého hospodárskeho rastu Slovenskej republiky s cieľom dosiahnuť úroveň najvyspelejších ekonomík Európskej únie. Téma životného prostredia úzko súvisí s oblasťou inovácií, zvyšovaním konkurencieschopnosti a plnením opatrení *Inovačnej stratégie SR*. Aj v protikrízovom pláne vláda SR konštatuje, že je potrebné podporiť inovácie a transfer technológií, najmä pre MSP, za účelom riešenia energetickej náročnosti, znižovania ekologických vplyvov a zvyšovania efektívnosti výroby. Nástroje, ktoré sú definované v rámci množiny protikrízových opatrení jasne naznačujú potrebné opatrenia.

Odporúčania Európskej komisie:

- Podporovať MSP v snahách stať sa medzinárodnými podnikmi s potenciálom rýchleho rastu aj prostredníctvom ich participácie na inovačných zoskupeniach;
- Podporovať rozvoj spôsobilostí MSP v oblasti výskumu a inovácií, napr. prostredníctvom zjednodušenia prístupu k verejnej výskumnej infraštruktúre, využívaním služieb pre výskum a vývoj, zamestnávaním kvalifikovaných pracovníkov a ich odbornou prípravou, ako to umožňuje v novom rámci Spoločenstva pre štátnu pomoc v oblasti výskumu, vývoja a inovácií;

- Sprístupniť národné výskumné programy, pokiaľ sú prospešné aj pre MSP z iných členských štátov a pomáhať MSP vstupovať do nadnárodných výskumných činností, napr. prostredníctvom spoločného plánovania;
- Vo svojej implementácii programov politiky súdržnosti zabezpečiť MSP jednoduchý prístup k financovaniu v súvislosti s podnikaním, inováciami a poznatkami;
- Podporovať zriadenie elektronickej totožnosti pre obchodné spoločnosti, ktorá umožňuje transakcie v rámci elektronickej fakturácie a elektronickej štátnej správy;
- Nabádať obchodné spoločnosti, najmä MSP a iné zúčastnené strany vrátane úradov pre verejné obstarávanie, aby sa podieľali na aktivitách, ktoré prispievajú k rýchlej implementácii iniciatívy vedúcich trhov;

Odporúčania Európskej komisie:

- Stimulovať ekologicky efektívne spoločnosti a produkty (napr. systémami daňových úľav a uprednostňovaním dotácií na podporu udržateľného obchodu) v súlade s usmerneniami Spoločenstva pre štátnu pomoc na ochranu životného prostredia a využívali zjednodušený prístup k environmentálnej pomoci pre MSP rozvinutý v rámci GBER;
- V plnej miere využívať približne 2,5 mld. EUR z programov politiky súdržnosti zameraných na podporu ekologických produktov a prevádzkových procesov v MSP;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Pokračovať v realizácii Inovačnej stratégie SR a Inovačnej politiky SR a v tejto súvislosti najmä:
 - o vybudovať systém Regionálnych inovačných centier v samosprávnych krajoch, ktoré sa stanú znalostnými centrami pre podporu inovácií v regiónoch a vytvoria tak regionálny inovačný rámec/systém;
 - o posilniť Slovenskú inovačnú a energetickú agentúru vo vzťahu k Regionálnym inovačným centrámi (zabezpečiť mentorstvo z centrálnej úrovne, teda prepájanie národnej inovačnej politiky s regionálnou inovačnou politikou);
 - o spustiť dlhodobú vysvetľovaciu kampaň o význame inovácií pre MSP;

- o podporovať systém celoživotného vzdelávania vo všetkých formách (súvis s opatreniami, ktoré sa týkajú aj podnikateľského vzdelávania), keďže vzdelanie je jedným z atribútov pre inovačnú výkonnosť krajiny;
- o zavádzať do praxe nástroje pre podporu užšej kooperácie medzi súkromným sektorom a akademickou obcou/výskumom, napr. inovačné poukážky;
- Realizovať masívnu a dlhodobú kampaň prezentácie potreby energetických úspor na strane nielen veľkých, ale aj malých a stredných podnikov a podpory ekologických produktov;
- Prehodnotiť potenciálny systém bonifikácie MSP pri zavádzaní energetických opatrení;

Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií

Problematika prístupu MSP k finančným zdrojom predstavuje v Európskej únii – vrátane Slovenska - jednu z nosných tém v kontexte podpory malého a stredného podnikania. Podľa prieskumov predstavuje dostatok, resp. nedostatok kapitálu prirodzene významný problém nielen pre vznik MSP, ale aj ich rast. Finančná a hospodárska kríza posunula túto tému ešte viac do popredia, keďže v mnohých krajinách sa začal bankový sektor stavať viac rezervovane k riziku spojenému s investovaním do MSP. V Slovenskej republike zostáva významným problémom aj ponuka rizikového kapitálu a atraktívnosť regulačného prostredia pre jeho využívanie.

Odporúčania Európskej komisie:

- Vyvinúť finančné programy, ktoré pomôžu vykryť finančnú medzeru v rozpätí od 100 tis. do 1 mil. EUR, najmä za pomoci nástrojov, ktoré by kombinovali povahu dlhu a hodnoty majetku a zároveň rešpektovali pravidlá udeľovania štátnej pomoci;
- Odstrániť regulačné a daňové prekážky, ktoré bránia fondom rizikového kapitálu na jednotnom trhu investovať za rovnakých podmienok ako domáce fondy;
- Zabezpečiť, že zdaňovanie ziskov spoločností bude podporovať investície;

- Na podporu MSP v plnej miere využiť dostupné prostriedky z programov politiky súdržnosti a z Európskeho poľnohospodársky fondu pre rozvoj vidieka;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Prehodnotiť existujúce finančné podporné programy a navrhnúť systém ich integrácie pod jednu inštitúciu;
- Vytvoriť jeden informačný bod poskytujúci informácie o finančnej podpore pre MSP a výraznejšie prezentovať existujúce programy podpory, domáce, ale i programy EÚ;
- Analyzovať dopad existujúcich podporných programov a prispôbiť podmienky ich poskytovania potrebám MSP (napr. z hľadiska použitia);
- Zlepšiť dostupnosť rizikového kapitálu a navrhnúť nový regulačný rámec pre zvýšenie atraktívnosti využívania rizikového kapitálu pre MSP a realizovať vysvetľovaciu kampaň o rizikovom kapitáli;
- Pre ďalší rozvoj MSP zvýšiť čerpanie zo zdrojov fondov EÚ prehodnotením podmienok aplikácie (napr. znížiť administratívnu náročnosť podávania projektov);

Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie

Stimulácia k podnikaniu a rozvoj podnikateľského myslenia nemusí byť prioritne podmienkou pre automatickú voľbu stať sa podnikateľom. V tomto zmysle nemusíme teda primárne hovoriť len o ekonomike založenej na vedomostiach, ale v širšom rámci aj o spoločnosti založenej na vedomostiach. To znamená, že nielen podnikatelia, ale aj zamestnanci môžu získať (získavať) vedomosti, schopnosti a zručnosti, ktoré im umožnia realizovať výkony invenčnejšie. Podpora podnikateľských aktivít žien, či imigrantov sa môže stať výraznejším fenoménom v rámci podporných schém.

Odporúčania Európskej komisie:

- Podnecovať inovačné a podnikateľské zmýšľanie medzi mladými ľuďmi zaradením podnikania ako kľúčovej kompetencie do učebných osnov, zvlášť pre druhý stupeň všeobecného vzdelávania;

- Zlepšiť spoluprácu s podnikateľskou obcou v snahe vyvinúť systematické stratégie podnikateľského vzdelávania na všetkých úrovniach;
- Zabezpečiť, že dane (najmä daň z darovania, zdaňovanie dividend a majetková daň) nebudú predstavovať zbytočné prekážky v prevode podnikov;
- Zaviesť systémy spájania prevoditeľných podnikov s novými potenciálnymi majiteľmi;
- Poskytovať mentorovanie a podporu pri prevode podnikov;
- Poskytovať mentorovanie a podporu pre ženy – podnikateľky;
- Poskytovať mentorovanie a podporu pre imigrantov, ktorí sa chcú stať podnikateľmi;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Odporúčať samosprávnym krajom a subjektom miestnej samosprávy, aby do svojich politík zapracúvali opatrenia Európskej charty pre malé podniky a Zákona o malých podnikoch;
- Deklarovať jasné stanovisko zo strany vlády SR, vyjadrujúce záujem implementovať podnikateľské vzdelávanie v rôznych formách na všetkých stupňoch vzdelávania, a to ako súčasť programu celoživotného vzdelávania;
- Využiť Regionálne inovačné centrá, ako ústredné body šírenia myšlienky celoživotného vzdelávania (ako súčasti budovania znalostnej ekonomiky a spoločnosti);
- Identifikovať finančné zdroje na podporu podnikateľského vzdelávania na školách (napr. formou grantového programu pre školy, ako doplnkovej formy financovania);
- Na základe príkladov zo zahraničia definovať najlepšie vzory a príklady pre realizáciu programov (rôznej dĺžky, intenzity a pod.) podnikateľského vzdelávania pre inšpiráciu vzdelávacím inštitúciám;
- Vytvoriť špecializované programy stimulácie žien/imigrantov k podnikaniu (vzdelávacie, vysvetľovacie, finančné) napr. aj v spolupráci s relevantnými zástupcami tých skupín;

Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu

Európa je stále rezervovanejšia voči bankrotu a opätovnému začiatku v podnikaní, ako USA. Podľa prieskumov Európskej komisie Slovensko patrí medzi krajiny, v ktorých nový začiatok v podnikaní podporuje majorita obyvateľov. Napriek tomu je potrebné systematicky šíriť osvetu, týkajúcu sa podnikania, s ktorým prirodzene súvisí aj bankrot alebo čiastočný neúspech. Problémom Slovenskej republiky však - podobne, ako vo väčšine nových krajín EÚ - zostáva flexibilita procesu ukončenia podnikania.

Odporúčania Európskej komisie:

- Podporovať pozitívny prístup spoločnosti k podnikateľom, ktorým bolo umožnené začať odznova, napríklad formou verejných informačných kampaní;
- Zamerať sa na dokončenie všetkých právnych postupov, ktoré by umožňovali likvidáciu podniku z dôvodu neúmyselného bankrotu do jedného roka;
- Zabezpečiť rovnaký základ pre začínajúcich i nanovo začínajúcich podnikateľov vrátane režimov podpory;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Realizovať dlhodobú kampaň s cieľom odstrániť predsudky voči bankrotu;
- Zrealizovať analýzu systému riešenia bankrotu na Slovensku a navrhnúť opatrenia, ktoré povedú k rýchlemu konaniu spojenému s ukončením podnikania;

Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP

Aj keď Slovenská republika patrí medzi krajiny, v ktorých podiel MSP na verejnom obstarávaní prevyšuje priemer Európskej únie, opatrenia, ktoré všeobecne odporúča Európska únia, sa môžu stať námetom pre dosiahnutie väčšieho podielu alebo zapojenie väčšej množiny podnikov do verejných súťaží. To môže znamenať na jednej strane zvýšenú konkurenciu a súčasne kvalitu dodávaných produktov či služieb, na strane druhej úspory verejných zdrojov vyvolané zvýšenou súťaživosťou MSP.

Odporúčania Európskej komisie:

- Zriadiť elektronické portály a tým zlepšiť prístup k informáciám o možnostiach verejného obstarávania pod finančné limity EÚ;
- Nabádať obstarávateľov, aby, pokiaľ je to možné, rozdeľovali zákazky na viacero častí a výraznejšie zviditeľňovali subdodávateľské príležitosti;
- Pripomínať svojim obstarávateľom ich povinnosť vyhýbať sa neprimeraným finančným požiadavkám a požiadavkám na odbornú spôsobilosť;
- Podporovať konštruktívny dialóg a vzájomné porozumenie medzi MSP a veľkými zadávateľmi prostredníctvom informovanosti, školení, monitorovania a výmeny dobrej praxe;
- Presmerovať štátnu pomoc tak, aby lepšie zodpovedala potrebám MSP vrátane návrhov lepšie cielených opatrení;

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Využívať regulačný rámec pre štátnu pomoc na kreovanie špecializovaných programov podpory MSP v oblastiach, ktoré rieši Zákon o malých podnikoch;

Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh a Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov

Existencia Európskej únie umožňuje nielen voľný pohyb obyvateľov, ale aj tovarov, služieb a kapitálu. MSP však využívajú túto možnosť zatiaľ len v limitovanom rozsahu. Za jednu z hlavných príčin je všeobecne označovaná informačná bariéra, teda nedostatok informácií o možnostiach realizácie sa na iných, než domácich trhoch. Slovensko sa podľa prieskumov zaraďuje ku krajinám, ktorých MSP sú aktívnejšie v oblasti medzinárodného obchodu, ako je priemer EÚ. No napriek tomu ide len o zlomok podnikateľov. Vzhľadom na otvorenosť slovenskej ekonomiky a silnejúcu globalizáciu je podpora exportných/importných aktivít MSP veľkou výzvou.

Odporúčania Európskej komisie:

- Zabezpečiť správne uplatňovanie zásady vzájomného uznávania;
- Posilniť systém na riešenie problémov SOLVIT⁷¹ a tým zabezpečiť, že problémy s výkonom práv jednotného trhu bude možné riešiť neformálne, rýchlo a pragmaticky;
- Nabádať vnútroštátne orgány pre normalizáciu, aby opätovne posúdili svoj obchodný model s cieľom znížiť poplatky za prístup k normám;
- Zabezpečiť, že zloženie výborov pre normalizáciu bude spravodlivé;
- Vyzvať vnútroštátne orgány pre normalizáciu, aby spolu s európskymi organizáciami pre normalizáciu usporiadali propagačné a informačné kampane, ktoré by nabádali MSP na lepšie využívanie noriem a na sprostredkovanie spätnej väzby v súvislosti s ich obsahom;
- Poskytnúť MSP poradenské služby vrátane pomoci pri ochrane pred nekalými obchodnými praktikami

Odporúčania Európskej komisie:

- Nabádať veľké spoločnosti do odborného vedenia MSP a tým im zabezpečili možnosť dostať sa na medzinárodné trhy

71 http://ec.europa.eu/solvit/site/index_sk.htm

Návrhy opatrení pre realizáciu v SR:

- Vytvorenie komplexného systému podpory (informačné kampane, fyzické informačné body napr. s využitím RRA, RIC, RPIC, vybudovanie web portálu a pod.) exportných a importných aktivít MSP so zameraním na odstránenie slabých stránok, ktoré predstavujú najmä nedostatočné skúsenosti so zahranično-obchodnými transakciami, nedostatočná znalosť trhu a príslušných predpisov v krajinách EÚ, resp. sveta a podporu získavania obchodných partnerov a tvorby joint venture.